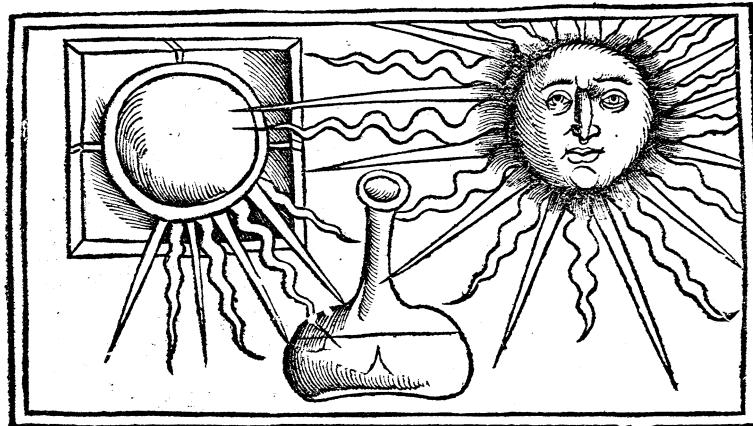

COELVM PHILO

SOPHORVM SEV DE SECRETIS
natura, Liber.

Denuo reuissus & castigatus.

PHILIPPO VLSTADIO PATRICIO
Nierenbergensi. Authore.

¶ ¶

¶

J: 1596.

AEQVO LECTORI.

SAbes amice lector eam medicinę partem vel nobis illam, qua non succus aliquis amarus agre impingitur, aut crassa reum mistura corpori humano in medicamentum cedit. Verū vt earundem purior secretiorq; potetas, ceu animula quæp; am rebus artificio subducta, tele spiritibus nostris insinuat, vitamq; vegetorem reddit, rem sane que perinde nostri seculi vulgo mediculis incognita erat diu: sic populo huius ope egentis desiderata diutius quæq; aclarissimis primum inuenta medicis, ac processu opero sius exculta principibus solum viris, cæsaribus, regibus, ad ciibus vel medicorum industria fuerat familiaris medicina nunc dei optimi benignitate plebi & salubris & communis ut fieret, ex opera hoc opere curauit Vlftadius. Laudent licer alij aduersum seuissimas ægritudines nobilem Theriacem opem, alij contra affectuum messem Mithridatis medicamentum miris praconij sexdaliūtæ tigra nimirum pro suis facultatibus nunq; fatis commendata, sed ea, quod crassa vndiq; conflantur materia: haud alios quam corporeos pellunt morbos. Hoc autem quis non plane probabit, quod non modo ut corporis pellat morbos, eti; caciſſimum est, verum his pulsis, tam spiritum adauget, quam vitam mirifice prolongas repotens est, quo vel maxime omnium fieri solet, vt quemadmodum elemenis, humoribus, membris, reliquiisque corporis particulis spiritus praestat omnibus, sc̄ quæ hunc seruant refouentes medicamenta, terrenis, crassis impurisq; membrorum remedij præsentia magis sunt. Quare optime lector hanc Vlftadij lucubratiunculam vel qualemcumq; boni coniule atq; misere ex spiritu laboribus, hacreum crassiſſimarum secretionæ ſalubriter consultum esse, tibi persuadeas, qua morbum regium, atq; tonitionem, conuulsionem letalem, lethargum delirium, Spiritum iam deficientem aut his similes animi pereuntis ægritudines: non maiore fide ac dexteritate arcebis vñquam.

Vale bene,

Strennus

Strenuo ac nobili Fœlici de Gennasio, Valentiano, Delphinali
domino, & contribuli, Philippus Vistadius S.

Si vales bene est, ego quidem dei benignitate optime valeo, fœlix omnium fœlicissime. Semper animo volui, quid tibi pro innumeris me collatis beneficijs possem referre, qui sciam in gratitudinem omni vitio ab omnibus defestari magis. Quaenam in mentem, paruum hoc, quicquid est: litterarum manus, vel nostra diligentia ex variorum authorum lectione congettum, tibi dicari tuicq; nominis praesidio in lucem edere, quod & sequo animo te suscepturnum minime diffido. Tametsi breue admodum actus cinctum sit, id tamen te maxime oblectatur non dubito, cum quod nos uarum medicinarum & antiquarum sit velut repositorum cum qd persobficere a Ioanne de rupescissa, Raimundo Lullio, Arnoldo de villa nostra, Alberto magno, secretorum naturerum summis indagatoribus scripta sint, tam philosophica: qd medica & Alchimica pleraq; atq; adeo ut a paucis immo quasi nullis nostra cœte intelligi possunt. Quod eo fieri auctorandum est, quod veterum dogmatum librorum qd hactenus nihil, vel parum viderint. Ad paucorum enim manus peruenisse video Mercuriorum librum, aut testamentum, aut Codicillum aut reliquos Raimundi libros, quos si desideramus, haud facile ad optatum finem pertingerelicebit. Tametsi non ignorē, optimos libros esse quibusdam, qui tamen ab ignaris rerum naturæ contemnuntur atq; anicularum fabulis posthabentur. Quo vel maxime sit, vt nō immerito meæ huic foeturae illusum iri metuam: cum id ipsum Lullo huius disciplinae expertissimo acciderit. Quare cum tanto viro zoilii non defuerint, operi ego meo insidias ponit ab iniuriorum linguis facile conçio. Quod dā enim vel doctiores ac philosophos nature secesserat ab initia inquirentes, male habebit, opus tam a multis celatum, in lucem editi, omnibus commune fieri. Indocti vero contra, non qd labore inuidant, sed quod minus intelligent, exhibilare non desinent. Quare mi fœlix statuimus et hanc nostram lucubratiunculam tuo obtutu editam, a liuidorum defendit linguis, atq; ideo magis, q; non ad scientiarum ostensionem neq; laudis nancienda grata, verum vt communis hominum generi professer, facta. Vale eximium Delphinaliterorum decus, et me, vt soles, am. Ex Friburgo Helvetico, viij. Kalen. Maias, Anno a Christo nato, DDD, XXV.

PROLOGVS.

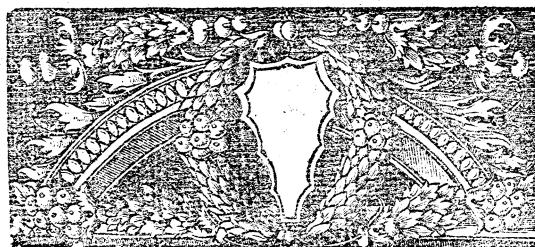

Ermultos veterum authorum scripsisse p̄adara volu
mina cum de quinta essentia, tum de auro potabilis,
et aquis vitalibus composita, nemo est qui nescit, idip
sum vero a recentioribus factum esse itidem patet, cum
autem omnes, qui de arte hac aliquide diderit, adeo mis
nutim, aut concisim, tamq; obscure scriferunt, ut vidi
ligerentissimis rei rimatoribus in errorē labi, quamfrus
ctum consequi promptius fuerit, quos vt seduci misere cognouimus non
potuimus non aliquam certiore dare institutionem; quæ artis theorema
ta & operationem contineret, qua seruata ad definitum effectum ire faci
t e possemus. Edidimus autem hunc librum, fatemur sermone incomposito
to ac pramature nimis, quod eo factum esse putato, primum ne misere las
borantibus id temporis quo celandus erat, de effe huius medicina, tū ut
Tiruncul's rudis ferro effet apertior. Sed iam ad institutū aggrediamur
regula generali premissa,

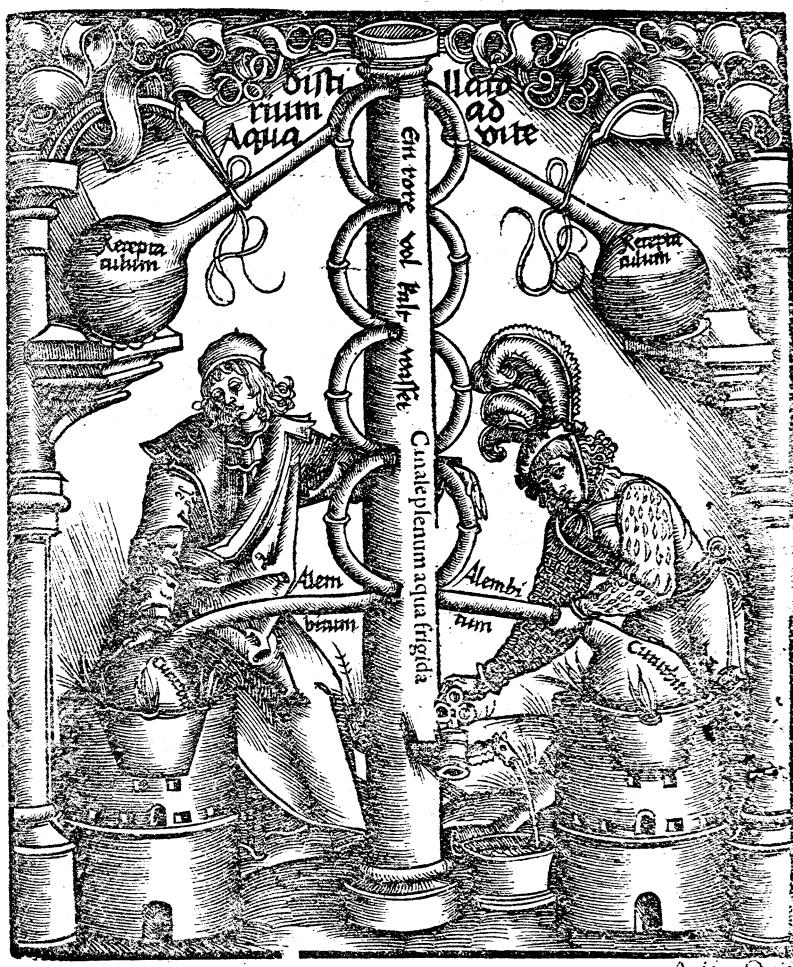
CANON GENERALIS;

Stellarum vim, quæ cœlo philosophico applicantur, cuiususcunq; sunt co
plexionis naturæ, seu proprietatis, ipsum cœlum perfectissime ad se tra
hit Lullio, Arnoldo & Rupescissa Authoribus.

Forma

FORMA FVRNI.

A iq Quid

De quinta essentia.

Quid sit quinta essentia cuiuslibet materiae simplicis.

Caput primum.

PRimum ergo sciendum, quid essentia quinta cuiuslibet rei & materie simplicis sit, quo cognito, facile reliqua liquebunt. Marco enim Cicerone teste, omnis ea quae deraliqua datur institutio, a definitione proficisci debet: ut intelligatur de quo sermo habendus sit. Quare quintam essentiam scito esse quinetum esse rei cuiuslibet habentis formam & speciem, & anima subtilissimam extractam a corpore suo tanquam a materia crassiori, & superfluitate quartuor elementorum per subtilissimam & extreman distillationem, quae ut fiat infra docebimus. Ceterum ne miretur aliquis quod a nostris hominibus fuerit incognita diu ars ista, multi enim priscorum philosophorum sic hac in relaborarunt, ut per eam hominis vitam nutrissent, souererent arque quam longissime tribuerent, mortem differrent, statutumq; naturae terminum attingerent, nec ramea, quod vanis promittere facile est, vitam ipsam supra, statutum a Deo finem prolongarent, id quod Paulus ait, omnibus semel moriendum esse, quare corruptibili aliquo medimento vitam perpetuo seruare incorruptam, ut natura aliena est, sic hanc in omnem seruare etatem illelam medicamento incorruptioni vicino, natura potens est, quod ut optimè fat, optimum antidotum est quinta essentia, quae quum res clementaris non sit, sed ceu anima quæpiam a suo corpore secreta, ita ut nulla in ea remaneat qualitas frigida, aut calida: humida vel siccata, quæ habent in se quattuor elementa, reliquaque omnia mixta: Quo vel maxime fit, ut incorruptibilis natura sit proximū quintū hoc esse, sicut quicquid ei coniliceatur, incorruptibile quodammodo esse videatur. Nā conferat & restituit omnes vires q; elementorum excrementa homini depletas. Et sique spiritus vita, qd digerat cuncta indigestibilia, absindagines qualitates superflua. Carnes a corruptione conferuet, elementata confortet, iuuentutem pristinam restaurat, spiritum vivificet, molle induret, durum mollificet, spissum rarificet. Tenue insipisset. Macrum impinguet, Pingue extenuet, Calidum infrigidet, Frigidum inflameret, Humidum deficeret, Desiccatum humecteret, repellatque omnem complexionem corpori aduersam. Proinde humorum superfluorum incommoda extinguit, caronem naturalē insaurat, ita ut ad vitæ sustentationem a summis philosophis conuenientius inueniri nihil potuit vñquam. Iam vero quinta licet essentia habeat aliquid complexionem rei sibi adiunctæ (nam cuīcumq; rei complexionate adiungitur illius, ad se complexionem trahit) Tamen siest sola per se nullam omnino habet in se ex quatuor qualitatibus, arreis videlicet, nec aqueis, nec igneis, nec terreis, quod a philosophis peritis feliciter ex eiusdem definitionis conditione dignoscitur dijudicari potest.

*digere faciem in via
corruptibili, /
tum si natura in cor-
ruptibilius,*

et. Quarto ergo & ultimo scias etiam ipsam quintam essentiam non habere aliquid de elemento terreo frigido vel sicco: quia melancolicas egritudines (quae frigida sunt & siccæ) curat. Ergo pro conclusione vides ipsam nec esse calidam vel frigidam, nec humidam vel secundam, quum sit res temperata naturæ, excedens omnia elementa quæ sub coelo sunt. Quum enī administratur alīcui, facit ipsum corpus temperatum, nec a temperatia sua recedit, afflumento aliquam qualitatum vel complexionum. Nec etiam sequitur quod sit medicina infirmatum frigidarum propterea quod sit natus ræ calidæ, nec etiam cum curen calidas quod sit frigidæ. Nam duo conitarris non possunt in uno corpore existere, quia unum contrarium ab aliis expellitur. Ideo videmus ipsam non deberet dici calidam vel frigidam, nec secundam vel humidam, ex quo curat pticos, qui sunt calidi & secchi, & idropicos, qui sunt humidi & frigidi, sed omnes illæ quattuor qualitates in ea sunt corruptæ & sublate penitus. Et quæcumq; non sit elementum, est tamen res temperata, & elementa ipsa purificata, & extracta a fecibus q; tuor elementorum, quæ sunt corruptionis causa potissima. Segregantur illæ feces tanquam corpus grossissimum a sua materia tanq; ab anima subtilissima per scientiæ distillationem. Quæ quinta essentia vocabulum communem oim retinque formæ habent & speciem ad extrahendū ab ipsa re. Et licet potissimum de vino intelligatur, tamen quæ plures sunt aliae materie, ex quibus eliciti & educi potest ipsa quinta essentia, sicut ex omnibus metallis, ex omnibus fructibus, ex carne, ex ovis, radicibus, herbis & alijs quæ pluribus, sicut infra docebitur. Sed tamen omnia alia excellit quintum esse, propter nimiam suam subtilitatem, & ideo quæ pluribus philosophorum fuit appellatum coelum philosophorum. Nam sicut ipsum coelum se haber erga quattuor elementa, ita etiam se haber coelum hoc philosophorum (quintam essentiam puto) erga quattuor qualitates corporis humani, quod ex ipsis elementis compositum est. Appellature etiam a quibusdam aqua ardens, quoniā in igne (dummodo sit ad suam perfectionem & extremam distillationem deducta, nullam superficiem humiditatem in ipso vase relinquent) ut infra de modo ipsam cognoscendi docebitur) comburitur. A quibusdam vero dicitur ipsa anima vini. Nam sicut ipsa anima nobis licet est suo corpore, siceriam ipsa quinta essentia, quæ per veram distillationem extrahitur, nobilior est ipso vino ex quo educitur. Nuncupatur quoque ab alijs aqua vita, quod vitam humanam a corruptione conferuet, sicut videmus, quod administratur habitibus Sincopum. Et quia vario modo extrahitur, de primo modo dicimus.

Quomodo extrahitur quinta essentia vini per distillatorium.

Caput ii.

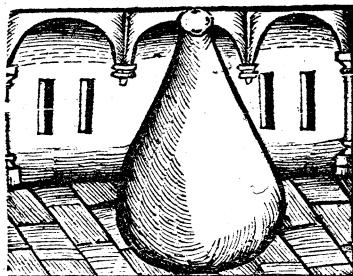
A. iiiij. Cognitio

De extractione quintæ essentiae:

DOgnito ergo quid sitquinta essentia & ad quid conductat, siue proper quid sitreperata, perpendendum est & considerandum, per quot modos possit extrahi: & a quibus rebus. Et quia extractio hitur a rebus humidis, siccis, calidis, & frigidis, primo dicemus quomodo extrahitur ab humidis, sicut de ipso vino. Et hoc fit ita. Recipere vino rubeo optimo, parum ad dulcedinem declinante, quod nul locomo sitmixtum aut sophisticatum sed sit plane naturale, non nimis recens, nec etiam nimis vetus, sed temperata etatis.

Aut si non poteris habere vinum rubrum, accipe album optimum in quantitate quam volueris, ponatur in cucurbitam. Sicut ibi.

.NOTA.

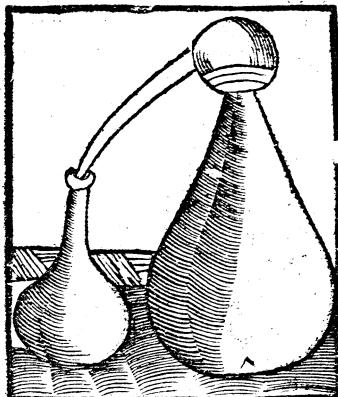
Visque quo duæ partes sint plene, & tertia vacua. Postea superimponantur alembicus cum rostro, sicut hic est depictus. Ita q[uod] rostrum ingrediatur superiorum partem ipsius receptaculi, cuius forma haec est-

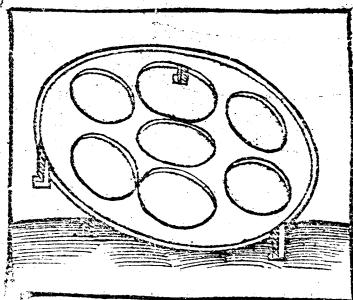
Et omnia bene lutetur cum luto facto ex papyro, longo tempore madefacta, vel ex farina & albumine ouorum facta mixta ad spissitudinem mellis. Poteat etiam fieri secundum Ramund, Lullium, cum silbano vel mafrice molli, vel cum puluere calcis viuæ, incorporato cum albumineoui. Et cum tali luto lutentur supradicta tria vasata ne exhalet virtus anima lis et vegetativa ex materia difficultaria. Et vasata sint lutata, vthic.

De extractione quin. effent.

V

Hoc factō ponatur cucurbita in annulū multa foramina habentem, qui dicitur Tripes archanarum,
Cuius forma hæc est:

Postea ponatur tripes super furnū habentem caldare amplū, sicut est
balneū marijita quod caldare repletur prodimido vel p̄duabus ter-
ris cum aqua, forma autem caldaris hic est.

Et

Degradibus ignis caldarī adaptandis.

Lullius ī
luce mer
curiorū.

quatuor caloris sunt gradus,
sicut in omni quatuor
complexione.

aut qualitates. Quorum primus est tepidus scilicet vē aqua tepida; ita calidus, vt nullū ei immissum ex membris possit ledi. Secundus vero gradus est calidus, ita vt possit sufferri ab aliquo membro humano citra lesionem. Tertius gradus calidus est, vt si membrum immissum fuerit, ex ipsa possit offendī caliditate. & est gradus proximus ebullitioni. Quartus vero caloris gradus ita vehemens est, vt nullo modo caliditas possit tollerari, quia excedit nimium in calore, et hic gradus est ipsa ebullitione. Dicitur autem quibusdam ignis balnei, ignis primi gradus. Ignis vero cinerum ignis secundi gradus. Ultimo vero ignis ardens. 5 grad. Quartus autem regitur. Secundum vero alios artifas ignis balnei est in primo gradu.

Ignis

Et tripes ponatur super dictum cal dare; & sit immu ratum ipsum cal dare. Vel ponat ī furnum accidie qui circa finem huius capituli de pingetur, & sub tus facito ignem lentum; semp pa rum augmentan do ipsum. Et quā do ipsa cucurbita tepelcit; non vltra augetis ignē, sed semper imitare p fam naturam, in quantum tibierit possibile. Nam ip sa natura (vt ait Galienus & Lullius) nil violenti potest pati absq; primeū corrupti one. Quattuor enim (teste Auctio na) calorū sūt gra dus, secundū qua tuor complexiōes

De gradibus ignis caldari adaptandis.

VI

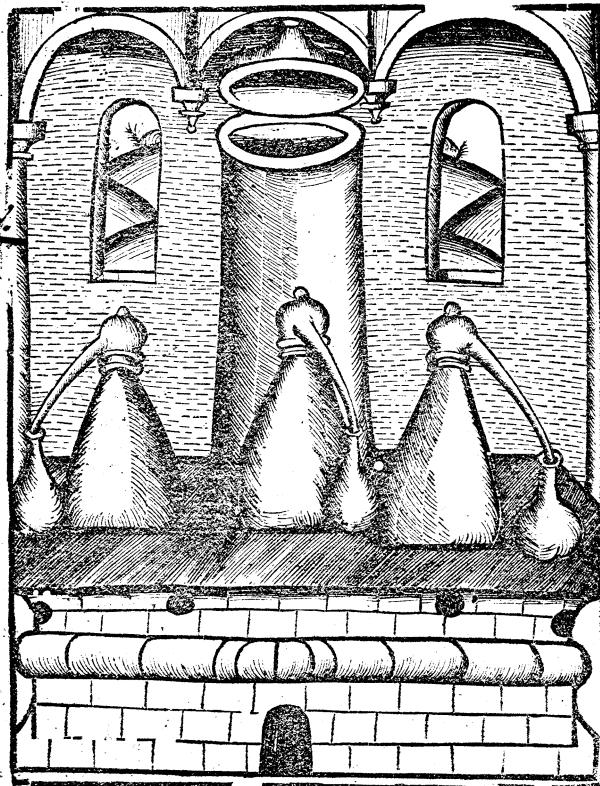
Ignis cinerum in secundo gradu. Ignis arene in tertio. Si vero esset procedendum ad ignem quarti gradus: quod rarissime fit; loco arenę ponatur lymatura martis, & erit ignis feruentissimus. Et tunc ipsa cucurbita debet vndeque lutarī cū argilla, sicut fit in distillatiōe aquę fortis ne ex nimio calore rupereatur, quia lymatura martis quodāmodo candescit. Et per hos quantū vītūos gradus poteris optimē regere ignem, qā facudam Auicenā nam vix poteris, vel cum maximo labore. Circa hoc vēlūm diligentēm huius artis sectatorem; id est qui distillandi vēlūm ministerium, notare qā in omni & quacūq; distillatione ignis numerū debet augmentari vīcū ad quartū gradū, quia ignis esset plus violentus qā natura materiæ distillandæ potest sufficere, et ex consequēti posset violari ipsa natura ex nimio & violento calore. Et ideo ab omnibus artifīs iste quartus modus resūciatur. Ideoq; sunt quidam aromatarī pharmaco-polē & ceteri id genus alij, quibus immērito facultas distillandi permittitur, quum id philosophorū & medicorū (qā nature sunt in dīgatores) peculiarē sit officium. Naturā enim ipsa a Deo optimo maximo ita fuit ordinata, vt nūhī vēhemens possit cōpāti, absq; suū pīlus corruptionē: sicut ex multis philosophorū potest probari opinōib; . Ideo ego consulo huius artis amatorib; , vt hoc in opus egregium a diuinā prōudentiā ad humānū conferuationēm vītē nobis datum, nullo modo sele intromittant, nū si forūm quattuor calorū gradū perfectam habuerint cognitionem, esq; & ignem, vt per omnia deber fieri, sciant temperare. Et ideo in prima distillatione faciens dūsest ignis cum carbonib; lenib; , vel cum ligno valde sicco vīcū ad finem tertij gradū calorū, ita vt balneum propemodū bulliat. In secunda autem distillatione descendes, faciendo ignem, ipsuīq; minuēs per tertiam partem vniū gradū, vel ad duas tertias, et propemodū ad vnum gradū, vt quasi sit diminutus vīcū ad secundū gradū. In tercia vero & ultima distillatione ignis ita est lenuēndus, vt ad primū calorū gradū (que est rapiditas) perdūcatur, non ultra descendes. Et nota qā qui liber calorū gradus habet triā interualla, secundū principiū, medium, et finem. Hoc autem vltērius ita est intelligendū, quare gradus calorū sīt semper minuēndi, quia in prima distillatione materia est grossissima, ita vt etiam distillationi facile obedire non possit, propter impuritatēm et crudam substantiā & per hoc non est similiis alijs sequentib; distillationib; secundā, vel tertie, vel etiam alijs subsequentib;. Ideoq;

Conſilium,

diminutio calorū in pro-
ſu oppōris.

DE REGIMINE IGNIS.

Ideo in prima distillatione ignis est exaltandus per unum gradum usq; ad tertium, ita q; vltimam tertij gradus partem attingat ita quod etiā balneum sit calidissimum, non tamen debet bulire. In secunda distillatione lenius est agendum, quia per primam grossicies materie aliquantulum est attenuata, & ideo non adeo magni ignis est indigens. Et in tertia tanzto subtilius, et ita semper descendendo paulatim in qualibet distillatione

furnum arcidi

Modus putrefaciendi materiam rudem.

VII

extenuabis ignem. Quia ut si sepius distillari est, si nimirum cogeres ipsam substitutam qd debet distillari, natura ipsa corripere. Ait ei Galie. & Aristot. qd natura Aristot. ra est incompatibilis & mortalis venerationis. Ideoq; ea qd poteris diligenter ipsi libri. iij. ciendum & perlustrandum est totes animi viribus et conaturibus, ne in tempore phisic. perandis caloris gradibus deficias, quia in hoc vera omnium distillationem pars consistit. Ideoq; totam rei substantiam aperte declarare voluimus, nemella ab alithijs miscuisse videamus. Sequitur forma furni accidae.

Quomodo materia rудis distillatione minus obedientia debeat
putrefaciendi. Cap. iij.

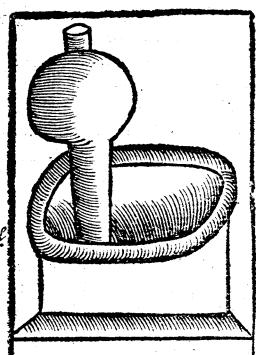
*Rspicitur vnguiflate,
materia est ignis qui
indigendo nutrit. /*

MNI DILIGENTIA et accurata industria considerandum est, cuius substantiae sit ipsa materia digerenda dure secundum vel mollis, hoc est grosse vel subtilis, et qui autem arte possit putrefaciendi aut digeri, ut obediat magis distillationi, & vt purum ab imputo grossum a subtili, & contra possit sequestrari. Quicquid igitur hoc sit, ex quo extra here velis quintam esse Gradus tiam per distillationem, primum et ante omnia in simo equino, cui nul putrefactus calor pro accidens attribuitur, putrefiat, et digeratur per duos menes, & actionis. iterum inter primam & secundam distillationem per unum mentem, inter secundam & tertiam per tres hebdomadas, inter tertiam et quartum per quindecim dies, inter quartam et quintam per dies octo, inter quintam & sextam per dies quartuor, inter sextam et septimam per duos dies. Et scias, quod sumus semper debet esse eiusdem calor, quia si calor deficeret, aqua circulatio corrumperetur, et per consequentia materia ipsa, que in quinta essentiam correret redigi, separa return in calore coeli, quod poteris in diametrali linea videre, que ipsam quintam essentiam, que est pars superior, dividit a suis secubus, & hec est pars inferior. Et hic notabis, hos gradus distinctionis & putrefactionis materie suae ita attribuendos esse, sicut supra de gradibus caloris narratum est. Ie circa longiori putrefactione opus est ante distillationem quam postea. Et facta prima distillatione, materia ipsa non tantum grossicie in se continet, & magis est apta ad faciendam quintam essentiam quam erat antea. Et ideo post primam distillationem putrefactio debet fieri brevioriter quam antea, quia materia est effecta suos tilior & defecator quam erat. Et ideo non immerito perpendiculariter est, debere fieri septem digestiones seu putrefactiones, sicut & septem distillationes. Modus autem digerendi secundum philosophorum opiniones hoc modotraditur. Quod quilibet qui vult tale opus perficere, faciat fieri four putrefactam quinque pedum profundam, largam vero duorum pedum, vel paulo tenui plus. Cuius figura debet esse talis, ut hic.

*Modus putr.
ficiendi. /*

B. Fiat.

Deregimine digestionis.

modus digerendi invenit
sequitur.

ab omnibus laudatur,
Tego sic probo.

modus in balneo
digerendi, /

Fiat fouea, in loco humidissimo, sicut si aliquo cellario. Qua facta, fiat stratum in fundo eiusdem decalte viva per spissitudinem semipeoris, super quo strato fiat aliud defimo equino non nimis putrefacto, vel etiam nimis recenti, super quo strato immpones vasipsum in quo est materia fermentanda. Et in circuitu vasis vndequaque pos natur de ipso sumo, doceat tota fouea impletur. Quo facto madefiat sumus cum aqua tepida secundum magnitudinem & quantitatem fuisse, donec dignoscatur calor circa vas aut cucurbitam & hoc sit communiter in spacio dimidiæ hore. Si autem non fiat in media hora superinfundatur viterius de aqua tepida: & hoc si attribubus vel quatuor

vicibus in hebdomada. Ita tamen quod calx & sumus vetus semper amouetur, & de nouo alia fiant strata, ut superius dictum est. Et hic modus debet seruari in omnibus rebus quas distillare volueris: & ideo fit digestio: quod leniter & absque vilo nature vehementi motu, actione, & mutatione materia grossa magis subtilietur, & distillationis obediat. Digesta vero varie ordinantur, secundum quatuor gradus caloris: ita quod in prima magis sit operandum quam in secunda tercia quarta & alijs, sicut de calefactione balnei prius dictum est. Ideoque in secunda digestione temperatus est agendum: et stratum decalte sit magis tenuis: & stratum sumi magis super agendum:

Secundus. eleuantur quam in prima, et ita vterius in digestionibus procedes usque ad ultimam, in qua non debet fieri stratum de calce, sed tantum defimo. Post digesti

test etiam fieri digestio, ponendo ipsam cucurbitam cum materia digerenda.

Tertius. da per aliquod tempus ad solem in diebus canicularibus. Vel potest etiam modus ponit ipsa materia digerenda in sua phia ha siue cucurbita super furnum digesti, siue fornacem aliquam tempore hiemis. Potest etiam fieri aliqua putrefactione in speculo calibis, ita quod materia digerenda ponatur ad solem inter modus ipsum solem & speculum: ita quod radij solares ad id reuenerent, & ex digesti, calefactio eista potest fieri digestio principaliter in diebus canicularibus.

Quint. Aut quod cucurbita ponatur eiusdem diebus in vale impleto arena, & ca modus lefiat paulatim cum aqua tepida: & cucurbita regatur ab ipsa arena pdua digesti, bus tertii. Aut quod ponatur vas in aquam tepidam, quodammodo in

Sextus balneomariæ. Et hoc potest fieri dupli via. Vna quod habeatur caldere modus in collo formatis: ita quod ignis non sit subitus: quia ex nimia ipsius ignis digesti, caliditate natura magis corrumperetur quam iustificaretur. Alia via est, quod vas

An vinum circulatorie digestum, distillationi sit aptum. VIII

vas in qua materia est digerenda, ponatur in aestate in congerie formicarum, ita ut fundus circulatorij sit penitus sepultus, & quod sol reuerberet super extremitatem, & in hoc vidibus mirabilem digestionem. Septimo & ultimo potest ipsa materia digeri, & putrefieri in mense octobri in vicinacae: quia etiam nullum habet calorem per accidens: sicut & ipse firmus equinus, & ibi quando botri sunt expresi, & haber etiam mirabilem operationem, dum vasa circulatoria in ipsa sepiantur. Et licet amplius non ponantur nisi septem formæ digerendi. Isidorus tamen de lunis per ait, quod si imponantur prunæ incineres iuniperi optime corporiendo ipsum cinerem, quod possit conseruari ignis inextinguibilis per totum annum. Et in hoc cinere etiam possit fieri optima digestio. Et hec sufficiant de putrefactione facienda, & materia digerenda.

in invenire Juniperi.

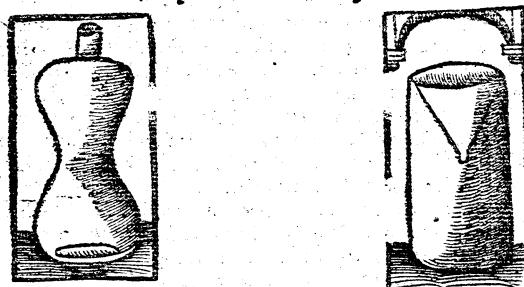
Quomodo possit cognosci, an vinum digestum circulatorie distillationi sit aptum. Caput. iiiij.

Vnum ergo vinum fuerit ita septem vicibus digestum, vt su pra auditum est, poteris hoc modo probare, an sit ad faciendam distillationem circulatorie. Accipit linteolum, & malefac in digesto vino: postea accendatur cum candelâ: & si vinum cōbūritur ab sc̄ leſione & combuſtione linthei, non est rectificatum sed est verum indicium, in eo superficie aliquam substantiā aquæ. Et ideo semper ad hibēda est opera, vt digeratur toties, & tam diu, vt possit ex eo fieri probatio. Sunt autem nonnulli, qui dicunt zuccarum debere immitti, & si sit bene rectificata, zuccarum cum ipso vino plane comburi. Notabis ergo istud ita digestum vinum nondum posse appellari quintā essentiam, sed ipsum subiectum quintæ essentia. Quum vero pannus in subiecto adiuritur cum ipso, & quod plane perdiderit omnem saporem horris bilen acutum & sulphureum, ita quod gustanti videatur propemodum dulce, & quod nil de fumositate restet in ipsa adiunctione. Et tunc tempore cognosci poteris applicare quintam elementam. Sed in rebus insensibilibus, & nullū saporem habentibus adiuentem est ad fumum, sicut in auro, & argento. & alijs metallis, & lapidibus preciosis, ex quibus extrahitur aliquando in rebus quinta essentia, que aurum potabile ingreditur. Circulatorie vero distillationis vasa sunt diversa a diuersis tradita authoribus. Sunt enim aliqui facientes vas eo modo, quod imponatur alembicus cecus super cucurbita, res? nul & in supremitate faciunt partum foramen, per quod materia immittitur in sapore, siue extrahitur, quando debet circulatorie distillari: & obturatur cum pars re habentia portio viti facta ad id ut vndequaq; benedudatur, ne materia possit exspirare. Potest etiam fieri clausura de argento, eo tamen modo, ut foramen penitus sit obstruatum. Et hoc vas ab aliquibus dicitur Pelicanus. Cuius forma est haec.

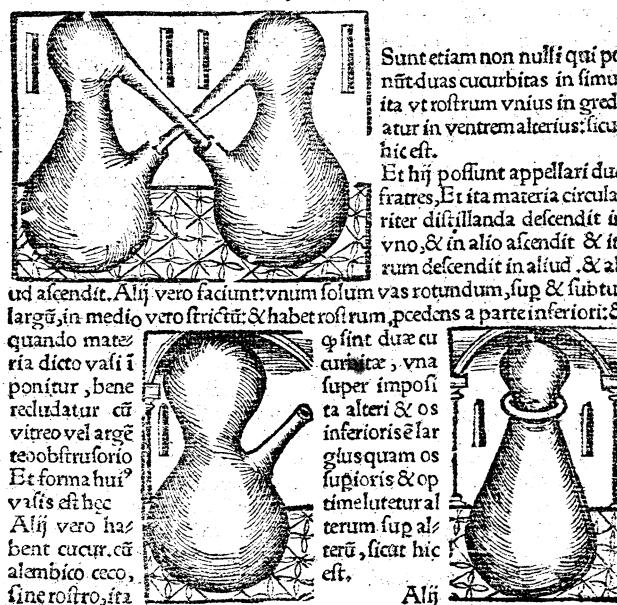
B ij Alij

Alij vos
littera qniz
si. iiiij. vi
cibus de
beat dis
gni.

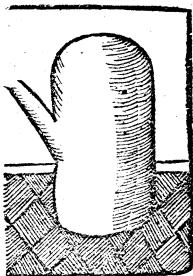
Varietatum circulatorie distillationi

Alij vero faciunt vas in omn parte equale, amplum in fundo sicut in collo, cuius forma haec est.

Alij vero faciunt vasa circulationis æqualia, ita quod ab una extremitate ad aliam, sicut eiusdem magnitudinis; & in medio haber rostrum, sicut hic est.

Aliqui etiam faciunt vas vi
treum unius fragmenti, &
habent duas anas sicut duobrachia; ita q
anfa ipse a su
periori parte p
cedentes ingre
diantur vens
træ inferioris,

Pellamus

& pars superior habeat paruum foramen cum rostro, per quod immittitur & extrahitur materia circulanda, hoc modo.

Debet autem ipsum foramen optime lustrali, ut de alijs supra dictum est. Et hoc extreum circulatorium vocatur ab aliquibus pelicanus, ab alijs vero vas Hermetis, & est nobilissimum & accommodatissimum inter omnia circulatoria, sed raro possunt fieri, ex quo vitrarij non habent industriam & formam faciendo ex uno solo fragmento. Sed si poteris habere artificem expertum, non dimitas, quin tale fiat pre auro vel argento.

Quomodo sit distillandum circulatorie. Cap. v.

Brum ergo cognoueris materiam supradictam per frequenter putrefactionem, satis esse digestam, & supra scripta probatio
ne experieris, vasaq; ad circulatoriem apta habueris, impone
materiam in dictum vasculatorium & pone in sumum equi
num, aut in diebus canicularibus ad solem, aut in balneum Mariæ calefa
ctum usq; ad primum gradum caloris, vel paulo plus, secundum quod vi
deris materiam esse temperatam. Subtilitatem per digestionem, & ibi
longo tempore diminutur, quo usq; in quintam elementum tibi desiderata
convertatur, & hoc poteris ex ipsa sapore cognoscere, ut supra dictum est.
Entra diligenter, q; si appareat in fundo vasis ypotheis, hoc est nube
la quedam turbida, & materia sua debet q; primum separari per distillati
onem & hoc factio iterum circuletur, ut inceptum est. Aut si commode fieri
potest, debet colari in aliud vasculatorium, ita ut grollicies materie in
primo vase relinquantur. Quum ergo diligens huius artis inquisitor par
tibus ceperit

nota ignis ubi s. f.
Exmittit,

Noit

Modus distillandi circulatorie.

ceperit quintam essentiam in subtilitatione & purificatiōe materie vini vī^p fructuum, & simile id cōtingere in omnibus alijs huiusce modi. Et ideo bene credendum est opinioni Aristotelice quod materia ita per distillationem nobilitata & immaterata, non poterit ultra reduci ad formam vel spiritualitatem aliquam, quam sit sine substantia elementata excedens formalitatem & corruptionem; & ideo est quasi corpus coeleste. Nam sicut ipsum coolum se habet ad omnia inferiora, sic etiam ipsa quinta essentia ad omnes complexiones & qualitates. Et quemadmodum omnia sydera cursum suum habent ex nobilitissima influentiā primi mobilium, sicutiam cuncte medicinę quibus quinta essentia admiscetur, virtutem suam attrahunt ab ipsa, quemadmodum adamas ferrum. Sed quoniam adeo magnum exigit laborem, & parit multū fastidij: ideoq; ab omnibus floccipenditur; hinc hit ut nostra gata paucissimi inueniantur philosophi, qui huic rei velint incumbere.

Quæ sit differentia inter circulatorionem & digestionem.

Caput. vi.

Dixim opere considerandum est, quid sit descriminis inter circulationem & digestionem. Primo ergo de vītris, quae ad qd liberorum sunt necessaria. Ideoq; oportet, quod habeas ad digestionem instrumenta, & cucurbitas in superiori parte amplas, ad imponendum in ipsas substantiam grossam, super quibus imponendi sunt alembici ceci, sine rostro, ita quod quando in ipsis sit digestum, possis materiam grossam extrahere, amoto alembico caco, & imponendo alium cum rostro. Si autem materia sit clara, cum est semel distillata, & feces non immisceantur cum distillato sicut est in ipsa quinta essentia vini. Tunc poteris capi circulatorium, ita vt infra & supra sit æquale & amplum in vna forma.

In medio vero debet esse striculum, & circa caput inferioris ventris habeat cannale in longitudine vnius digiti, in grossitudinē vero sit minus digito. Sunt tamen aliqui, qui faciunt vasā ad circulandum: quæ appellantur pellicani. Cuius forma est.

In quo possunt resclare digeri, & quodlibet etiam circulari. Sed hec vītra non possunt fieri a vītreariis nostris, quia sunt difficultate facture. Et ipse ego amicūm perceptum habeo Friburgi, qui in partibus Delphinas tuis prope Viennam voluit facere fieri huiusmodi pellicanum a vītreario quodam, sed non potuit habere proprieṭatiō triū librarum Thuringeniarū, quæ sunt apud nos duo fiorenī rhenenses. Quicquid tamen sit, scito, qd hoc

Differentia circulationis & digestionis.

X

hoc ipsum sicut in precio istius instrumenti omnia alia superantur, sicut etiam hoc ad omnia nobiliter est, quam quod cuicunque vas circulatorium quod fieri possit. Et ideo consilio omnibus huius operis studiosis, quod si hoc vitro inservient (dummodo vitrearium expertum inuenire potuerint) nequaque argento vel auro parcant, Erit igitur differentia inter fermentandum siue digerendum, & circundandum; & precipue in hoc, quod considerandum est totis animi viribus: quomodo vitrum sit imponendum. Durn ergo volueris digere: accipiat vna cucurbita cum alembico ceco. Si vero materia est depurata: sumatur circulatoris um: & imponatur materia digerenda, & fiat fouea sicut supra dictum est: in qua fiat stratum de calce viua puluerifata, inspissata in studine trum vel quatuor digitorum: super quo fiat taliud stratum per septem aut octo digitos de fimo equino non nimis molli & putrido: nec etiam nimis duro. Et circa circulatorium ponatur vndeque simus in altitudine sicut est stratum de ijs. Hoc ergo facte: fouea impletatur cum terra in altitudine vnius pedis cum dimidio & ponatur de aqua supra vitrum ita quod descendendo de fimo in calcem caelefaciat simus ipsum. Et omni hebdomada renouetur calx & simus duabus vicibus. Posset etiam ponari in fouea de fimo vel vinacea recenti, absque calce. Quum vero volueris extrahere vitrum, cum materia est satis digesta, caute excipiatur: ne atque quo violento moto concutatur & rumpatur. Dum vero volueris circulare imponendum est vitrum, omni forma & modo predicto. Excepto, quod ipsum circulatorium in supra parte non debet esse occultatum, sed in fimo abstrusum, sed saltus inferior pars instrumenti debet reponi in calce vel in fimo, vscque ad medium partem, & ad omne minus tertia parte debet esse extra simum ad aerem, ut ex frigore iterum descendat quod ab calore in collum circulatorij ascendit. Et hoc etiam potest fieri in balneo mariae, vel in calida arena, ponendo materiam circundandam diebus aliquis ad solem, aut quod ponatur tempore autumni in vinaceam recentem, postquam botti fuerint expressi, sicut iam sepius in antecedentibus notatus est.

De modo extrahendi quintam essentiam absque ullo labore vel expensa. Caput. vii.

B iiiij Perspect

T^oA.

H. or fac,

de s. f. Vini,

Deputatio

reliquitatio Aquarum Vitæ

De extractione quintæ essentie:

Non speximus illud Vergilianum Non omnia possimus omnes
Cum quoq; Hesiodus dicat. Non vni dat cuncta deus. Et cum
propter nimium laborem, qui semper fastidium & naufragia facit,
& propter magnas expensas, que in hoc opere egregio non
immerito adhiberi solent, paucos admodum videamus labores
rare modo predicto. Statuimus igitur tradere modum breviori
rem, facilorem, & minus expensarum egentem. Scio enim plures esse stu-
dios huius artis, qui ex ipsa lectione nostrâ operis possint abduci ab
hoc egregio labore. Ideoq; alium modum illius trademus extrahendi quin-
tam essentiam vini, faciliter absq; magno labore & expensa. Erit talis.
Capide vino meliori quod inuenire potueris, siue sit album siue rubrum
quod parum sit dulce, & hoc distillabis per alembicum quattuor viciis,
sicut communiter fit apud nos aqua ardens, vel aqua vita, & si potest fie-
ris sepius, melius fore, vt probatio posse apparere, ipsum fatis superq; ei
se distillatum, ita quod cum in vas argenteum vel stagnum fuerit impos-
sum, quod incensum penitus aduratur, ita vt nulla humiditas in vase re-
maneat, quia haec est vera probatio. Et vînum ita distillatum, est accom-
modatissimum ad hoc opus distillationis circulatoriae. Haec ergo materia
ita digesta & rectificata ponatur in predictum pellicanum antatū, que
iam vas Hermetis nuncupamus, & habeat in summitate foramen, p quod
immititur & extraheatur materia circulanda. Quum ergo hec materia ita
fuerit in vase bene lata, & cum luto forti cementato, vt vires materie ea
porare non possint, & ex frequenti ascensione & descensione ipsa aqua vi-
te in vram quintam essentiam conuertetur. Et ipsum vitum ita distillatu-
m, ut supra dictum est, cum habeat omnia quattuor elementa, tamen per cre-
brum motionem & agitationem, que fit propter ascensum & defensionem,
decorruptibili in quodammodo incorruptibile transit & conuertitur. Si
ergo videtur percrebrum ascensum & defensionem distillationis, impurum a
puro, & grossum a subtili separari, quanto magis id contingit in distillatorio qd
millies milesies sursum & deorsum agitur, quanto magis existi-
mandum est putreficari ipsam materiam elementata m, & conuerti in sub-
stantiam in elementaram & corpus in corruptibile. Igitur quato colum
ipsum incorruptibilis est ipsi quattuor elementis, tanto magis ipsa quin-
ta essentia incorruptibilior est corpore elementato. Quum autem illa
sublimatio multoties fuerit facta in distillatorio predicto, tandem aperiatur
foramen quod est in summitate pellicani, & ex ipso preciosissimo &
fragrantissimo odore poteris cognoscere, si fit aliquid ex quatuore ele-
mentis refans in ipsa materia, quae debet conuerti in quintam essentiam
Quia si ad Quintam essentiam perfecte venit, exhibit ex circulatorio
odor fragrantissimus ita etiam preciosus, vt videamur esse ad coelum
eleuati

ab vlo labore vel expensa;

XI

dejati ex eius odore & nimia dulcedine, & apparet quodammodo esse fr
gratia celestis. Et si aliquem locum domus secretum intret ille fumus,
adeo replebit totam domum, ut nihil suauius, nul amoenius, nul deniger odo
rantus vno sensisse videaris, ita ut sit mirabile dictu & cere incredibile. Si
quocq; ponatur in summitate tauris, omnes aures ad se attrahet, quae circa
sumuntur vicinijs. Si vero contigerit q; non ita adoleat, iterum dauidat pelli
canus, & bene luteatur, & rursum imponatur ad distillationem circulatori
am tadiu, quo usq; apparet effecta ipsa quinta essentia, sive ut vult Ra
mundus Lullius, primo capite secundo) Mercurius vegetabilis, quod
semper ex odore super radicem poteris cognoscere. Et non solum habet illum
odorem et saporem excellentissimum, sed etiam quandam incorruptibilē
incorruptionem circa alias medicinas, & certenam habet aduersionem
in ore, sicut aqua vite, neq; etiam aliquam humidatem sive flegmam, quia
omnis materia terrena & elementaris in fundo resideret. Et sicut ipsum esse
lum est compositum ex materia & forma; sic etiam ipsa quinta essentia,
& ideo ipsi celo comparatur. Nec tamen est omnis corruptionis expers
q; si eēt perfectissima in incorruptionē sine aliquo obstraculo faceret nostra
corpora perpetua & eternalia, q; ab ipso omnium creaturarum creatore
permittitur, quem statuerit nobis terminum vite quem preterire non pos
sumus, ut ait Psalmographus, quia teste Seneca, nihil certius est morte &
nihil incertius hora mortis. Et ideo quum res aliqua in quintam conueri
tur essentia, hoc non est diuinum, sed naturale, sit tamen cum admicculo
& iuuamine omnipotentis dei, sine quo factum est nihil.

Ioan. I.

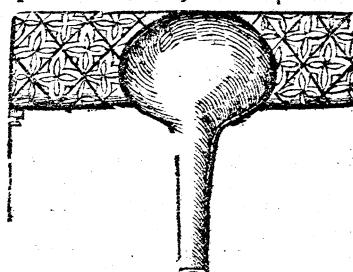
De modo facilis distillationis circulatoriae & extra hendi quin
tam essentiam absq; igne. Cap. viii.

Brum in hoc opere excellentissimo omnes expensas subterfuge
re desideres, & (quod maximum est) temporis consumptio
& perditionem serua, & hanc viā duplicitem extra hēdi quintā
essentia, poteris hoc facere absq; vlo igne vel carbonib;us. Pri
ma via est hæc. Accipiat rūmus equinus, & imponatur in qd
dam vas magnum & profundum, vel in foueam faciam ad hoc, & in me
dio sumponatur distillatorium impletum cum materia distillanda ad du
as tertias, & tertia pars remaneat extra summum vacua, quia natura id desi
derat, ut materia possit habere ascensum & descensum, & possit per conse
quens in aquam dariissimam conuerti, & hoc sit absq; vlo labore vel igne,
tamen oporet omni hebdomada renouare summum saltum una vice.

Et

Facilius modus distillandi circulatorie.

Et hoc etiam potest fieri in vinacea ut supra dictum est, dummodo accipiatur tempore vindemie statim cum botri in torculari expressi sunt, & in hoc videbis mirabilem operationem. Vel etiam potest fieri diebus canicularibus ad solem. Et ideo diuinia prouidentia eque pauperibus ac diuitibus puidit, ut possint habere modum operationis huius artis. Potest etiam extra hi quinta essentia ex vino turbido, immundo & putrido, dum tamen non sit acetosum. Quia tunc presumendum est, ipsam quintam essentiam ex tali vino ex halasseteorū porata esse, ut ait Lullius libro primo, capite tertio. Et quod vīnū sit putridum et pessima substantia, tamen in ipso semper remanet quinta essentia. Quod ex hoc cognosci potest. Quis enim habet vīnum corruptum, quod in bono loco sit natum, & sicut aliquo modo factum turbidum aut male saporosum, tamen videmus de eo fieri optimam aquam vite. Et ideo non est rei ciendum tale vīnum a pauperibus. Licet enim vīnum sit imperfectum, & aliquo modo corruptum, quinta tamen essentia illius nullo modo est lesa. Alia via extrahendi quintā essentiā absq; vīlo labore vel igne est hac. Recipe nobilissimam aquam vite quam poteris reperire, ponatur in vītrum cum collo longo, habente in summitate foramē, quod debet claudi, & lutari cum tali cera, ut infra docebitur. Vertat vītrum, & cum collo imponatur in fīnum, sic supra multoties est dictū ita quod grossices materie residueat in fundo ipsius distillatorij, & quum aliquando longo tempore fuerit in fundo sepultum, denuo extrahatur ab ipso leniter in forma, sicut est impositum. Cuius forma est hec.

Tunc videbis separationē puri ab impuro, & subtilis a grossō: & omnis materia grossa erit circa collum vītri. Accipe ergo stilum ferreum subtilem & acutū, insigatur ab inferius in ceram, vīcē quo sit per forata vīcē ad aquam. Postea extrahe stilum illum, & exhibet grossices materie terrestris, quae in collo distillatorij residuebat. Et postquam totam diuferis vīcē ad subtilitatem.

Quintę essentię, vertatur distillatorium cum dīgito obstrūsum: & residuum quod in vitro permanet, est ipsa quinta essentia. Sed tamen non est ita preciosa, sicut illa de qua supra diximus. Simili modo potest capi aqua ardens, in vitro posita, directe ut non vertatur, & ita sepeliatur in fundo per aliquid tempus. Postea coletur materia grossa: quae residuebat in fundo, & subtiliori permanente circa collum vasis; tamen etiam non est

Facilis modus distillandi circulatorie.

XII

ita efficax sicut prima. Attrahit tamē oēs virtutes herbarū: & aliarū materiarū, & ideo non est omnino vilipendenda. Reperiuntur etiam multo fa*cti* alius modi ciliores viē pro inopibus & pauperibus, qui non possunt oleum & operā dūs ex*tra* huic operi semper impendere. Sed tamen pie consulo, vt primam viam se*tra* hēdi ceteris, quum sit optima & excellentissima, & fit partio admodum labore, quintā & pauco argento. Nec te pīgeat parvum in hoc tempus terere, & aliquans essentia, tulūm nummorū elargiri. Inuenies etenim, quum fuerit perfecta, mille narium fœnus in ipsa. Si autem volueris extra hēre quintam essentiam de Quinta dolio vīni tempore autumnī, dum adhuc est nouum, & in vase buliens. Quum ergo volueris spīritus educere ex ipso dolio, absq; omni detrimen*to*, vīni fac fieri ex duro & robusto ligno valde sicco cannale vnum in mag*nitudine* brachij, & facpari modo fieri colatorium ampliū, quod ab in*teriori* et ab inferius habeat grossitudinem pollicis, vel paulo plus: & habeat longitudinem duarum palmarum. Intrudatur ergo canale prēdictum in dolium eo mō, vt non sit possibile ipsum facile amoueri: & vas ipsum vndiq; obturetur meliori via qua poteris. Et cum omnia fuerint bene ob*turata* & clausa, pone tres aut quattuor calmos stramineos circa ipsum canale, q̄ si non ita faceres, totum vīnum a dolio secederet & emanaret, & super canale imponatur alemb. & oia cū lintheo optime circū volvane*p*ostea cū lute sapientiē lentetur, & de alia parte vasis pones receptaculum & sinas ita stare, donec vīnum sit defecatum & depuratum: & omnes spīritus in receptaculum transibunt: & hoc sit ab sūllo nōcumento vīni.

Forma autem vasis est hac.

Postq; vero omnes spīritus fuerit colle*cti*, mittantur in distillatorium sive in circulatorium Hermetis. Cuius figura est hac.

Melitus.

Modus extrahendi quintam essentiam ex quatuor elementis.

Melius tamen foret, qd dolium sepeliretur in vinaceis, sed oportet canale esse ita longum, ut extra sumum appareat, super quo ponatur alembicus cum receptaculo, nullo modo vinaceam attingere. Et cum ita una vel alia via spiritus collegensis in receptaculo ponantur in pellicanum, & distillentur circulatorie, omni modo & via vt supra.

De modo extrahendi quintam essentiam a quatuor elementis ad resoluendum in ea Solem pro auro potabili. Cap. ix.

Si cum est superius sat, quid sit ipsa quinta essentia, et cuius sit operationis, et quomodo extrahatur a materia sua, & modus extrahendi aque pro pauperibus adiutibus, & cū qua non solum vites auri, argenti, æris, & aliorum metallorum, sed etiam lapidum preciosorum & herbarum elici solent, dum in eam immixtantur. Sed tamen non ignoro, quā plures studiosos ultra p̄ gredi desiderare. Cogor itaq̄ referre, quod ex frequentiore lectione & auctoritate, experientiæ (quærerum est magistra) consecutus sum, scilicet modum extrahendi quintam essentiam ex vino, in qua quidem aurum, argētum, margaritæ, et lapides preciosi, aliaq; metalla dissolui possunt, ad faciem dum aurum potabile, qd tamen magis congruit artistis, qui Alchimia ritulos scruntur, qd medicis. Et sicer multi sunt veterum scriptores, quidocent modum extrahendi quintam essentiam vini per separationem quatuor elementorum, ita qd in vnam redigantur substantiam et effigie quidem ita subtilitatum, et tanq; ab humoribus & omni superfuitate quatuor elementorum extractum, dīc potest quinta essentia: ad resolutionē Solis. Per hanc ergo non solum poterimus ipsum resoluere sed etiam oēs eius vites extrahere, ita qd possit in gredi aurum potabile. Sed certe quicunq; poenitus materiam perspexerit: potius alchimia & medicina conuenire iudicabit. Verum non nego: veteres qd plurimos inuenisse modus huiusmodi: ad dissoluendum Solem: magis tamen aptauerunt ad alchimiam & ad medicinam. Hac ergo arte multi sunt decepti: putantes fieri aurum ex taliquinta essentia. Et qd qd in multis sit constans, & habet apondus: nitorem: & clangorem auri, tamen nostro tempore id vera probatione falsum effuditur: quid in tenuissimas laminas minutum malleat, & in aqua fortium alijs metallis resolutum fuerit, vel etiam per anthimonium (qd ultimum auri est supplicium) probet, vnde ficitus & peregrinus color ad vnguem dignoscitur. Ideoq; Arnoldus de villa noua ait. Vinum in quo lamina auri qua dragiles aut quinquagesies extincta fuerit, apud quosdam loco auri potabilis habetur. Unde etiam Ioannes de Rupescisa ait: qd melius fieret id vnum extinctionis laminarum aurii, si ipsum aurum

Variæ viæ ad eliciendum quinta essentia corporibus. XIII

fuisset calcinatum, & in puluerem subtilissimum redactum, vel qd lamineatur tenuissime, & postea in parua frusta scindatur, quia ex ipso facilis virtus extraheretur, si sit ita minutum scissum, qd sit laminatum. Sit tamen aurum naturale in mineris terre repertum, non qd humana subtilitate & industria sit factum. Hoc enim virtutem nullam habet, ad cōseruandam vitam humanam, sed magis est deceptio & obfuscatio oculorum. Quis enim alchimistarum audeat se facere, aurum vnguis absq; materia venenosa, (que est mercurius) compoñisse. Et ideo reuera hoc alchimistarum aurum, sicut colorum veri aurii habeat, formam etiam ac dangorem eponduis, tamen non habet virtutem sicut aurum mineralē. Talis ergo essentia vini potest ab ipso vino optime extrahi, secundum opinionem & doctrinam veterum. Quorum ego viam (omissis alijs verborum ambagiis) enarrabo. Accipe aurum, & mallea subtilissime ad refoluendum in formā potabilem coloris auri. Quo per se, aut etiam alijs medicinis appositis, poterimus vti, ut infra docebitur. Quam qd etiam sit alia via reperta ad refoluendum aurum cum aqua forti, aut cum aceto distillato, aut per vrinam humanam distillata, de quib; loqui non conuenit in loco medicinae, quia magis sint corrosiva nature qd salubria. Et quamq; possit huic materiae acute aliqd adimi, ut quidam volunt, tamen non est securum, & non bene credibile. Et si fieri posset: nullem tamen evtri. Philo sophie enim nostris dicunt, inter duo dubia certius esse eligendum, & incertius fugiendum. Eam ob causam monstrabimus faciliorē & subtiliorem viam separandi quintam essentiam a quatuor elementis: & in unum esse digerendi, per acuitatem que in ipsa est mixta, cum subtilitate, p quam aurū & argentū & alia metalla possunt resoluī. Etiam extrahendi virtutem ex ipsa, ut in formam potabilem, aque similem reduci possit: p quam acuitatem ipsa metalla refoluuntur, & per nihil aliud: dum quatuor elementa nondum sine separata, & terra ipsa calcinata, siue per audificationem facta & versa in salē: calce, vel cinere: in forma cuiusdam lapidis, dicti ab aliquibus antiquorū Lapis philosophorum. Et vie sunt due. De cōmunitori aliquid faciem, cū discretione extrahitur de vino supra dicto: in quo est magnus labor. Taceo (sicut prius docui) ipsam subtilem subtiliam tanq; animam: a grolo hoc est ab ipso corpore segregaram, per suam subtilitatem rem aliquā subtilem subtiliorem posse facere & penetrare, per quod vites & efficacia eius mirum immodeū multiplicatur. In talis ergo essentia potest extrahi virtus cuiuslibet rei: sicut Solis, Lune, & aliorum metallorum; margaritarum, lapidum preciosiorū, herbariū & cetera id genus alia, sed nō potest distolui aurum. Alia aut̄ via est: qd separando ab ipsa quin. essentia, aerē, ignē aquam, & terram: postea apponendo p calcinatiōnē terre alijs qualitatibus, & in unum sublimando: per crebram distillationem circularē, & digestione.

C poterit

Notz.

Extractio quia esset ad resoluendum aurum pro tincturis.
 potest dissoluī aurum. Modum autem faciendi talēm essentiam, duplīcī via
 intelleges. Primo q̄ & qua via separanda sint quartuor elementa, & quō
 iterum possint in unum corpus redigi. Et hoc modo secundum quosdam
 lapis philosophicus videtur compotitus: & per eius latenter & occultam
 vim omnia mineralia metalla possunt resoluti, ad tingendum colorandū,
 & coagulandum Solem & Lunam, & alia. Secundo quomodo sit separan-
 da terra, extracta quinta essentia: per quam virtus terre elicetur, & per quam
 etiam potest resoluī aurum vel argentum & alia metalla, & possunt redi-
 gi in formam & substancialē potum humanę vīę conseruatuum & re-
 staurovium.

Quō siat quinta essentia ad resoluendum Solem pro tincturis. Cap. x.

RECIPE ergo de vino rubeo meliori quod inuenire poteris, & q̄d nul-

lomo do sit sophisticatum, ut supra diximus, & distilletur per tres vices in

furno ta-

li, hec au-

tēformax

ab aliq-

b' appel-

lat Bals-

neū Ma-

riæ. Est

tamē dif-

ferens ab

eo dē q̄

supra dī-

cum est.

Quare

suprema

paris id ē

alēbicus

q̄ recipit

spiritus,

& ipsos

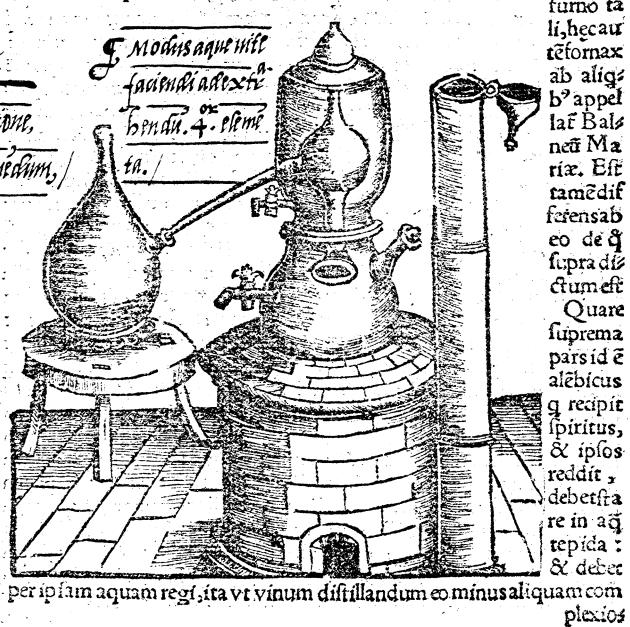
reddit,

debet fa-

re in aqua

tepidā:

& debet

Or tangit scutum,
tan in lapide quam
in corporibus humanis,
et letiam in extractione,
s. ff. ad aurum dissoluendum,
in forma

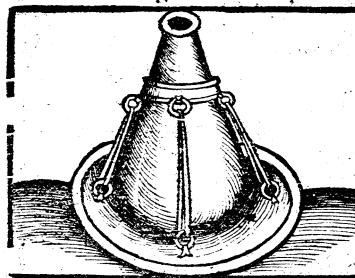
mag.

Extractio quintae essentiae;

XIII

plexionem igneum amplectatur, quæ per multas & varias distillationes difficultime abstrahetur: & magis per consequens est nocuum & proficuum humane nature. Sic ut aperte videre poteris ipsum cannale distillatorij, in quo est vinum, transgredivi & transire per ipsam aquam tepidam. Sed aliud balneum marie, de quo supra est dictum, habet infimum fornacis partem sicut caldare, in quo debent ponî omnia vasæ et instrumenta distillatoria cum aqua, et superior pars, quæ est alem, in nulla aqua debet stare, sed proprie ipsa curat, in qua est vitium, quod debet distillari & hoc est balneum marie. Et quandocumq; in primo balneo caldaris aliquid est distillandum, adhibenda est opera, vi habeantur disci siue circuli plumbi magni & parui: super quibus ipsa vitra debent ligari, ne ex calefactione aquæ balnei hinc inde agitantur & rumpantur. Forma hæc est.

Et nota, q; in tali balneo calda re debet esse immuratum: & in latere fornacis habeat longum canale de cupro vel ferro, in q; d; in iunctur carbones, qui debent esse subtus caldare ignescentes, vel q; calor ipse carbonum rauenter contra caldare, quia in ipso canali non possunt aduriri ex causa, q; multa sunt foramina in fornace, et etiam propter clausiōnem cannalis. Item ale-

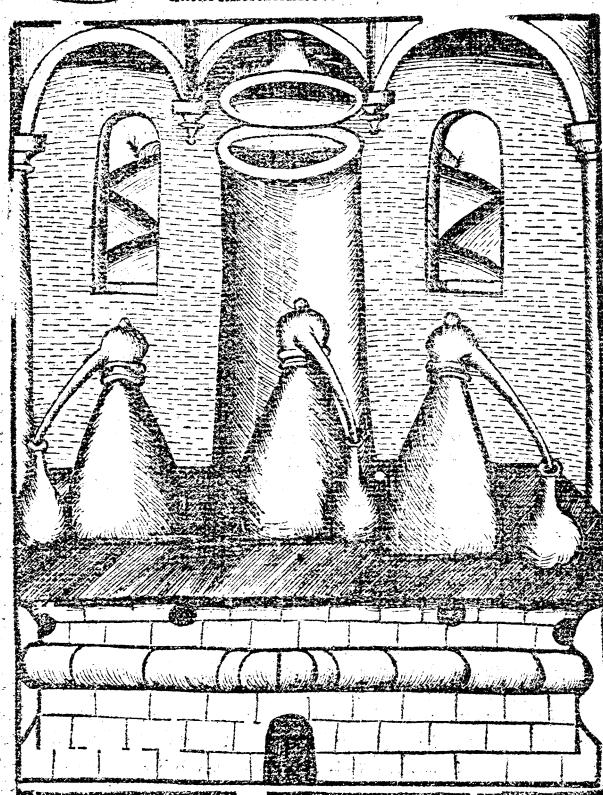

bicus qui in aqua stat, debet esse de cupro & ab intus sit stannatus. Et superius & inferius vasæ insimul cemententur, & in exteriore parte, vbi sit iunctura, cum stanno iacentur optime: ne aliqd aque possit ab hac abire. Quum vero aqua fuerit calefacta, aperiat pullus siue lixale inferius, & emittatur aqua calida: imponendo de nouo aquam frigidam, quia ex hoc aqua vita melioratur in distillatione: & eo minus calidam & igneam naturam ad se attrahit. Instrumentum vero vel vas in quo aqua continetur, debet esse de cupro vel aurificalo: & sit latu in modu unius palmarum, vel paucio plus: & in medio habeat foramen, & circuitus q; est ab extra: sit latus & spissus duobus digitis, & ponatur super ipsum caldare q; d; est in fornace: & foramen caldaris non sit maius ipso foramine, q; d; in distillatorio est, & oia benefuentur cu luto sapientie, vel cum luto immixtis lanis, quæ a tonsoribus panis reficuntur. Quod ergo vitrum tuum ita in caldare impostris, oia luteata & cementata in loco suo permaneat, donec tantum devino distillaueris, quantum tibi sufficerit vellibuerit: quia si tolleres aliqua, maiore haberes ponâ restituendi, si forsan nō fatis vini haberes: & ideo in caldare

C. q; inferio

ad resoluendum aurum pro tincturis.

inferiore est lixale per quod debet emitte aqua, quam
vinum fuerit distillatum. Et quum non fuerit plus effi-
cacie in ipso vino; aliud debet inponi a parte supre-
ma, ybi ei paruum foramen, in quod immitratur co-
latoriu, per quod implebitur distillatoriū. Deinde op-
time clauda ē, vt nullus vapor possit exhalare, & dau-
datur instrumento stanco.

Forma fornacis vna cum balneo

XV

Et luetur cum luto facto ex crinitibus. Et scias, q[uod] paucæ tales fornaces resperiuntur apud artifas nostros. Quum ergo omne vinum tuum distillatur, reseruandum est flegma; quia infra de eo dicitur. ipsum vero vienit ita distillatum, iterum ponatur in balneo, de quo in principio diximus, ut fiat in furno accidioso per arenam. Cuius forma hic est depicta.

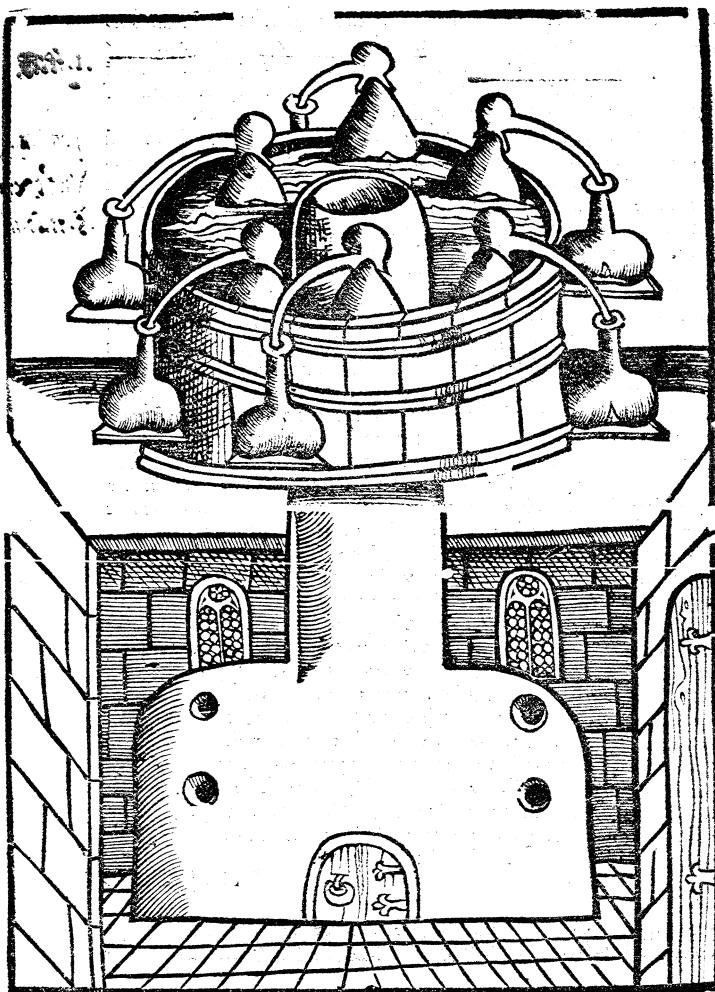
Sicut non velis ponere in furno accidio, ponatur in balneo, ubi sint multa vasorum distillatoria simul, & quodlibet sit positum in circulo suo. Omnes vero circuiti in uno annulo sive tripode complectantur. Et balneum sit ita factum: q[uod] fornax fiat in inferiore parte aliquius domus, & sit lata: sicut sextarium: vel sicut tres quartæ vniuersitatis: & fiat ex cupro cooperculum. Locus vero vbi carbones debent innisci, sit factus ex lateribus muralibus: vnde quicunque optimelutando in spissitudine eorum vel trium digitorum. Et cooperculum sit ita factum, vt cum clausum sit, calor ipse: q[uod] ad id, a se dicit, possit iterum regredi usque ad pedem fornacis: & optime claudatur vbi est: vt calorem conceptum non possit facile amittere. Hoc ergo cannale sit supra fornacem, & infra cannale sit craticula per palmarum unam, ita ut cineres possint dilabiri in fundum. Fornax vero debet esse quadrata, & in qua libet quattuor angulorum habeat foramen sive spiraculum: q[uod] quod fumus possit exire. Et ipsum cannale habeat fenestram distantem ab ipsa fornace per unam palmarum: per quam fenestram carbones debent innisci: & semper optime daudatur cum aliquo instrumento, ad hoc facto: quod debet esse ita spissum, sicut est ipsum cannale. Ignis vero semper moderetur et temperetur per ipsa quattuor foramina angularia, cum aliquibus registris obstruitorib[us] ad hoc aptis & idoneis, & ita calor per cannale transibit usque ad cooperculum cupreum, & nemo sciet unde ille ignis possit venire. Et fiat vas ligneum in magnitudine & circumferentia rotundus, ut ipsum cooperculum cuprum penitus circundet. In quo vase debet imponi, aqua ita ut ipsum cooperculum totum sit in vase aqua pleno usque ad medianam partem valvis. Vas autem sit altum quattuor aut quinque cubitis, & per duos cubitos a fundo vasis fiat cooperculum ligneum, cum multis foraminibus: ita q[uod] cucurbita quilibet in quodlibet posita intrare foramen. Et super quamlibet cucurbitam ponatur alembicus, & infra quemlibet alembicum receptaculum super cooperculo vas maioris: & optime omnia cemententur & luentur, scilicet super ipsum vas cooperculum, super ipsa foramina cooperculi cucurbita, super cucurbitas alembici, & receptacula circa ipsa, & sibi bebis calorem ad hoc opus sufficientem, & ignem secretum.

Forma fornacis est haec.

C iij Formæ

! fert
pone vase plena aqua
Vitæ extrahit sive
3. tecnon, /

Fornacis & balneiformæ,

Quibus cautelis opus sit ad extrahendam quint. effen. XVI

Quū vero sc̄revolueris, quando oēs spiritus ab ipso vino sint distillati & legregati, in sp̄ce alembicum, & quando videris in ipso guttas quosdā distillatis, tunc certissimū signum est, nihil amplius de spirītibus refare: & tunc ipsa aq̄ in alemb. ascendit. Amouergo receptaculū, & flegma quod eit in ipsa cucurbita ponatur seorsum, & custodiatur, & imple iterum cucurbita aqua vite superimponendo alembicum: & bene obturetur cū cera tali: vt infra docebitur ita vt nullus spiritus possit exhaleare: & distilleretur per cineres in furno accidie. Sed eset melius, si distillaretur in balneo mariae. Quū aut̄ volueris cognoscere, quando oēs spiritus a vino secesserint, semper & priora indicia tibi patet: aut poteris etiā ex ipso alembico capere de aqua vite, gustando si quip̄ aquositas remanerit, & hoc est certi certe. Quando itaq; secundum nostrā doctrinā hoc in balneo marie vel in furno accidie ita distillaueris, cape ipsum flegma, quod in ipsi distillatoꝝ rijs ranansit, & distilletur octo aut nouē vīcībus, omni vice flegma remansit cū priori cōiungendo: & hoc statim: quo usq; ipsa aqua vite in igneā substantiam cōvertatur: ita q̄ si ex ipsa madefiat pannus: & accensus fuerit, p̄ statim cum ipsa aqua cōbūrabit. Si etiam vnā solam guttam olei olīuarum immiferis: statim in fundū mergetur, & nūc vlerius affectet, quantum ipsū vīni a quatuor elementis separatam. Et nota pr̄cipue, q̄ oēs rimae circa & circum alembicum & alia vasā quamq; bene obturatae sint cum terra vīrgīnea, hoc est argilla, non tamen debes cessare inuoluere cum tribus vel quatuor pannis lintheis, q̄ quanto melius clauduntur, tanto minus spirītuse vaporant. Nota etiam, q̄ q̄n̄ pr̄imum ipsa aqua vite imponitur, de decem cantarīs non distillabis nisi vīnum vel alterum se mis, & omne residuum quod in caldari p̄manet, nullius est valoris: & nullam penitus habet virtutem, & dicitur ipsum flegma hoc est ipsa aqua: ex qua componitur aer, ignis, & terra. Ita distillabis cantaros hexaginta: & ex prima distillatione vīx habebis septem cantaros. In secunda vero vīx q̄. In tertia vīx duos vel tres, & ita quanto plus distillaueris, tanto minus habebis, & q̄ in vīlmo erit distillatum, id erit purissimum, subtilissimum & optimum ad aurum portabile compōnendum, in qua etiam poteris soluere Solem: Quum vero per tres vīces ipsum distillaueris, erit subtilissimum. Et ideo nisi bene præcaueris, omnis virtus ipsius facile exhalabit. Cape ergo colatorium, quum volueris mittere de uno vase in aliud, & imponatur in vascū immittis vīnum: & circum quaq; obturetur cum cera tali, vt docebitur hīc in fr̄a, & aliud vas superimponendo: ita q̄ collum penitus in colatorium p̄cipietur. Et pari modo vndiq; luteabis collum colatorium. Et hoc factio, si nas vinum aliud vas de suo fluere, & minus exhalabit virtus. Sit autem colatorium in longitudine vīnius palmi.

C iiiij Modus

Confectio ceræ ad obturandum vase.

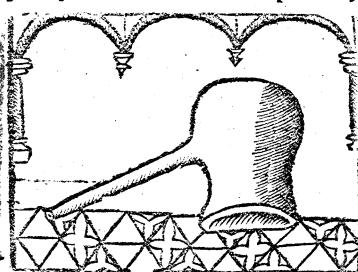
Modus faciendi
ceram ad lutanum,
Modus vero faciendi ceram ad lutanum, est talis.
Reciperesinæ pñi libras duas: fundantur in vase terreo,
ab intus bene vitreato. Postq; aut ita erit: habeas alium
cachum, vel vreum terreum, in quo sit aqua limpida:
& super vreco imponatur de stramine. Postea funde super
hoc stramen ipsam resinam in alium vreum, & omnis im-
puritas eius relidebit in stramine. Si vero videris ipsam
non satis esse depuratam, recipias ceræ virgineæ libram se-
mis, olei olivarum duo autrìa eodearia; vel si non haberes olei: fume tan-
tum de butyro, fundantur omnia simul. Postea agitetur cum spatula, do-
nec frigescat, postea manu operaberis, & ipsam omnino parabis. Et cum
hacera debent lutarì omnia vase & distillatoria, in quibus aliquis volu-
gerit conservare aquam vite. Vasa vero sint optime adequata & polita.

Postea superimponantur vitrum tenuë quasi operculum, & denouo luteo
cum cera supradicta. Nota etiam, q; quum rale vinum fuerit duabus aut
tribus vicibus distillatum, poteris accipere spongiam subtilem, quæ debet
scindi in frusta, ita magna, q; ab omni parte possint attingere cucurbitam
in parte superiori, & debet alligari predicta spongia cum tribus vel qua-
triori tuniculis extra continentibus, quando superimposueris alembicum,
ita q; spongia non possit in fundum distillatorij cadere, & intingatur in
oleum elutum, & parum iterum exprimatur, ne forte ipsum oleum in cu-
curbitam incidet, & cum ipsa materia distillanda misceretur, & alembico su-
perimposito daudatur cum cera præfata, & ipsi spiritu optime per hanc
spongiam distillabuntur & ipsi
sum flegma per hoc non trans-
fabit causa olei. Ethoc mō plus
in vna distillatione operaberis
q; in tribus alijs. Alembicus ta-
mensit factus ab his duplice mar-
gine, sicut si sit alembici ceci; ex-
cepto salem q; non habent ros-
stra, sicut illi. Cuius forma est
haec.

Poteris etiā facere quartuor ca-
pellas siue ledilia, ita vt in quo
libet vna cucurbita, in qua materia distillanda ponatur, si; vinum ip-
sum ita distillatum: vt supra dictum est, & ita breuius & facilius ad opem
effectu poteris puenire. Cānale vero qd in medio est, nō sit altius qd est ip-
sa fornax: & portet fieri ipsum cānale quadratus, de lateribus nō coctis. Et
intra quem liber angulus sit fenestra, in latitudine & longitudine quartuor
vñquinq; digitorū. Et sint fenestrae factæ cū margine; ita q; deorsum possint
mitui

Note.

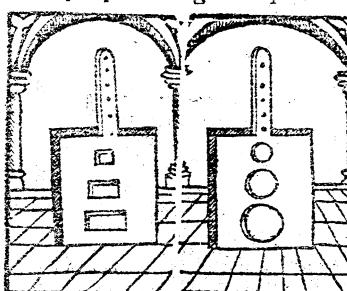

Varie instrumentorum distil. formæ.

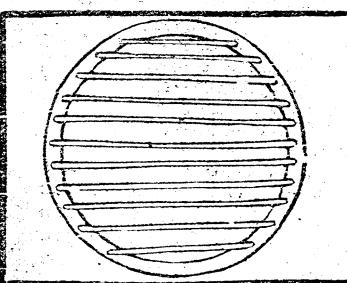
XVII

mitti quedam instrumenta ferrea sive registra, ad temperandum ignem. Oportet autem ut talia registra sint ita grandia, ut totus margo senecte ex ipsis impleteatur, per quam calor possit exire. Hoc autem instrumentum ferreum habet palum, multa foramina habentem, quæ sunt segregata vnum ab alio, per spacium digiti obliqui vel transuersi, ita q̄ si magna & in-

gentem volueris habere calorem, ipsum ferrum suspendatur altius, & in foramine inferiori posatur refractulum. Si vero desideres ad opus exiguum calorem, ferrum suspensum demittatur ab alto, quantum volueris. Formula autem dictorum registrorum est hæc. Subtus autem canale litteratricula, superque carbones ponantur, cuius forma est hæc

Poteris etiam habere registra facta, quæ habeant tria vel quattuor foramina, vel plura, ita q̄ alius sit minimum, & inferius sit maximum. Et quanto magis leuabis registra, tanto magis habebis de calore, & sic poteris facere ignem parvum vel magnum, ad libitum tuum.

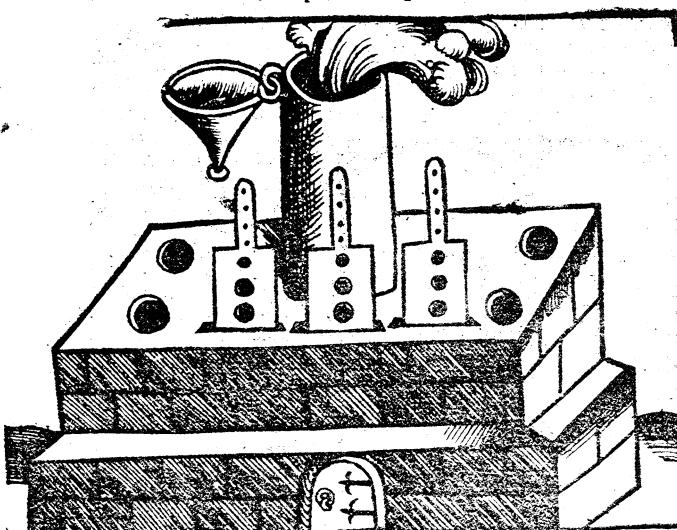

Hæc fornax est facta ob duas causas. Prima, quia in ipso poteris facere parvum vel magnum ignem, ad distillandum fortius vel leniter, sicut placuerit. Secunda, quia cum semel fuerit calefacta, non facile in frigescit. & ideo non multi carbones perduntur. Et nota, q̄ ipsa distillatoria non debet extrahi vel imponi, nisi prius fuerint infrigidata, & hoc poteris facere aliquid registrorum in fundum mittendo, & nihilominus alia habebunt operationem suam. Et quando iterum in posueris vas plenum aqua vite, ignem ad placitum tuum reges: donec sufficientiam materis habueris. Quattuor autem elementa debent ita separati. Accipiuntur omnes aquæ predictæ, simul congestæ, & ponantur in caldere prime fornacis

nova separatio

of elementis

Forma fornacis, ad separandum quattuor elementa.

ab ipsa. s. aqua.
 extra hæc flegma,
 excribat fæs.
 pma aqua que
 distillaturis
 sicut flegma.
 ab aqua prima abhi
 scribit distillata.

vel in magnam cucurbitam. Si autem non posses habere magnam cucurbitam, ponatur in plures parvas, & distilletur in una ex predictis fornaci bus, & ab ipsa extrahatur flegma vñq; quo nihil ultra exeat, lento quidem igne, sicut si esset in balneo mariæ. Et quum fuerit ita distillatum vñq; ad ignem, amoueat receptaculum, & inuenies illic flegma. Et in ipsa cucurbita vel caldarí remanet materia nigerrima, sicut est pix liquida. Aliqui vero breuitatem inquirentes, imponunt in vas vel capsam ferream super lumentum ignem carboni, donec illa nigra substantia appareat sicut pix tenuis: & hec ponatur in cucurbitam. Postea ponatur dealio flegmate in capsam: & fiat sicut de prima, & iterum materia nigra ponatur cum alia. Ethocfacies toties, donec nullum flegma remaneat. Et iterum materia nigra ponatur in cucurbita, et ponatur in arenam, & extrahe superflua huminitate ab ipsa: & postea infundequintæ essentia, & prius ab ipso abstraxisti, in spissitudine quatuor aut quinque digitorum, & benemisceant in simul & ponatur in balneo mariæ, ad digerendū. Postea distilletur per alembicum. Et cum ita acq; fuerit distillata, fundatur iterum sup feces: & iterum distilleretur, & iterum

hor torum intelligit sū. sup feces infunde de aqua prima. (rectificatam)

vñq; quam prius ab ipso abstuleristi, & reitera distillatioē.

usq; ad septimam. semper sup feces reiterando aquam. Vñq;

fortificatur. / Si hoc q; in septima distillat, sanguis
humans. apellat

Extractio quintæ essentia.

XVIII

item digeratur atq; distilletur. Et quanto sepius hoc feceris, tanto melius erit. Et hoc quod in septima distillatione est distillatum appellatur fagus humanus quem alchimista maxime inquirunt: & est ipsa ea. Et ita habes due elementa in virtute quinto essentia exaltata, quæ sunt aer & aqua. Postea capemateriam nigram, de qua supra dictum est, que in distillatorio remansit, & distilletur in arena per alembicum: & ab ipsa separa oleum suum, qui est ignis. Et quando nil in ea remanebit, feruabis hoc oleum segregatum: & infuso cucurbita inuenies materiam nigram: siccâ que est ipsa terra. Ex qua potest fieri fermentatio; ad vniendam & acuendam quintam essentiam. Et in ea quinta essentia potest resoluta aurum, & omnia alia metallia. Et quando videris in alembico guttas distillantes, sicut est clarum oleum, tunc remoueatur receptaculum, & maius anteponatur (sicut si velis facere aquam fortior) causa spirituum, qui in ipsum intrant. & non fiat ignis magnus, per horas viginti quattuor: q; illa nigra materia ascenderet in alembicum: & de ipso transiret in receptaculum. Ultimo autem quum nihil plius de oleo apparebit, ignis magis est augmentatus, donec guttae omnes ex alembico recesserint: & in fundo remanebit materia nigra, siccâ, & combusta, lens sicut aliqua alia materia cibaria. Postea habebas regnum, sicut prius est dictum, & ponas in capsam, vt iam sepius est narratum. Et cum percrebras ebullitiones fuerit consumptum, recipede illa aqua, quæ remanet post distillationem aquæ vite, dum est depurata, ita q; habebas viam libram fecum, & quattuor libras aquæ predictæ, & miscetur bene in simili, & ponatur in vicuum vitreum de terra, & quæ feces per quicquid in fundum fecerint, coletur: & super feces iterum super imponantur quattuor libras aquæ predictæ. Et hoc fac roties, vt omnis fetor ex illa materia nigra recedat. Et nisi hoc ita feceris, oleum & operam perdes. Quia nisi ita super infuderis quintam essentiam, & rursus ab ea distillaueris, sicut supra dictum est: nihil omnino valebit. Terram autem nigram siccotam & purificatam desicabis, & fac puluerem subtilissimum & immisce cum duobus elementis predictis rectificatis, scilicet aqua et aqua prius sanguinem humanum appellauimus: & ponatur in balneum maria per tres dies, & etiam tres noctes, vel paulo plus. Postea iterum distilletur: & aqua quæ venit ex hac distillatione, dicitur aqua ignea rectificata. Et ita habes tria elementa exaltata in virtute quinto essentia. Post hoc cape illam materiam nigram, & redigatur, comburendo in furno reuaberionis vel calcinationis in cinerem, habentem albedinem calcis. Non tamen semper fit ita alba, quia aliquando refinerde rubedo, si cut est rubedo ipsius combustionis. Sed ignis in furno reuaberionis aliquid non est fatis validus, ideoq; ad vitandum magnum laborem. & multas expellas, pones hanc materiam in olla nouâ terre, & cooperias coquendo, & lutes

nota / aqua

AR.

1715,

Sc lutes

Modus calcinandi elementa rectificata:

& luetetur optime luto sapientia, vel luto facto ex lanis, quas tonsores pan
ni abij ciunt, & ponatur in fornace calcis optime calefacta: & ipsam in tas
ki fumo calcinabis per tantum spacijs, in quo possit aduri calx. Et hoc com
muniter fit in Germania ab aliquibus: in spacio duodecim vel quattuor
decim, duorum, continue faciendo ignem, sicut fit, ad faciendam calcem.

Post hoc, quando ex fornace calcis fu
erit exēpta, eo me
lius poteris ipsam
calcinare in furno
reuerberationis.
Et si prius feciſſes
anteq[ue] in fornacē
calcis constituiſſes:
longo tempore nō
potuifſſet calcinari.
Si vero prima vi
cenō erit fatis viſta
in fornace calcis, ite
rum imponatur in
eandem. Et quum
fuerit fatis viſta, mi
ſce cum ea aquam
igneam, de qua lo
cuti lum? & ſinas
ſtare per tres dīes,
& totidem noctes
in balneo marii.
Postea iterum diſ
tilletur. Et hoc fi
at ſepties, & toties
calcinetur in furno
reuerberationis.
Quicq[ue] ita ſepties
diſtillata, & toties

recalcinata fuerit. Quod ex eo poteris considerare, quando accepereſ de hac
terra, & posueris ad aerem, & feceris ſiccari, & poſtea ſuperinfuderis tres
aut quattuor guttas aquae p[re]dictae, ſi non reſoluatur tunc habeb[us] certiſſi
num indicium, ipsam fatis eſſe preparatam. Si vero ſoluitur, iterum de
bet calcinari, & reuerberari, & diſſolu[re] in balneo marii ſicut dictum eſt. Et
hoc

i. elementuſ
ignis.

hoc siat toties: donec terra non ultra solvatur, & tunc erit vere preparata, & appellatura aqua vitae, propter quod ab ea, & per ipsam resolutur & subtiliatur aurum. Sed verissime hic est ille lapis, & non sal (vt dicunt quicquid) qui dicitur lapis philosophicus rectificatus, & ipsa quinta essentia ab suis elementis quatuor separata, in qua later spiritus separatus a spiritu, hoc est a flegmato suo, que est ipsa aqua: & ab oleo suo, quod est aer, & ab aqua ignea, quae proprie est ipsa aqua, & ab suis secibus aquifis, quod est elementum terreum. Et illa essentia ita reuiverata, calcinata, resoluta, & iterum recalcinata, in forma super dicta, conuertitur in lapidem: cum quo fixant omnes spiritus, quia supremam habet virtutem spiritualitatis, & infinitam virtutem corporalitatis. Et ideo dicit Hermes. Supremum est, quod est inferius, & inferius est quod est supremum. Et est unica essentia ac perficentia Solem: & alia quecumque metalla resoluenda: propterea quod semper vim & virtutem suam obferuat, & habet omnem substantiam quatuor qualitatium seu elementorum in unam complexam essentiam: in quo secreta iecratorum naturae sunt contenta. Et ideo dicit philosophus. Lapis de terra sicut de quatuor corruptibilibus qualitatibus ad celum, quod est incorruptibile, ascendit, idemque de celo iterum in terram descendit. Quod significauit per verba predicta, quoniam aiebat, Supremum est, quod est inferius, & inferius est, quod est supremum: ita quod habet virtutem quinte essentiae, ad fixandum metalla ipsa, quae ex terra oriuntur. Est enim lapis elixir, & est sicut cristalus, qui perfectissime tenet de Mercurio, matre omnium metallorum. Et quoniam ipsa quinta essentia cum lapide predicto admiscetur, & adiungatur folia auri, resolutur per copiosam penetracionem: quae est in ipso lapide, & subtilitas superflua, que in ipsa quinta essentia later occulta, in aurum potabile conuerit.

De modo extrahendi quintam essentiam, in qua potest refeliui aurum, ad facendum aurum potabile. Cap. xi.

LRomissimus supra duplicum viam nos demonstraturos quomodo sint separanda quatuor elementa & in unam formam redigenda, ad resolendum Solem, lunam, & omnia alia metalla. De qua via sat is superdicti iam sepius est elucidatum. Nunc vero ad secundam viam est procedendum, quomodo scilicet terra separanda sit extracta ipsa quinta essentia, per quam omnia metalla possunt resolvi, & in substantiam aquae potabilis redigi. Dicit enim omnes philosophi una nimiter, quod potest fieri aqua vita, ad sustentandam naturam humanam; & ad evitandam omnem egritudinem. Facitque aquam vitam

D. daram

nota

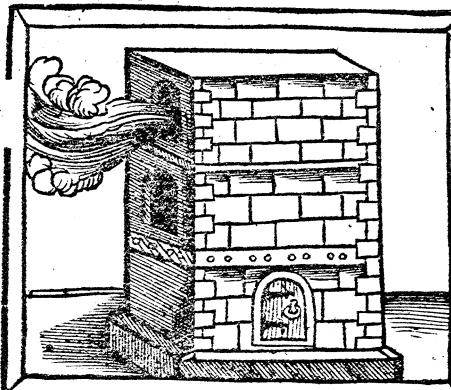
Extractio quinta essentiae pro auro potabili conficiendo.

*clarum rectificatam; ita ut ardeat accensa, ut supra diximus. Etnus lo mo-
do fac sanguinem humanum; quia si aliqua herbe vel aliud quiddam ma-
terialium in ipsam fuerit immisum; ex superstite, que in ipso est, perdent
vires suas. & omnem bonum saporem & odorem amittet, et let etiam hor-
rendum visui humano. Nec etiam fiat aqua ignea; quia talem calorem &
acuitatem in se contineret: qd omnia materialia (exceptis metallis) talem ca-
lorem superfluum & igneum ad se traheret: ita qd qud putares facere aqua
vite, potius aquam mortis faceres. Ex quo autem omnis virtus & perfectio
est in ipsa terra, redacta in lapidem, ut supra copiose declarauimus: ergo
hanc terram hunc nostrae aquae praesenti tributum, non facientes vel sanguine
humani: vel aquam igneam, & tunc appellatur vera quinta essentia,
sive aqua vite, & non aqua mortis. Et quanto sepius distillatur per ter-
ram, tanto fit efficacior & melior. Et non randum est, qd parum de hac terra
summa habet virutem in illo opere. Sicut enim parum fermenti mag-
nam & copiosam pastam ad coquendum panem facit, sic etiam minima
huius terre pars maximas erigit perfectiones & virtutes humano corpori
apras. Et ideo el caendum ab his, qui faciunt terram extartato, aut qui
comburunt vinacem in cinerem; aut qui accipiunt calcem pulueri satam
vel cinerem vitium, & salicium, & dicunt hanc esse terram, de qua est nostra
locutio: quod plane est a veritate extraneum, quum dicat Geber esse lapidem
& medicinam incompatibilem mixtionis rerum extranearum. Quan-
do ergo ita feceris aquam vite, rectificatam tribus aut quatuor vicibus,
ita ut nullum indicium humiditatis remaneat in loco vbi adiunxit, ipsa ter-
ra a flegmate suo breuiori via qua fieri potest separatur, ipsiusq; flegma
ponatur in caldere, & coquatur usq; ad spissitudinem mellis dissoluti su-
per ignem. Postea tolle ab igne, & sine frigore revolv in diem sequentem,
& videbis paruos lapillos in fundo vasis, sicut si esset salfum fusum.
Coletur ab ipsi desuper existens aqua & oleum, & fundatur alia aqua
super illam terram sive lapillo: misce insimil. Poffea iterum finas residere
ut superius. Et quum colaueris aquam, ponas ad priorem, & finas buli-
re sicut prius. Poffea infrigidetur per duos dies, ut supra, & inuenies lapil-
los albos, sicut supra. Et hoc toties facies, donec nillus lapillus in fundo va-
sis appearat. Post hoc omnes lapilli congesti exsiccent optime: & ponantur
in testam terram, aut in tigillum aurifabri: & ponantur ad calcinandum
donec ad albedinem nivis sit deducta in fumo calcinationis vel reverbra-
tionis. Cuius figura est haec.*

*Cave etiam ne a nimio calore fundantur, quia oleum & operam perderes
licet sint aliqui, qui dicant, qd debent ponni in fornacem calcis, vel in vitro-
rium, & qd ibi debent permanere, viginti & uno diebus, sed certissime illa
terra*

quaꝝ intrat aurum potabiliꝝ.

XX

Ita rectificata ut sepius dictum est, & distilletur per septem vices, sicut iā est monstratum. Et in hac aqua poteris solvere folia aurī, quia ipsorum vim ad se trahit. Et hinc sit aurum potabile mirabilis operationis, ad sustentandam vitam humanam, ita q̄ per ipsum omnes corporis morbi & egritudines tolluntur cum hoc v̄si fuerimus. Et ideo dicitur, q̄ facit hominem iterum reuiuscere.

rectificatio aqua
super lapidis,

Quomodo extrahenda sit quinta essentia a melle: queꝝ intrat aurum pos-
tibile. Cap. xij.

Six procedendum est ad ipsam quintā essentiam mellis, quo modo debeat extrahi. Quum ergo ipsam extrahere volueris, habeas bonum quantitatem boni & optimi mellis, a quo faū non sit adhuc separatus, sicut est, quando de alveari eximitur. Exprime mel a fauis absq̄ igne, faciendo tres aut quatuor sacos expanno colatorio, in longitudinem duorum cubitorum. Largitudo vero debet esse in quantum pannus se extendit. Hoc explero, impone melcum faū in prædictos saccos, & diebus æstiuis ponantur & suspendantur ad solem. Et sub quolibet facco ponas vas mundum, ad recipiendum mel distillans a faccis. Et si forsitan fuisset diebus hiemalibus, caefiat balneale vaporarium, sicut in Germania aqua locupletes habentur, & saccus penz datur ad parietem, vt ex calore balnei mel fundatur. Et quum omne mel

D n̄ fuerit

Modus distillandi aquam mellis.

fuerit liquæ factum, imponatur aliud in saccum, & fiat sicut de primo.
Et etiam hoc toties facies, donec habetas quantitatem sufficientem: Et
de fecibus facias fieri ceram, sicut moris est. Postea habetas sex vel octo va-
sa terrea, demeliori terra quam poteris habere, quæ sint facta quasi in mo-
dum cucurbite. Et quodlibet horum vasorum sit amplum, ut possit tenere
quindicim aut sedecim libras. Et sint in gutture stricta, in ventre verolata
ita ut possit superimponere alembicum. Ethabat ab orificio per spacium
vnius palme duas ansas in longitudine vnius parui dñiti, ita q̄ possint
per eas imponi & amoueri a formâ, & ab inferius sint optime luteatae.

Quorum forma est hec,

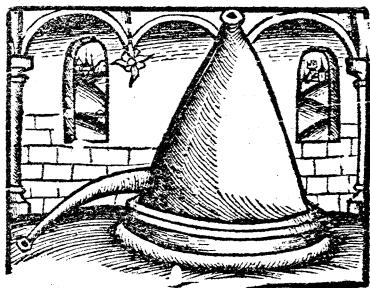

Et quum ita erunt omnia præparata, magister operis impieat quodlibet
dictorum vasorum vscq; ad tertiam partem de melle, ita extractio, vt iam
diximus: & reliquæ duas partes vasorum sint vacue, ita ut mel possit ascendere
& descendere, & ponatur in fumum accidat. Cuius forma est hec.

VIDE FOLIO XVI.

Et superimponatur alembicus, & omnes rimule circunquaque optime ob-
turentur cum panno lintheo, fermentato ex argilla tenui. Et sic distillatio-
nem tuam lento igne. Quia si nimirum calefaceres furnū, mel ipsum in ale-
bicum ascenderet. Et ideo sedula opera semper perspicias, si vasa sint nimi-
rum calida, madestant linthei panni, & circunquaque inuoluantur vasa cir-
ca alembicum, non tamen ipsum attringant, vel q̄ aliqua gutta aquæ sup
ipsum cadat, quia citissime alembicus rumpetur. Et lintheoli sint inuo-
luti circa ipsum vas: donec frigescat, & sic ipsum mel non poterit ascendere,
vel per alembicum distillare. Et prima aqua quæ ab ipso melle distillatur
habet in se spiritus, qui aurum potabile ingrediuntur; & cum parum sen-

ferint caloris, ascendunt, & non permanent. Et ideo mel, quod a fago suo est extractum per ignem: huic nostro operi praesenti nil plane conducit, ga omnes spiritus ex eo adempti sunt, expirauerunt & ecesserunt: Et hoc ac curate considerabis. Quumq; in alembico nullus spiritus cōspicies, extra hantur vasa, & hoc ipsum considerare poteris, cum guttulae apparetur circa linea leas alembici, & tunc vasa ex fornace extrahantur, & mel in quodam vas separatum reponatur quia nihil ultra ad hocopus valet. Et statim infunde aquam bulientem in tuam cucurbitam, & optime laueris, & habebas spatulam ferream latam duorum ditorum, cum qua ipsam cucurbitam optime muddabis: ut si quicq; mellis combusti in ea residerit, possit ab ipsa amoueri & deponi. Et hoc facies semper, quando volueris impone re mel in ipsam. Si vero volueris secure tuū mel distillare, ita q; non habet as aliquam sollicitudinem, q; possit ascendere in alembicum. Capias foliorum hedera manipulum vnum, & mellis libram vnam, misceantur insimul & diffilentur, & sic mel tuum nunq; ascender. Etho modo possederis distillari per campanam.

Sunt tamen aliqui, qui accipiunt paruos lapillos albos: qui in ripa fluminum reperiuntur, & hos in cucurbitam cum melle imponunt. & est idē quia mel non potest propter ipsos ascendere. Et quum omne mel ita distillaueris, & aquam, in qua spiritus continentur, in cucurbitā imposueris, pone sup ipsam alembicū vitreū: & distilla, & spiritus ab ipsa aqua distillabuntur, sicut supra dictum est de aqua vita. Et hæc erit qui, essentia melis. Hæc ergo habet odorem suauissimum, sicut germen prunorum a gressitu. Si vero non possis in ipso alem. cognoscere, quando omnes spiritus ecesserint: amouebis receptaculū, & guttulas materiā distillatam, & si haberis fusum mellis, scias spiritus adhuc esse ibidē. Et ideo toties cōtinuabis ipsam materiā distillare, vt nullus omnino sapor mellis in ea remaneat. Spiritus

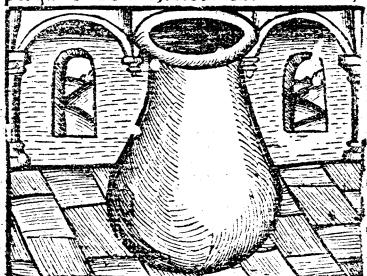
D iij vero

Modus distillandi aquam mellis.

vero congregati in una cucurbita ponantur & in superficie claudatur cum vitro: & luteatur cum cera supradicta: vel cum luto sapientia, & fiat utius prae dictum est de quinta essentia vini. Et si vis in hoc operari, habeas bos nam quantitatem mellis.

Quomodo extrahenda sit quinta essentia ex Chelidonia Caput. xij

Helidonia sive Ray. Lullium, & Io. de rupe scissa dicta est quia si celi donum, Sed ita etymologiam vocabuli, & grecam derivari non inspicere voluerimus; aliter de ipsis diffinitione loquens dum erit. Dicunt enim Plinius & Aristoteles celidoniam esse ab hirundine nuncupatam, vel ab hirundinis viatu. Graece enim, ce lidon hirundo dicitur, unde propterbiu[m] est hoc: hoc est, Una hirundo non facit ver. Ab hac: nomen hoc chelidonia sumpsit, mons iij. strata homini ab hirundine. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido restituant visum. Genera autem eius duo sunt. Maior fruticoso caule, folio pastinae cęrtice ampliore a latitudine duorum cubitorum: colore al bicans: flos luteus. Minoris folia hederae minora aliquantum: & rotundiora, minus candida, succus croci mordax: semen papaveris, florent adueni tu hirundinum, discelsu marcescunt, florentibus succus exprimitur, & in aere vale cum melle leniter feruenti cinere, decoquitur. Singulari remedii contra caligines oculorum virtutur, & per se succo in collirij: sed quae ab ea chelidonia appellantur. Habet etiam innumerabiles alias virtutes: & ideo non immerito huic nostro operi immiscere volumus: quod ex ipsa extrahenda sit quinta essentia qua etiam ipsum aurum potabile ingreditur. Caper ergo de chelidonia tempore estiuo, quando est tota matura, & viridis: & incipit quasi albescere, & tota eius substantia, & flos, radix: & herba in quantumitate quam volueris scandatur minutum & pittetur in mortario lapideo. Postea ponatur in cucurbitam terram vitreatam. Et cucurbita impletatur tota. bene ipsam claudendo & lutanndo. Postea ponatur in sumum equinum recentem, ad fermentandum & digerendum per spaciun trium hebdomadarum. Dehinc superponatur alembicus, & distilletur in balneo Mare. Et si ignis admodum lentes, & omnia optime obturetur, & exhibet ex hoc ipsum flagma, & alia tria elementa manebunt in fundo distillatorij

Extractio quinta essentiae.

XXII

& impeneratur alembicus cum rostro; & distilletur fissa
cut in capitulo decimo, de separatione olei ab ipsa ter
ra dictum est: & tunc exibit aqua limpida, habens co
lorem olei, quae in se duo elementa complectitur, scilicet
aerem & aquam, & infundo alia duo elementa re
siderent, quae sunt ignis & terra. Quum vero volue
ris separare flegma ipsum ab aere, ponas oleum in distil
latorium recess & distilletur in balneo mariæ cū modis
co igne, & videbis ascendere ipsum flegma, & oleum re
siderent in distillatorio. Et ita habebis duo elementa, scilicet
aerem & aquam, quodlibet segregatum ab altero. Nam oleum non potest
D. iiii ascende

stillatorij. Postea
feces extrahuntur
ex ipso, & optime
teratur super uno
marmore adeo tes
nus & subtiliter
quantum poteris.
Et postea iterum
imponant in vasto
& superinfundat
flegma ab alijs stri
bus prius distilla
tū: & superimpon
natur alembicus
cecus.

Et optime omni
nia lutentur: & po
natur in balneo
mariae per septem
victoriō dies ad pu
trefidum & dige
rendum. Si vero
times expētas, fer
mentetur in fimo
equino. Hoc facto
materia paularim
infrigideatur. Post
ea ponatur in alia
fornacem ad distil
landū per cineres,

*ingravata &
digita?*

Vt. secum pone flegmā
quā ab his fīciā
distilasti, vt hā
dīs mōtōrē gū
tūcēt ad iugū
Separandū, cum
dīs dāmēt.

Variæ via separandi elementa faciliter.

ascendere vel sublimari in balneo maris: quia ignis non est satis potens.
Quando vero voleris separare cetera duo elementa, accipe feces ex quibus oleum distillasti: & terantur super marmore sicut prius. Postea capte quatuor partes flegmatis, & unam partem fecum: & insimul miscantur & incorporentur. Postea ponatur in fornacem balnei per septem dies, postea distilletur per arenam magno igne, donec ex ea aqua rubicunda, & semper distilletur, donec in illam aquam conuentatur. Et habebis in ea elementa duo, scilicet ignem & aquam. Terra vero remanebit in fundo cucurbitæ si aut materia nigra. Deinde ponatur illa aqua rubicunda in aliam cucurbitam, superimponendo alembicum rostratum, & distilletur in balneo mari, & flegma separabitur ab ipsa, & in fundo vasis remanebit oleum rubicundum quod est ipsum elementum, scilicet ignis. Et ita habebis omnia quatuor elementa segregatim extracta, unum ab alio. Elementum vero terrae calcinetur cum igne fortis & vrgeatur per ipsum ad spaciū decesserum, ut bene possit excipi. Postea teratur iterum super marmore, & imbibatur cum ipso flegmate, & distilletur per alembicum, donec in illa materia vides paruos lapillos albos sicut sal. Et hoc ipsum sal iterum dissoluatur cum aqua ex qua ex distillatur, & postea sterum dissoluetur, & distilletur. Et hoc fiat totiens, donec ipsa terra amittat omnem impurum & terrenum colorem, scilicet ut albescat: & in albedinem cere dederatur, & tunc habebis terram ipsam rectificatam. Posset autem aliquis per contrarietatem terra ipsa in fundo residet. Hoc eo sit, quod in fundo remanet aer: & ipsa ignis per ipsum aquam tanquam per flegma potest extrahi, & nullo alio modo. Quia autem faciliori via id facere voleris, dissoluatur quodlibet elementum cum aqua sua per partes equeales. Ut si flegma in quo est aer distillaueris, restant undem de aere in fundo remaneat. Accipias iterum tantum aquam de ipso flegmate, & distilletur cum aere. Et hoc fiat septies. Ex alio vero flegmate extrahatur aer, ex ipso quod post aerem remainerit, pariter modo extrahatur ignis, sicut supra docuimus. Postea distilletur in balneo mari, & abstrahatur ipsum flegma, & talis materia adiungatur tanto oleum brevi, quod in fundo distillatorij prius remanerat, sicut iam declaratum est & per septem quoque vites distilletur. Postea ipsa terra cum flegmate ablutur. Et haec forma quodlibet elementorum in sua virtute magis perficitur ad operandum operationes sibi propriatas. Est etiam alia via subtilior, redigendi quodlibet elementum in suam summam substantiam & quantum efficiat, tamen præsupponitur, quod elementum quodlibet sit prius iustificatum. Deinde accipiatur & ponatur in vas circulatorium.

Ponatur in sumum equinum, aut in Balneum mari per dies triginta. Postquam etiam autem ita circulaueris per hoc spaciū dierum triginta

autem totiens.
donec Malibet.
act. 1

Virtutes quin. essen. ex celidonia extractæ.

XXIII

triginta, iterum distilleretur. Tunc corpus ipsum tanquam materia grossa permutabitur in spiritum vel substantiam subtilissimam. Suntemus quidam qui faciliori via hoc operantur, accipiendo quatuor partes terræ, & vna partem de uno quatuor elementorum: quod certe volueris, & digeratur in forma predicta, & circuletur per dies triginta, & per crebrum ascensum & defensum materie, qui sit in circulatorio per tantum temporis, quodlibet elementorum in quintam essentiam permittatur. Et quum scire volueris, quando materia sit facta circulata, vide quum ipsa quin. essentia narrat super aliam materiam, tunc satisest. Habet itaq; satis super declaratum, quomodo sint separanda quatuor elementa, & quomodo ipsa quinta essentia sit extrahenda ex ipsa celidonia. Restat num dicere virtutes quin. essentiae ab ipsa celidonia extractæ. Elementum igitur aque sive ipsum flegma conductit ad omnes egrediendos corporis calidas & frigidas. Temperat etiam omnes venas circator existentes, & omne venenum ab eo expellit. Curat etiam omnes morbos accidentales pulmonis. Sanguinem purificat, & hominem præseruat ab omni corruptione virtutis naturalis. Opilatur deniq; omnibus infirmis, etiam in quaenam infirmitatem sint. Elementum vero acris est sicut oleum, & habet has virtutes. Iuuenes in robore suo confirmat, in fortitudine icticet & venustate, quum si aliquando fuerint in epulis, quia nullū sanguinem permittit putrefactare. Adurit etiā & expellit omne flegma salsum, & melancoliam sustollit, omnem deniq; adusionem colegerit nimirum auctor. Elementum autem ignis, quod de eo accipitur in quantitate unius grani tritici, & conteratur, & incorporetur cum vino optimo, & in collum hominis egroti, immo etiam semimortui immittatur, hanc habet efficaciam. Omnes vires corporis amissas recuperat & refocillat. Penetrat ei visus ad cor, & ipsum calcificat, & expellit omnia venena & omnes humidas fuscas perfuitates ab ipso corde. Si vis hominem in agone mortis existenter, in vigesima parte horae curare, vt sit miraculum, & quasi illusio, dabis ei granum vnum olei hutius, quod est elementum ignis, & statim conualescet, etiam vesti astantes mirabunt, esse dientes, quoddam magni miraculum. Et ita fecit Lullius. Sunt autem aliqui, qui alio modo quintam essentiam ex celidonia extrahunt, accipiendo Celidoniā dū adhuc floret, cum radice & flore, & penderetur pondus vix ad suum tempus retruādo, discindatur minutum, & super ipsam infunde aquam fontis puram, & ponatur super ignem: & tantum bulliantur, donec ad suū predictū pondus reducat. Hoc facio, pīssetur in mortario lapideo, & exprimat succus & pannū colatorū amoucantur.

de aere

de igne

Lul. 11. 11
distin. 11

Præparatio materia ad separandum quat. elementa.

amoueantur feces, & reliquum bulliantur, donec ad spissitudinem mellsis perueniat. Et tunc illa materia erit præparata, ad separandum quattuor elementa, nraum ab alio. Et ponatur in cucurbitam, ipsam implendo pro media parte, & luteatur desuper alembicus, meliori via qua poteris, & austiles tur igne lento in balneo Mariae, ita quod aqua ab ipsa materia expellat.

Deinde distillatorium ponatur in cinerem, & separabitur ab ipsa alia aqua, quæ est sicut oleum. Quumq[ue] tertia vice videris oleum supernatans amoueatur receptaculum, & aliud anteponatur, ad recipiendum illud oleum, quod est ignis. Et ita habes tria elementa, ab invicem separata, scilicet aquam, aerem, & ignem. Terra vero substantia in fundo vasis remanet sicut materia combusta. Et quodlibet horum elementorum segregatum in vase referetur. Quum vero quodlibet elementorum volueris rectificare, quia sic fieri oportet, si vis eo loco medicinarum uti. Aqua igitur ipsa per alembicum septies distilletur, & in qualibet distillatione cucurbita optime lauetur a fecibus remanentibus, quae debent admisceri elemento terreo & distillentur in balneo mariae, & vas in quo aqua illa debet reseruari, optime perlutetur. Taliteriam modo rectificabis aerem per septenariam reiterationem in cineribus: semper miscendo feces cum ipsa terra. Hac etiam forma elementum igneum temperabis & iustificabis. Et hoc est ipsum oleum tertium. Et quodlibet oleorum referetur in vase benedicto. Per istas autem rectifications cuiuslibet elementorum monstrare sunt, opere precium est, scire naturam & virtutem cuiuslibet elementorum. Aquea ergo cuas litatis vis est, expellere omnes calores & venena ab ipso pectore, mundificare etiam sanguinem. Valet etiam contra epiphora pulmonis & epatis.

Noea. ut sias esse
menta. iustificare

Virtus elementorum

Damnum

Dolor

Dignus

Corrumpt omnem humorem & flegma superacum. Deniq[ue] hominem in nouem diebus ab omni infirmitate liberat. Oleum vero aeris conferuat iuuentum & robustatem cum pulchritudine & optimâ ventilacione, permitat sanguinem putrefactare, vel melancoliam diminari, aut coleram adurere, nec flegma in corpore humano abundare sinat, augmentat sanguinem, & per quæ membra ipsum disgregat. Et ideo qui hoc oleo aeris utuntur, sepe phlebotomia faciunt, quia est valde penetrantium. Egrotos maximo pere sustinet & nutrit. Valet etiam, si quis ipsam timeat & in periculo stramittendi oculum, & per spacium triginta dierum imponat in ipsum omni die unam guttam vel duas: & in hoc miraculo se profecti. Efficacia vero qualitatis ignis multo est maior ceteris duabus. Operatur enim in illis in gpus priora nihil praescit. Homines senes in iuuentute conservant: & facit ipsos iuuenescere. Et si hoc esset in iudicio mortis: & caperet de hoc leo ignis in quintitate unius granii tritici, cum vino vel cum aqua virgine preparatus ipsum ad vitam, calefacit sanguinem, recreat cor, conservat hominem a more & ipsi.

Virtutes singulorum elementorum rectificatorum. XXIII

& ipsi restituit vires iuuentutis. Et si sumitur cum aqua sanguinis, dicitur esseelixir vita. Materia quidem terrea rectificata per tres vires per dissolutions, coagulationes, & calcinationes, est subtile sanguis, a quo possunt transmutari omnia metalla in lapidem, cum quo omnes spiritus figurantur habentes humiditatem radicalem. Nutrit etiam leprosos. Ex hoc autem philosophi antiqui lapidem fecerunt, quem philosophalem appellauerunt. Modus vero sumendi ipsum medicinam, est hic. Recipe tres guttas ignis celidoniae, tria coquaria aq[ue] rofarum, m. edicum coquere de aere sanguineo: capiantur immixta simul stomacho ieiuno. Si infirmitas est calida, detur cum vino, & si homo excessus est annum vigesimum quartum, cum aqua vite. Si autem sunt febres calidae, nullo modo debet administrari patienti.

De modo extrahendi quintam essentiam ex sanguine humano,
ouis, carnisbus, & similibus. Caput. xiiij.

 Ivis ergo extrahere quintam essentiam ex sanguine humano, accipatur de sanguine hominis sanguineæ complexionis, vel clericis fani, mediocris ataraxis, & bonum vînum bibens, postquam phlebotomî fuerit, & sanguis residens in fundo vasis ab ipsa aqua segregatus fuerit, iteratur in aliquo vase cum decima parte salis communis, & bene concutiendo insimul miscetur, & ponatur in pellicanum clausum.

 Et postea ponatur in foue quinq[ue] pedum profundam, & laram duorum pedum, habente unum stratum de calce via, & aliud de fino equino, sicut sus pra dictum est de digestivo, & fermentetur ibi per vnam lunam, vel circiter secundum quod videris tempore esse nubilum vel serenum. Postea autem videris ipsam materiam esse resolutam in aquam, scilicet q[uod] grossa substantia, que in fundo pellicani residet, ab aqua penitus segregata, extrahatur ab ipso fino, & ponatur in balneum Mariæ cum alembico, & distilletur igne lentissimo, sicut supra de quinta essentia vini dictum est. Et quum primam distillationem perfecta, adiungatur iterum cum fecibusque in distillatorio remanenterit & iterum in fino putrefiat, donec videris purum ab impuro esse sequestratum, & materiam depuratam & subtilem natare super face, & si sit tempus darum, putrefiat in loco prefato longiori tempore quam si etiam fuisset

rectificata septis.

Ut iam sis.

Extractio quintae essentiae ex variis fructibus.

nebulosum vel imbriserit. Hoc facto, secundarie distilletur. Postea iterum cum fecibus ponatur ad digerendum, & denuo distilletur, & hoc fiat quia tenuor vicibus ad minus. Post distillationem autem quartam circu labis re pore longo, sicut supra dictum est de quinta essentia vini, ita ut talem per fectionem acquirat; vt ex claritate sua immaterialitatem & corruptionem adipiscatur; & per distillationem approprietur quinta essentia sanguinis humani corporis. Et haec in omnibus egritudinibus ex nimia sua nobilitate & virtute maxime est sustentativa naturae humanae, & citissime egrotantem a quoque morbo liberat. Et haec sufficiat de sanguine humano. Ex carne autem & ouis quatuor quintam essentiam extrahere velueris, caro illa, ex qua illam educere vis, sit subtilissime & minutissime cocta, & post ea in mortario piffentur, cum decima parte salis communis. Pari modo oua in mortario cum sale piffentur: donec in aquam redigantur, ponatur post ea in cucurbitam & superimponatur alembicus cæcus, & fiat per omnia in digestione fermentatio; & distillatione; sicut iam de sanguine humano elucidatum est.

De modo extrahendi quintam essentiam de pomis; pirus & alijs fructibus. Caput. xv.

Si vis extrahere quintam essentiam a pomis, piris, prunis, ceras, castanis, & alijs generibus fructuum; minutissime cum culleto frustulentur, postea piffentur in mortario terreo: & optimo incorporetur cum decima parte salis communis. Postea ponantur in cucurbitam, & superimponatur alembicus cæcus: & optimo per lutetur, & ponatur in fumum, ad putrefiendum, sicutiā de sanguine humano si dicitum. Et tunc est perspicendum: si alius fructuum habeat virtutem ad hoc quod uti volueris: quia illa virtus & praestans-tia ipsius fructus venit ex sui essentia, quæ in ipsa materia est latens & occultata. Et illa dum a fecibus suis, & a materia grossiori segregata & ad immaterialitatem & quasi incorruptionem quandam reducta fuerit, haud in merito a philosophis quinta fructus essentia nuncupatur. Et ideo milles maiorem habet virtutem quam antea haberat: dum adhuc corpus elementarum, Feces enim ipsorum fructuum ex quattuor qualitatibus (ut nemini dubium est) compositæ sunt.

De modo extrahendi quintam essentiam ab floribus, herbis, & radicibus. Cap. xvi.

Si vis

Extractio quintæ essentiae

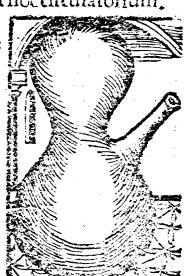
-XXV-

I vis separare qui, essentiā a quatuor qualitatibus florū, herba-
rum, & radicum, Accipias eas cum bene sunt mature, cum tota
substantia sua, tempore claro & sereno, luna ipsa crecente, & rā
quasi plena, quia tunc omnes flores, herbae, & radices carent qđ
dammodo omni corruptione, ita qđ sunt separatae ab omni calo-
re extraneo & supernaturali, & optime ab omni immundicia purgentur.
Postea minutissime secando, persistunt in mortario marmoreo, cum deci-
ma parte salis, & ponatur in circulatorium.

Fermentetur in fimo equino per vñū mensē, om̄ni hebdomada renouando semel sūmum. Mensē aut̄
peracto, extra haturā fimo: alembicum cecum depos-
nendo, & superimponatur alembicus cum rostro, &
distilletur in balneo Marī, augmentando primum
ignem vñq ad tertium gradum. Et aqua distillata re-
feruetur, & feces ex cucurbita extra hantur, & pulueri-
sentur minutissime. Postea superinfundatur aqua
distillata super feces, & iterum apponatur alembicus
cecum, omnia optimelutando, sicut priori vice fecisti
& distillentur in balneo Marī, ignem minuendo p
gradum medium. Post hoc iterum feces pulueri-
sunt, & superflua aqua, qđ ab ip̄is erat distillata, iterum digerat vñ supra
& tertio distilletur, & putrefiat, semper ignem diminuendo per medium
gradum. Putrefactio quoq̄ decrebat semper per medium gradum, sc̄ qđ
in secunda digestio putrefiat per dies viginti & vnum in tercia per dies
quatuor decim, in quarta per dies octo, ita qđ quateenis vidibus fermenta-
tur. Quarta autem distillatione peracta, ponatur in hoc circulatorium.
Et sepeliatur in fimo equino, vel in balneo, facien-
do ignem in primo gradu. Potest etiam ponit ad so-
lem diebus astius, velerian occultetur in vinacea
& ibidem circuletur per vnum mensē integrum,
vel paulo plus: quia quanto plus circularit, tanto
nobilior efficitur, dum superflua humiditas qua-
tuor qualitatum penitus digeritur: consumuntur &
resolutur in circulatorio per frequentem ascen-
sionem & descensionem. Et ita habes quintam essenti-
am, in qua maxima virtus herbarum, florum, & ra-
dicum delitefecit. Magis ramen est efficax, si accipi-
herbam, semē, vel radicē, & distillaueris ex eis aquā
& illa aqua ita distillata iterum superficies suras, vnde eīc distillata funda-
tur, digerendo in fimo equino per septem dies. Postea distilletur per cine-

E res ēm

in quo tempore sunt
herbe aliquando
etiam infelix her-
bae

ex floribus, herbis, & radicibus?

res omni via, modo, & forma, sicut supra in chelidonia est factū. Quia p
hoc enim plis quattuor qualitates separabis, & materia tāto nobilior & p
frictior reddetur. Et quodlibet segregatim referuetur, quia aliter feces nūl
lius essent valoris. Posse autem aliquis sc̄ikitari, quid est quinta essentia
quum non sit plus q̄ alia aqua distillata? Ad hoc ego respondeo, ipsam
nihil aliud esse in forma & visione q̄ aliam aquam distillatum. Sed multo
maior, subtilior, & nobilior est q̄ alia aqua distillata simplex, quum per
multas & varias digestiones, circulationes, & distillationes omnis flegma
tica & aquae humiditas in ipsa sit consumpta. Pari modo per suam ex
cellentem subtilitatem, dum superficies tūdatur & iterum digeritur, & ab
ipsis fecibus sterum distillatur, omnem suam vim & virtutem, quae in ipsa
latebat, recuperauit. Et ideo assimilatur ligno combusto, quod iam in car
bones est redactus, & tamen ipsi carbones non sunt vltius flamma.
Comparature, iam mortue. Dum enim ipsa anima est a corpore segregata,
cadaver ad altitudinē nihil prodefit quam ad putrefactum. Et propere
omnia ad vnguentū manifestare volui: ut si quippe iam subtilis & magna
efficacia habere velis: posse ad operationem secundum animi tuū libitū
perducere: accipiendo de ista quinta essentia loco aliarum aquarū, & ad
iungendo qualcumq̄ species volueris, & pari modo distilletur, sicut iam se
pius auditum est: scilicet recipiendo de quinta essentia, 3. vi. aliarum spes
cierum quarumcumq; 3. iiiij. puluerisentur subtilissime, & ponatur in cuius
curbitam superimponendo alembicum cecum, & digeratur in fimo equi
no per mensum integrum. Postea distilletur, ignem faciendo, usq; ad finem
terti gradus. Postea feces puluerisentur, & superpusa aqua decimam distill
lata, ponatur iterum in alembicum cecum, digerendo per tres hebdomadas.
Deinde iterum distilletur, & digeratur per dies quattuordecim: minuen
do semper ipsum ignem per unum gradum. Et quum quater distillaueris
& putrefeceris, iterum feces puluerisentur, & ultimo ignis statim primo graz
du caloris, & digestio fiat per dies octo. Postea ponatur in circulatoriū, &
ibidem circuletur quantum volueris, tunc in quolibet mirabilem operati
onem inuenies, ad quam ipsa materia est ordinata. Si autem putes de cor
ruptibili fieri incorruptibile, decipieris, vt ait Iohannes de rupescissa. Liceat
enim faciat incorruptibile incorruptibili vicinum, tamen ad veram perfec
tionem non ducitur, vt ait Lullius. Quia qui quid sub celo est, corrupti
ble est. Et ideo maxime est absurdum, preparare ut facere varias res, vt
aliqua materia possit omnino a corruptione preservari. Si ute in egroris
videmus, qui aliquid a medicis casu fortuito subleuantur, nulla tamen
debita cura praevine. Sed tamen (vt ait Ouidius) Non est in medico sem
per relevetur ut teger. Quia si hoc esset, homines qui abhinc iam ceterum aut
durentis annis clapiū sunt mortui, adhuc essent in vita. Ideoq; si vero auro
potabili

Lul. li. i.
cap. x.

potabili vtereris: sicutiam ante quingentos annos in vsu fuit putes te trecentos aut quingentos annos victurum, sicut de pluribus veterum legit, friuolum hoc est, & maxime ridiculum hac aetate nostra, quum natura hominum, & virtus vegetativa de die in diem decrebat, quumque nullum bonum inter homines sit regimen in esu & potatione. Quia nostro tempore (quod etiam diuus Paulus praecinuit esse commune) nemo est qui dubitet plures mori capula q̄ gladio. Deniq̄ nullū dei culat, timorem & ceremonias recto tramite obseruamus, sicut antecessores nostri fecerunt. Et ideo raptus est iustus, ne malitia immutaret intellectum viri sanguinum & dolo si dimidiat bunt dies suos. Et ideo quicquid molimur, inane est.

Quomodo sit extrahenda quinta essentia ab Antimonio.
Caput. xvij.

Binta illa essentia ex antimonio extracta, multum valet ad plagas exiccandas. Et sic ita. Recipe puluerem Anthimonij subtilissimum: incorporetur cum aceto distillato, & sic melis us quod haberi potest, & tantundem ibidem permittatur Anthimonium, donec acetum in colorem rubicundissimum convertatur. Coletur deinde acetum, & ponatur in vas mundum, & superinfundatur de alio acero distillato, & ponatur super ignem modicum, donec acetum coloratur. Et hoc factoties, ut acetum celsificolorari. Ipfumq; quod coloratum est, accipies, ponendo in cucurbitam, distilletur per alembicum in fornace cinerum. Et primo distillabitur acetum ipsum, post hec per rostrum alembici videbis egrediri materiam mille colorum, & haec est ipsa quinta essentia, quae a philosophis appellatur plumbum philosophorum. Nuncupatur etiam a quibusdam artistis lac virginum. Estamen differens ab illo de quo infra dictetur: & fere oleo benedicto in colore assimilatur. Hec ita q̄ ponatur in pellicano, ad circulandum per dies quadraginta, & poteris eo uti ad omnes plagas loco Balsami, quia facile & citius omnibus vulnera curat. Etiam omnibus apostematibus mirummodum confort. Ex ipso plumbio quoq; vel cerusa etiam extrahitur quin. essentia, sicut ex anthimonio, superfundendo acetum distillatum, per dgitos quattuor. Post ea in simo equino digeratur, sicut narratum est de quinta essentia herbarum & florum. Deinde distillentur, & primo videbis ascendere ipsum acetum, post ipsum quandam humiditatem, sicut estoleum, & hoc etiam appellatur oleum plumbi, siue quinta essentia plumbi, & habet in se quandam dulcedinem, sicut oleum Anthimonij. Valet autem contra omnes combitiosnes ignis: & aquæ calidæ: & contra impetiginem: & vesicas colericas. Nos tandem tamen est, ipsam cerusam prius debere ablui sepius cum aqua ro-

E n̄ farum,

Extractio quintae essentiae ex Sole:

farum, colando per pannum ligneum, donec nlin ipso remaneat de pulue
recensu. Deinde exicetur: & vñi referuerit. Et ita vult Seruitor; & Ios
hannes de sancto Amando: super antidotario Ioannis Melue.

De modo extrahendi quintam essentiam ex Sole. Caput. xvij

Multis diuersimode de quinta essentia auri trahiderunt, tamen
breuitatis causa subtilorem & breuiores modum demon-
strabimus. Quum ergo volueris extrahere quintam essentiam
ab ipso Sole tanq̄ precississimo omnium metallorum & per-
fectissimo, Cape Solis optimi. 3. iiij. Mercurij viii & optime abluti. 3.
xxiiij. fia amalgama. Et habeas tria: velquattuor, vel plura instrumen-
ta terrea, a figura facta de optima terra, quam habere potueris, & fiant in
forma pixidis, de vna latitudine & amplitudine ab uno fundo ad aliū,
& sint in fundamento rotunda, in longitudine vnius palmae lata; ita ut po-
sitione gredi tigillum aurifabri, & ab intus sint vitreata, & circa ambitū vel
orificium. Quorum forma est hac.

Postq̄ autem facta fuerint, circa orificiū optime adæque-
tur & poliantur, ita ut sint equata perfectissime. Hoc fa-
cto, accipetria aut quartuor tigilla vel crucibulos, ponen-
do in ignem, & calcificando, ut rubescant, & cū ita erunt
candentes, amoueatur vnum & super marmor ponatur,
infundendo ipsum amalgama, & subito habeas vnum
ex prædictis instrumentis, superimponendo super ipsum
tigillum, in quo est amalgama, & sine ita frigide cere super
lapidem. Dehinc habcas pedem leporis, cum quo vascul-
lum optime ab omni mercurio mundetur, qui in ipsum
ab intus ascendit, & rursum in tigillum imponas, cū ip-
so amalgamate. Abhinc imponarit amalgama in cōchis
lemondum, optime ipsum terendo & agitando cum in-
strumento ferreo, vel paruo pistello, & videbis ascendere quandam materi-
am nigrā, subtilem, & levissimam; sicut est puluis aliquis, quam cū pen-
na astrahes, imponendo in cucurbitam, & optime ipsam perlutabis cum
luto sapientiæ. Accipiatur deinde amalgama, & imponatur in aliud tigil-
lum candescens, superimponendo vnum ex prædictis vasis, & frigefiat su-
per ipso marmore, & fiat per omnia sicut deprimi. Si autem breuiori via
velis hoc operari: ipsum amalgama in tres velquattuor partes diuidatur,
imponendo quamlibet partem in uno vasorum, sicut per omnia enarrau-
erit, & quum amalgama erit infrigidatum, semper habeas tigillum candes-
cens præparatum; ut imponas aliud, semper ipsum vas mundando cum
pede

Præparatio mercurij pro amalgama.

XXVII

pede leporis, sicut iam dictum est, & mercurius quia sededit ab intro, debet semper admisceri iterum cum amalgamate, donec nullum Sole videtas ad mixtum cum mercurio. Hæc autem materia nigra: de qua iam diximus, a philosophis Caput cornu appellatur: & est initium omnis veræ & perfecte scientie. Et licet sit nigra defusa: est tamen aurum quod infundendo poteris probare. Et quando videbis ipsum mercurium non plus reddere de tali materia nigra: tunc est certissimum indicium, nullum Solem plus in ipso contineri. Dum ergo ipsam ita collegeris: debet optime lauari: ut totus mercurius ab ea secedat & separetur. Hæc autem lauatio fit hoc modo. Distilla semel aquam fontis per alembicum: imponendo materiam nigram in vreco vitreato: superinfundendo de hac aqua distillata, & teratur cum distilo mundo hinc & inde: & videbis Mercurium ab ipsa materia separatum, in fundo residere. Postea colabis aquam & materiam ab ipso Mercurio in vreco alium vitreatum: superinfundendo aliam aquam distillatam: faciendo sicut prius. Et hoc tories: donec tota materia ab ipso mercurio segregetur. Postea recipi vreco cum illa nigra materia: & pone ad locum secundum ipsum optimè regendo: ne aliquid impuri possit incidere: & dimittite ita requiescere per diem & noctem: & tota materia in fundo reficitur. Denique aqua a materia ipsa coletur cum panino ligneo albo & munido: & illa materia sicetur super paruum ignem, de carbonibus factum, aut ponatur in arenam calidam, vel in cineres. Postea in cucurbitam ponatur ipsam optime lutando, & usque reseruerit, donec volveris ea uti. *Mercurium autem tuum, cum quo vis facere amalgama, debes ita præparare. Primo accipe de Mercurio quantum volveris, imponatur in mortarium cum aceto & sale communi: teratur: immisceaturque insimil cum pistello ligneo donec acetum in nigredinem deducatur. Quo facto, ab ipso Mercurio segregetur, & coletur, aliud recente superinfundendo: iterumque pistando, donec nigrescat. Deinde iterum coletur: & aliud superinfundatur. Et hoc factoties: ut ipsum acetum definat nigrescere. Postea permittas stare donec mercurium in ipso fundo videris: & inde acetum iterum coletur. Mercurium vero ipsum cum sale in vreco vitreato pones ad ignem: ut exicetur. Quo facto: ipsa materia in substantiam aliquantulum durat emutabitur. Hanc ergo in mortario iterum teres cum pistello ligneo, superfundendo aquam fontis puram, semper terendo. Et quando videbis materiam nigram esse: colabis aquam ab ipsa, & impones recentem. Et hoc fiat tories, donec tota nigredo ab mercurio abeat & recedat una cum sale. Et tunc est præparatus ad ipsum Solem. Dehinc per lintheolum coletur tribus aut quatuor vicibus, & ultimo per corium, sicut faciunt aurifabri. Veram ergo si habebis mercurij rectificationem. Sunt tamen aliqui qui alio modo ipsum præparant: scilicet accipiendo capita allei, quæ optime debent a cortice*

E iiiij cibis

Præparatio mercurij:

Datur vero

cibus suis mundari, deinde persistentur quantum poteris, & ex prime succi ipsum perpannum, & accipias de mercurio, quantum volueris, terat tunc per marmorcum predicto succo allei, donec mortificetur, & ab inuicem se paretur mercurius, ut nihil penitus de ipso appareat. Deinde accipias aliud mercurium, iterum cum alleo teredo, & fiat sicut de primo. Quo facio, post naturam in vas terruum vitreatum, aut in mortarium, terendo fortiter cum pistillo ligneo, admixto sale & aero: & quum materia nigra fuerit, coletur, & iterum aliud acetum imponatur. Et hoc factoties, donec nihil de materia nigra remanebit, & ita erit optime præparatus. Alij vero alia via ipsius purgant, & est melior q̄ illa quæ fit cum sale vitri & vitreolo, & fit sic. Accipe sal commune præparatum, & cum ipso mercurius sublimetur, & cū albescit sicut nix, prosciatur in aquam calidam, donec insimul congelet. Quo facio, ex aqua deponatur, & fiat sicut priori modo, & erit optime purgatus. Cum quo poteris solvere deinde Solem vel Lunam peroptime

Demodo distillandi per descensum. Caput xix.

Suplicem esse modum distillandi neminem latere arbitror: per alcensum scilicet & descensum. Quorum ille ab omnibus facie est cognitus, hic vero a paucis. Quia de reo pere precium me factum ratus sum, si huius artis tyrcnibus viam distillatio nis per descensum insinuaro. Plura enim per hunc modum distillantur. Sicut fit in oleo luniperi: in olio benzacio in oleo nuci's muscas, in olio vitellorum ouorum, & in multis alijs. Talis ergo distillatio possit fieri in fornace quadrata, facta ex lateribus non coctis. Et sit in amplitudine & latitudine tristum cubitorum, vel paulo plus, ponendo unum lapidem post alium, sicut fit in Germania, in constructione focorum, super quibus esculenta coqui solent. Et sit deterius, in altitudine vnius cubiti & mediij ab omnibus lateribus, excepto anteriori, supra quo ponantur ferramenta, super quibus alii sint lateres tenues, quos regulas cicimus. In medio vero habeat foramen latitudinis vnius cubiti, quem ex ipsa longitus dñeferit annulus, per quem possit immittit pes hominis. Superhunc ergo focus ab omni parte fiat vna positura laterum muralium, in altitudine vnius cubiti, vel circiter duorum. Cuius forma est haec.

Postea habebis fornacem paratam ad distillandum & sigillam dum omnia vitra distillatoria quæ volueris recludere, & appellatur Sigillum Hemitis, sicut in capitulo subsequenti copiose declarabitur. Quum ergo volueris distillare per descensum, accipiatur cucurbita de meliori terra quam inuenire posueris, vel si non possis habere bonam terram, fiat de cupro vel auriclico, & impletatur usq; ad tertiam partem cum materia illa, quam distillare volueris; & in hoc claudatur cooperulum ferreum tenuissimum;

factum

Forma fornacis & vasis distill. per descensum:

XXVIII

factum de laminis ferri, sitq; plenum foraminibus paruis, & orificium a curbita; vertatur hoc modo.

Et intret foramen quod est in fundamento fornacis in latitudine triū digitorum, & sint omnia peroptime lata, q; a summitate fornacis in fundū eiusdem il pos sit cadare. In inferiori vero parte fornacis ponatur receptaculum ad suspicendum materiam distillantem & in superiori parte fundamenti fornacis fiat ignis de carbonibus ab omni laterē, sit tamē longinquus a distillatorio, inquitārum est possibile. Et in principio, ignis debet esse valde exiguis, postea seorsim & paulatim, semper augmentetur, & semper poteris ipsum ap propīquare, paulatim ipsi cucurbita. Et scias, q; quelibet materia in principio distillabit aquam, tamen vna plus q; alia, quemadmodum assidius huius artis sectator ex variarum materialium distillatione videre potest. Ponatur ergo infra ipsum orificium p fundamenti superioris partē cucurbita vitrea in inferiori parte fornacis ad recipiendū qd distillaueris. Quicq; vi debis oleū distillans ipsum vas debet etiucari, & iterū supponatur, & semper augmentabis fgnē, ap proximādo ipsi distillatorio siue cucurb. donec nullū oleū videas plus distillare. Tunc enī ignis est amouēdus & retro faci endus, & quanto lōgius, tanto mediis, donec extinguat, & superior cucur. pars sit infrigidata. Et deinde inferiorē partē, in q; est oleum, amouebis, & reser uabis segregati. Quod autē ignis in principio debeat esse valde exiguis, & debet paulatim augmentari, ita vt sit in quarto gradu, hoc sit diuibus ex causis. Prima quidē est, q; ex illo abundāti & vchemēti calore cōsumit

E iiiij omnis

Modus distillandi per descensum.

omnis humiditas ex quo potest fieri oleum, & hoc sit praeципue in oleis vī tellorum ouorum, & nucis muscae. Sed in alijs, sicut in oleo luniperi, posteris facere ignem repentinum quanunt libuerit. Secunda causa est, q̄ ipsū lignum accensum possit ipsam cucurbitam ledere, vt possit comburi, vel rumpi, vel oleum ex eo possit aliquem ferorem attrahere, & ideo ignis in principio, secundum cursum naturae est faciens, quum ipsa natura nisi violenti patitur, vt iam ex Auicenne & Aristotelis sententia probatum est, in quinta essentia vini. Sed in oleo benedicto simplici debebis saltem augmentare ignem in fine distillationis. Poteris etiam facere fornacē hoc modo. Ita vt sit fouea in terra fossa, in longitudine latitudine, & profunditate, sicut materia distillanda exiget, in qua ponatur olla vitreatā, bene lota cum aqua, ad vitandum: ne olea distillata ipsam ingrediantur. Superior orificium ipsius olla ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata: ita q̄ olia laminam ascendat in latitudine unius digiti obliqui siue transuersi, & super hoc vas terrem, altitud imponatur, vertendo unum orificium contra altitud. In illa vero superiori sit materia distillanda, bene claudendo ipsum vas, ne materia possit elabi. Deinde optime omnia luentur, & fiat ignis circa ollam superiorem, quā debet esse tota extra foueam, præter orificium, quod sit in magnitudine ipsius fosse. Sed hec secunda via non potest benefici, sicut prima, ex duabus rationibus. Quarum prima est quia prima vice non possit separare aquam ab oleo. Secunda vero est, quia non potes facile scire, quando tota materia est distillata, nisi per crebrum vīlū & conuenientem experieris. Poteris quoq̄ per aliam viam fieri fornax distillandi per descensum, hoc modo. Fiat fouea in colle præcipiti, & inferius distillatorium, in forma prædicta imponatur, semper imponendo altitud, in cuius fundo multa sint foramina. Et super hoc distillatorium vel ollam ponatur tegmentum, ab inferiori vīcī ad superiorem partem vndicō optimē daudendo, vel lutando. Et circuitus ollæ superioris sit inferior colle, ita vt collis ipsam ollam ascendat. Deinde fiat ignis in forma supradicta. Possis etiam supponere vitrum huic olla. Nam prius fornacis pars de olla inferiori debet esse aperta, vt possis cognoscere, quā do tota materia sit distillata.

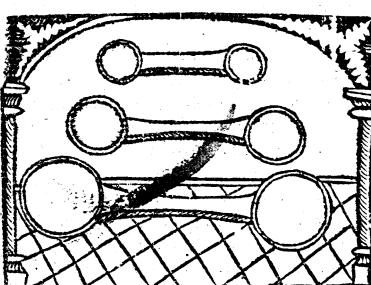
De mododividendi Sigillum Hermetis. Caput. xx.

 Eius oleum vel aqua nobilis exigit eximiam clausionem, ne spiritus & virtus vegetativa ab ipsa possit exhalarē siue expirare, & sepius hoc exigit materia circuanda vel fermentanda, ne virtus rei diminuitur. Et haec clausura appellatur Sigillum hermetis, & inter omnes alias sigillationes est nobilissima & excellētissima

Modus claudendi vasa Sigillo Hermetis.

XXIX

Ientissima. Que quidem ita solet fieri. Vitrum sive distillatorium impletum vlg̃ ad tertiam partem de materia digerenda circulandaq̃, collum habeat longum: & intrudatur ab infra in foramen parue fornacis, sicut in antecedenti capitulo narratum est. Ita q̃ ipsum vas penetrat foramen fureni per quattuor digitos obliquos. Si vero ipsum foramen sit amplius q̃ collum vitri debet obitru i argilla ab omni parte, ne quicquam circa vitrum possit in inferiore fornace cadere, & ipsum orificium vitri sit liberum in fornace, nec vllatenus sit circundatum argilla. Postea fiat ignis exiguus de carbonibus in superiori parte fornaci, ita remote, quantum poteris ab ipso vitro seu distillatorio. Deinde sepe appropinquabis ipsum circa tunc bitam, paulatim augmentando, donec videris ipsum vitrum rubescere, sic ut velut fundi. Accipe ergo forcipē alicuius fabri ab anteriori parte candescentem, cum qua supream vitri partem rubescētem stringes, paulatim candendo & vertendo forcipē: & sensim abinde abstrahendo, & videbis ipsum vitrum ab ea parte ita esse integratum: sicut est in alijs. Post hoc ergo ignis est parum amouendus & lenitus, forma & modo, ita q̃ fiat sensim donec vas ipsum plane sit infrigidatum, quia si post extēsum calorem frigus repentinum succederet, statim rūperetur, & ita omnis labor industria & impensa foret superuacula. Ideoq̃ non parua diligentia ignis est minrandus, & ipsum vitrum infrigidandum. Hoc itaq̃ modo potes custodire instrumentum sive vas reclusum, quantum volueris. Quando autem ipsum volueris reserare, habeas filum sulphuratum, cum quo collum vitri sex aut septē vīcibus circundabis, & accendatur ipsum sulphur paulatim cum cedula cerea, & dum totum filum adustum fuerit, ipsum vitrum rūpetur. Amoue ergo collum & impone vel extrahe quicquid volueris. Aut habeas tria vel quattuor instrumenta ferrea, longitudinis duorum cubitum, vel pauloplus, in quorum extremitate sunt duo annuli, quorū vntū exhibis: quod magis ad hoc partum videatur collo vitri impo natur, & modico elapsio tempore, ipsum vitrum rumpet, & hoc modo poteris abscedere partia vel magna vitra, vt volueris, & erunt adeo eq̃tim absicfa, sicut si cum aliq̃ ferra adempta fuissent. Quorum forma est hæc.

De

Distillatio acetii & vrinæ, ad resol. metal.

De modo distillandi acetum & vrinam humanam, in quibus
omnia metalla calcinata resolu possunt.

Caput. xxii.

N superioribus capitulis huius operis diximus, in ace-
to distillato solui posse solem & quod etiam per ipsum quin-
ta essentia ab ipso plumbum & antimonio extrahitur.
Necessarium est ergo pro tyunculis, modum distillan-
di describere. Est enim quidam magni discriminis in
ter distillationem aquæ vitæ & acetii. Quia in aqua vitæ substantia melior
primo distillatur. In aceto vero ultimum. Ita & aqua siue flegma in vino sit
potius, in aceto vero anterius. Et ideo quum melior substantia acetii per
distillationem ad receptaculum dilabitur, habeas optimum acetum: quod
habere potueris, ponatur in cucurbitam, superimponendo alembicum, &
distilletur per cineres, vel in balneo maria, cù igne lento, donec nulla plus
aqua egrediatur. Postea gustetur sepius atque sepius super linguam, si fortius
ficiatur in acetositate, cum quodammodo mordacitate aliqua, tunc tem-
pus est amouendī receptaculum, & aliud in locum suum ponatur, quod
sit bene lutatum, & ignis parum augmentetur. Quumque videris parvas
lineas albas, quasi nubeculas in alembico: distillabis ultra: donec spiritus
egrediantur, & uorum vaporositatem videbis eleuari in supremitate cucur-
bitæ, & egradì ex alembico in ipsum receptaculum. Sed quum videbuntur
tibi guttae sanguineæ in alembico, sterum aliquid receptorum anteponat,
& tantundem distiletur, donec tota materia sanguinea sit in receptaculum
egressa. Et haec materia valde est fetida, comibutionem oleis, & ideo hoc
acetum non est bonum ad resoluendum. Solem calcinatum, pro faciendo au-
rum potabile, sed bene pro tingendis metallis, quia fetor ille combustionis
ad heretar substat. Solari ex qua potius aurum potabile corrumperetur
et melioraretur. Si vero volueris distillare vrinam humanam, in qua pos-
sunt resolu folia auri, vel etiam aurum calcinatum, ex quo ipsa vrina ita
distillata potest extrahere colorem, ad faciendum aurum potabile, iam nullas
toties prenominatum, que etiam habet maximam vim ad podogram, dñe
pades omni die duabus vel tribus vicibus ex illa illiniantur, & de fermentis
fis excentur. Valet etiam ptisicis, & multis medicinis accommodari pos-
sunt, quas breuitatis causa omittimus, dum etiam non sit hic nostri proposi-
ti itaque distillabis humanam vrinam tali modo. Accipe vrinam hominis
sanguinei vel colericí saní, bibentis bonū vīnū, q̄ nondū trigesimalū quin-
tū annū excederit. Distille quatuor vicibus per alem, in balneis marie.

Postea

ad poda
gram
Ad ptis-
sim.

Modus distillandi curusnis generis mel.

XXX

Pōstea circuletur in pellicano p̄ d̄ies quadraginta, & v̄slū reseruetur. Alij septies distillant, & melius.

De modo distillandi mel quod ipsum aurum potabile ingrediatur. Cap. xxij.

Mel (teste Plini) a greco vocabulo dicitur μέλι, quod est cetera, vnde μελίτες, i. melia, & μελίται sive μελισσae hoc est apes. Optimum autem mel est, vbi optimorum florū abundat copia. Ponit autē greci multa & varia genera mellis. inter quae tria sunt principaliora. Vēnī scilicet, quod mel anthīnum vocant, eo q̄ ex floribus fauī contruantur, q̄s grāci, dūcunt. Mel vero astīnum vocant hōrum, quia etiam omnes fructus astīuos nūcūpant hōreos, quum id tempus per excellentiam ab eisdē appelletur hora. Tertiū autem genus mellis est siluestrē, ex imitūz post primos autumnī imbrēs. Erīca frutice, qua & si farū dicitur; qua herba e tempore sola floret in suis usq̄, ideoq̄ meli nomen prebet. Sed quia apud nos nec ipsum mel Atricū, nec præscripta inueniuntur genera, accipendū est de nostrarē, meliori quod inueniri potest, & hoc debet esse rubicundū, spissū, & nullam in se habens aquositatē, imponatur in caldare, vñ in capsam ferream in quantitatē qua volueris; addatur aqua fontis puri, in quantitatē mellis, & coquatur super lētum ignem, semper spumas colando, usq̄ ad consumptiōnē aquæ, & hoc fiat per nouem vices. Postremo vero coquatur, donec in spissitudinē propriam mellis reducatur. Exinde circuletur in balneo Mariæ, calefactio in primo gradu caloris, per dies quadraginta. Quo factō, imponatur in cucurbitam, quae sit longior & altior q̄ in alijs matrijs distillandis, & sit de terra ab intus vitrea, ponatur in balneo Mariæ distillando per alembicum. Et si forsitan mel ipsum velit ascendere, habet as pannos madefactos frigidos, qui circum cucurbitam voluantur ab intus per alembicum: & exhibit primo aqua dura, quae debet referuari segregatū, quia valer ad elongandum & colorandum capillos. Post hoc exiit aqua citrina & aurea cum oleo, & hanc iterum segregatū cufroides.

Ethaecaqua secunda habetur apud quofdam cyturgos loco balsami artificialis. Valetenim ad loca interiora lixanda & cyturganda, & ad plagas profundas mundificandas, & etiam ad crines colorandos.

Tertio

mel
notæ
Q̄ fac,

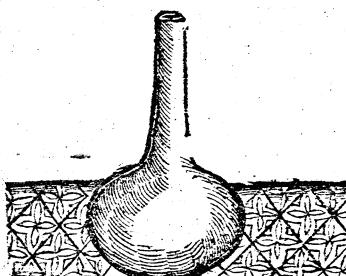
Electus modus faciendi aurum potabile.

Tertio vero & ultimo distillabitur per cineres, & exhibit aqua rubicunda dedinans parum ad ali quam nigredinem, & valet ad mundificandum & incarnandum plagas. Si ergo de priori aqua volueris haberemaiorē quā titatem: ponat ipsa aqua prima super feces suas: & distillabis, sicut prima vice fecisti. Et quamlibet aquam vel oleum separatim in phiala sua reclus des, & custodies.

De auro potabili communī. Caput. xxij.

Vum in superioribus capitulis tractauerimus de modo, quā tam essentiam de omnibus rebus quā formam habent & spēciam; extrahendi: quā maxime ad aurum potabile confidēdum administratur, videbatur nobis non inopportunum fore si pauca de modo & vijs varijs faciendi aurum potabile, per quā vita humana quāsi a corruptiōe, scilicet ad terminum aetatis nobis prescriptū conseruaretur, differeremus. Varij enim operātur varie, & quisq; suum laudat, q̄uis laudabile non sit. Quatuor enim modos principaliores inuenio, per quos antiquitus aurum in substantiam potabilem rezidgebatur. Tamen ne aures thyrunculorum tenues obtundam breuiorem declarabo viam, & communiorē Rusticorum, enim est adagium, trita semita non posse aberrare. Monstrabo itaq; viam satis tritam & visitatam, ex qua optimam poteris habere practicā. Est etenim secretū ab ipsa quinta essentia extractū, in quo philosophi antiqui maximum habentes labore, tamen emnia nobis occultarunt ex ratione, quia habet virtutem occultatram (quam diuinā prouidentia ei indidit) per quam iuuentus ipsa venustatem & robustatem amissam potest recuperare, per quam etiam tota senectus abigitur, non tamen ex eo gradu in quo est, sed representatio minem antiquum esse iuuenem, si de eo vtatur, vt infra copiosius docebitur. Et hæc est substantia & materia prima, in qua veteres philosophi rāsum laborauerunt, vt possent aliquo modo substantiā & naturam humānam a corruptione prematura conseruare. Omne enim genus hominū (teste Stagirita philosopho) cupibile est, posse a corruptione præseruari. Sed a deo optimo maximo præscitum atq; prædefinatū est, semel nos debere mori. Vnde Cordubensis noster Seneca non illepide ait, nil certius est semel mori, & nil incertius hora mortis. Et diuus Paulus, Statutum est omni bus semel mori. Nonne (vt diuus ait propheta) oēs in Adā morimur, Im possibile ergo est, posse nos inuenire materiam corruptibilem, quæ a corruptione nos præseruet: quum nihil sit sub celo (teste Aristotele) quod corruptionis sit expers. Ideoq; nobis inueniendum est: aliquid incorruptibili vi- cīnum. Censeoq; quāplures in hoc laborasse, vt eternaliter vivent, qui scripserunt

Confectio Auri pota. Io. de Toledo, & Hugonis Cardinalit. XXXI
 scripserunt ipsam quintam essentiam esse adeo perfectam & incorruptibilem, ut ei nihil debet. Hoc quidem est falsissimum. Nam si esset adeo perfecta, ut nihil ei decesseret, faceret nos eternales, quod est contra voluntatem dei: ut iam sepius dictum est. Postulumus tamen inuenire viam & artem, prolo-
 gandi vitam nostram usque ad terminum nobis praescriptum, dum modo
 timeamus & veneremur deum, ut iustum est & dignum, regimenz habe-
 amus, quod vita nostra non sit incommodans. Ideoq; Ioannes de Toledo
 & Hugo, ambo Cardinales, fecerunt aurum potabile in hanc viam, quoquidem temper in omnibus elculentis vtebantur, & pro thesauro abscondito
 habebat. Et hoc sicut fit. Primum & ante omnia habeas aquam, in qua pos-
 sit dissoluti aurum, & argentum, & omnes lapides pretiosi. Et hec sit hoc
 modo. Accipe salis ammoniaci salis nitri a lib. i. conteratur & pulueris-
 tur in mortario. Postea adde sulphuris viui. 3. ii. Mercurij sublimati. 3. i.
 conterantur, & miscetur omnia simul: Quo facto, accipe de dictis rebus
 puluerisatis in pondere 3. iiij. distilletur cum igne lento, in fine ipsum aug-
 mentando, sicut fit in aqua fortii, quia ipsa aqua cum magno imperio egre-
 ditur. Et fac, ut possis habere libram unam dedita aqua, quam referua
 in vitro cum collo stricto, bene reduiso.

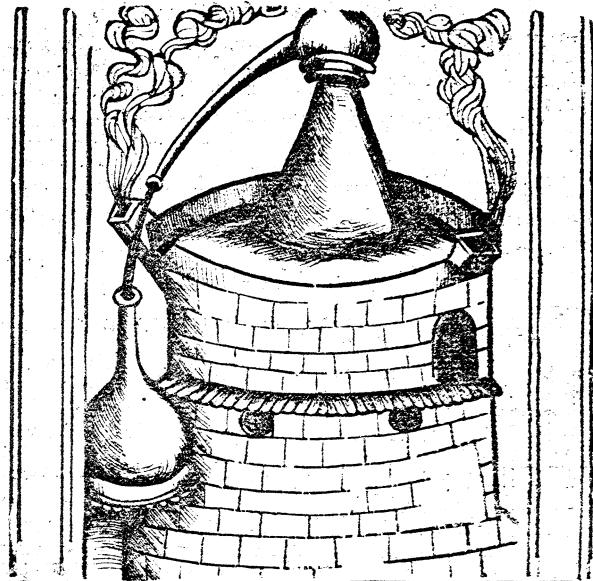
Et quando volueris facere aurum potabili. Recipe de auro finissimo. 3. ii
 vel. 3. i. vel quantum libuerit, potes enim facere ad placitum. Malleur in
 laminas tenuissimas, & quantum poteris subtilissimas. Et pro una parte
 auri capias partes tres mercurij, qui nondum fuerit sublimatus, calefir in
 crucibulo vel tigillo, donec fumeescat. Deinde fiat amalgama, in modum
 pultis, & tam diu amalgametur, donec omnia bene simul incorporentur.
 Quum autem fuerit bene amalgamatum, fundatur in aquam frigidam.
 Potest etiam fieri amalgama cum pinguedine que in bombardis remanet,
 postquam sepius extorsa fuerint. Quum enim fuerit materia liquefacta, debet
 fundi in bombardam, & hinc & illinc agitando optime amalgamari. Et

F. hoc

Virtutes & usus auripotabilis.

hoc facies toties agitando & concurriendo, donec pulsi assimiletur. Postea pondetur, & tantundem de sulphure vivo acpias, quantum ponderabit mercurius & aurum, iterum in vreum imponendo super ignem, & tandem agitando, donec totum sulphur comburatur. Postea autem ab igne nefuerit extractum, iterum conteratur & misceatur simul: ponendo super prunas, donec rubefat. Quo facto: deponatur ab igne: & inuenies aurum optime & subtilissime calcinatum. Defic ergo aureo puluere capies 3.ij. & de aqua praedicta 3.i. & imponatur in vitro: cum collo longo ipsius orificio optime claudendo, ut nullus vapor vel spiritus possit exhaliari, & in istu oculi ipsum aurum fundetur: & in aquam puram conuertitur, citrinus quidem coloris, vt etiam si humana cutis cum ea tingatur: appareat effervescunda. Et cum talis aqua penat colorantur in colorem rubrum. Ex quo etiam evenit, ut multae res diuersae in eam impositae: diuersos acquirant colores. Nam si in praedictam aquam imposueris limatum argentum, vel argentum calcinatum: aqua ipsa colorem coelestem nancifitur ex quacumque crines equorum vel aliorum animalium possunttingi incolorē cœli. Si vero imposueris argenteum calcinatum: cu totidem mercurio: conuertitur in colorē nigrum omnia tingens quæ apposueris. Si autem cuprū adiutum imposueris: in viridem colorē mutabitur: & tali proportione crines finni virides: & omnia alia, que cum talis aqua tinguntur, & per consequens possit habere multos & diuersos colores ex diuersis substantijs simili positis, quæ omitto, ne tecum lectoribus ingeraem. Ista enim aqua non sit ad colorandum sive tingendum, sed portus ad resoluendum aurum, argentum, & omnes lapides preciosos, vi in substantiam potabilem possint conuerti, & hoc est maximum secretum in medicina. Est etiam haec aqua reperita proper hoc, ut leprosi possint cum ea lavari. Curat enim omnem palemationem. Et ideo dicunt aliqui, quod possit ab leprosis bibi, quod medicinę cohortioribus relinquere. Ego etenim censco, id horridum, & a natura quanto cuncte corrupta alienillum, causa recepte venenoſa. Nam vides aperte in eam ingredi mercurium sublimatum: sal ammoniacum fixum, & aqua fortis. Propter quod est maxime horrendum. Quin ergo voluntis ut operetur hoc aurum potabile. Recipe aquam fortē preparatam a suis febus praedictis, in quo refeluantur aurum, & post distilletur per alembicum igne lento.

Et hoc fac toties, donec ipsa aqua separetur ab auro, & in fundo remaneat sicut aliquod butyrum. Accipe postea pimpinella libram semis. Cameæ genciane ana 3.i. conteratur omnia optime, & superinfundatur de aqua vita bene rectificata. Ponantur in vitro per diem & noctem, optime

me claudendo ipsum vas. Postea distilletur per filtrum. Quo facto, miscetur cum praedicto auro simili butyro: & statim conuerteruntur aurum habens color. n optimum; sicut color croci. Habet etiam in sequandam dulcedinem, sicut mel vel zuccharum, & hoc debet sumi in cibo vel potu quando volueris. Natura enim optime per id sustentatur. Faciet etiam bonam memoriam. Si vero leprosus ex eo lauetur, mirabiliter et proderit, similiter ad febrem etiam paraliticis. Est enim spiritus ad recuperandum omnem calorem amissum. Et hoc modo omnes lapides preciosi pollutant informam potabilem redigi: sed non debes impondere mercurium, sed fastid sulphur. Et ideo de quolibet lapide preciosi poteris capere: & ipsum optime puluerificare, & post hanc tantum de sulphure depurato immiscere. Si simul omnia optime conseruantur, & in puluerem subtilissimum redigantur. Postea ponantur in tigillo super prunas, donec sulphur accendatur, & totum comburantur, & omnis fons a tigillo recesserit. Deinde iterum super marmor

F. 7 terantur

Confectio aurum potabilis absq; aqua fortis

teratur subtilissime, apponendo tantundem de sulphure depurato, sicut prima vice; & iterum aduratur ut supra. Et hoc etiam fiat tercia vice ipsi puluerificando subtilissime, & erit praeparatum. Cape dehinc lapidibus predictis, ita purgatis & mundificatis. 3. l. & de aqua fortis predicta. 3. iiii. imponantur insimil in vitrum, cum collo longo & stricto, bene ipsum dandendo, & statim lapides soluentur. Quumque fuerint soluti, aperiatur vitrum: ita q; aqua fortis evaporeret, & totam substantiam & vim amittat, & videbis lapides praeiosos in fundo sicut butyrum, deq; oga bere priori modo, sicut fecisti de butyro auro, & si addis de aqua vita, & de speciebus predictis, habes verum aurum potabile, quod habet multam operationem in varijs & grauissimis egritudinibus.

De auro potabili absq; aqua fortis. Cap. xxiiij:

Oteris etiam facere aurum potabile absq; aqua fortis, & hoc magis conuenienter medicina, q; illud de quo iam dicitur est, dum tuum aurum solueris per aquam vite ad habendum vim suam de lapide hoc, qui dicitur philosophicus qui fit ex quinta essentia per separationem quattuor elementorum, sicut iam supra sepius est auditum. Habetur enim ipsa quinta essentia tantam virtutem, ut quicquid in eam immiseris eius ad se efficaciam & vim attrahat. Dum enim camem mortuam a corruptione conseruet, quanto magis carnem humanam adhuc viuentem, & in qua est spiritus vita. Digerit quoque omne indigestibile, & omne digestum per naturam suam educit. Et ideo omnes malos humores & complexiones naturae humanae contrariae, a corpore expellit, quem non sit elementum, sed subtilissima substantia ab elementis extracta. Et quoniam ipsa quatuor elementa sunt corruptibilia: oportet ergo habere substantiam in corruptibilem, vel in corruptibili simillimam. Et hoc est ipsum quintum elementum quo poteris refaci aurum: & omnis eius vis extrahitur. Aurum enim nullam corruptibilitatem patitur ab ipsis quattuor qualitatibus: nisi artificiose, non autem per naturam. Quis enim vnde videt ipsum aurum in aqua putrefieri. Quis ab igne comburi. Quis ab terra eriginem attrahere. Quis denique cognovit ipsum ab aere posse consumiri. Sed hanc omnibus alijs substantijs sunt possibilia. Ideoq; cum aurum ipsum quinta essentia apponitur & admiseretur, potabile appellatur. Ideoq; magna scientia est, inuenire modum subtiliter, ad refaciendum aurum, & informare aqua fortis natum potabilem redigendum, ne forte, quem putares tefacisse aquam vite, aquam corruptibilem. **Aurum** & debite, ut decet, rectificata, abstractis quattuor elementis ab ipso vino rum in aqua potabili, in quo refaciatur, cum sit in ea collocatum.

Non
invenire
potabile

in aqua potabili, cum sit in ea collocatum, ut invenire potabilem.

Viam
ad
potabilem,
potabilem cum ipsa Terra exqua
omnia elementa segregatis separantur,
cum ipsa Terra potabile fieri, nec
aurum in aqua potabile redigi, quia
potabile est. **Sed** papa ingratum palmarum aurum potabilem in corruptibilem, **sed** ex terram ab ipso est.

In quo latent. Ne etiam facias sanguinem humanum, materiam pessime & feride olentem, quia ibi virtus suas perderet: & attraheret omnem fetorem ex oleo sanguinis humani. Et si non fieret ex ipsa terra, ex qua lapis philosophorum componitur, non posses resolutere ipsum Solem. Qui autem purares facere aquam igneam, id plane foret absurdum & nocivum vententi, & ideo non curabis, si sit modicum de hac terra, quia quantumvis modicū maximam habet virtutem. Causa etiam, ne terram alienam accipias, si cut faciunt aliqui, qui capiunt calcem, alij vero cineres salicis, alij tarrarum adustum, alij denique cineres virtutum, sicut iam supra copiose enarravimus. Et cum hac terra aliena estimant se facturos aquam virtutis: quum non sciat se preparare aquam mortis. Sicut autem Geber esse terram & medicinam in compatibilem alterius mixtiōis, vt iam sepius diximus. Ista enim terra virtutem conferit ipsi aquae virtutis, si fuerit ita facta, vt supra docuimus. Oportet ergo habere modum separandi quatuor elementa, vt possis facere veram aquam virtutis: vel potius quītam essentiam, in qua potest resoluti aurum dupliciti modo. Primo cum aqua virtutis, que virtutem suā ex lapide philosophorum attrahit. Secundo vero redigendo aurum in puluerem, siue calcinando, vt infra docebitur. Quā volueris ergo separare quatuor elementā ex ipsa aqua virtutis, siue ex vino, de quā sit aqua virtutis, oportet te accinge vīnum quā op̄ Modus timū & magna quantitate, ponēdo in multis circū, ita vt possit bona qualitas separantur in quamlibet circū virtutem ingredi. Et cum totum vīnum fuerit distillatū, di iiii elem̄ pones ipsum a parte, & flegma quoque segregatim seruabis. Et vīnum distillatum ponatur semper fecis suis, & cum flegma ab ipsa terra rancidū a fecibus suis fuerit extractum, remanet in fundo ipsa terra. Quum ergo eguis terrae, que est materia combustiva, vt supra dictum est, optimelatur cum flegmate, vt iam monstratum est, vt nil de substantia combustione olente renaneat, & per hāc ipsa aqua virtutis iustificatur. Est etiam aliud modus subtilior. Quācum ipsum vīnum fuerit extractum a fecibus suis recipiat flegma, cum hoc quod in distillatorio remansit: aqua vīnum di stillatum separari, & in caldari tamdiu ad ignem temperatum coquatur, donec in spissitudinem mellis liquefacti educatur. Postea ab igne removetur, & frigescat: vīsque in diem sequentem & videbis lapillum quasi modo in fundo residētem: ita darum: sicut si esset sal nitrū. Deinde coletur aqua: & oleum supernatans & ipsum flegma super lapide vel terra prædicta fundatur, donec a fecibus suis clarificetur. Hoc facto: secundarie bullatur: & infrigescatur vt supra. Et hoc factoties, donec terra ab ipso separetur. Deinde exsiccabis ipsam in fumo reuerberatiōis; in vase mundo, quod in superiori parte sit apertum.

Et in hac fornace reuerberatoria tamdiu calcinabis: donec in substantia F iij albidi

inguib⁹ est omne corruptibilis mſu⁹

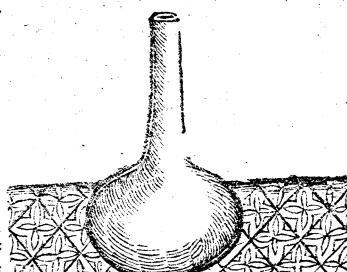
Rectificatio quattuor elementorum.

albissimam niui similem conueratur. Tamen ante omnia reperabis ignem; ne a nimio calore materia fundatur; quia si hoc sit eret magis alchimie & medicinae conueniret. Et quum ipsa terra fuerit sat calcinata; ponatur in vitrum cum collo longo; super quam ponatur vinn supra distillatum; quod debet a suo flegmate esse separatum. & pertretat in balneo Maris; per duos aut tres dies. Postea per alembicum distilletur & videbis ipsam terram cum aqua in alembicum acedere; sicut clarum crystallum. Et in hac aqua potest resoluti purum aurum; laminatum in tenuissimas laminas. Melius tamen foret; si essent folia auri; quia facilius resoluerentur. & in substantiam potabilem conuerterentur. Fiet etiam aurum potabile; separando quod liber quattuor elementorum segregatum; & deinde extra hendo quintam & sentiam in qua poteris soluere Solem; & in aurum potabile permutare. Praesupponitur tamen; quod aurum sit in tenuissimas bracteas laminatum. Et ita quod spiritus; sicut anima a flegmate suo tanquam a corpore abstractus est per alembicum; ipsa feces sive terra; quae ultimatim in distillatorio remanenterunt accipiantur; & quater tantum de suo flegmate; & impontantur in balneum Maris per dies nouem; donec bene purrent.

VIDE FOLIO XXXV.

Postea distilletur per alembicum; & exhibit oleum citrinum. Et quando non poterit plus ascendere in alembicum; scias tria adhuc in distillatorio remassisse elementa. Videbis enim ipsam aquam sive flegma exire darum; aer autem in fundo remanet; sicut oleum aureum. Postea separetur ignis a terra; accipiendo quatuor partes flegmatris; & vnam partem terre; & digeratur in Balneo Maris cum igne violento; & videbis oleum rubicundum; in quo est elementum ignis & aquae. Et ita habebis quattuor qualitates separatas; quas reduces tandem in quintam essentiam; ita quod terra calcinet in fornace vitrearia per tres hebdomadas; deinde supfundes flegma; & digestas septies; & toties distillabis. Et ita habebis aquam solis; in qua poteris resoluere Solem subtilissimelaminatum. Et scias; quanto plus ultra iesum vices de terra sua; quam etiam diximus lapidem philosophorum; digestillaueris; tanto nobilior; praestantior; virtuosior; & efficacior erit; ad resoluendum. Et quum in hac aqua volueris resoluere Solem; habebas folia auri subtilissima; & ponantur in vitrum cum collo longo; & quum habueris

vnam

rectificatum afferi
bus suis,

separatio Veras elem
tis,

Nota et ex hoc
verabis.

aqua So
lis.

De auro potabili absq; terra vel aqua forti. XXXIII

vnam partem de auro, superinfusa tres partes de ipsa aqua vītā, que de terra p̄adicta per septem vices sit distillata, & ponatur in balneū Mariæ donec resoluetur. Et ita potest fieri aurum potabile, ad sustentandam naturam humanam: & omnes eritidines expellendas, & ad faciendum hominem reuiuiscere, cum a quodam medico censeretur mori: & ideo omni tempore habeat secum. Notandum est etiam, qualem habeat virtutem ipselapsis: per quam operatio aquæ completeretur, quia spiritus ubi vult spirat. Et ideo quicquid hanc artem ignorari ostendat & manifestet, est maledictus. Qui vero doctis & sapientiæ amatoribus: hic auro est coronadus: hic cedro digna locutus. Et multi hanc scientiam quaeruerunt, sed pauci eam inuenierunt. Quum ergo habueris quatuor elemēta separata quodlibet singularum referuabis. Nam quodlibet singularem habet operationem. Et oleum quod ab aqua rubicunda separatum est perelementum ipsius ignis optimè coiūcit adolescentibus, & eos in vigore, robore, venustate, & pulchritudine corroborat, nec patitur aliquem sanguinem putrefieri, omnē etiā coleram educit, & legma omne expellit. Est quoque maxime generatiuum, sanguinis & spermatis. Ideoquæ quicquid voluerit eo vti, sepius debet fleu bothomifare, quia alioquin venas penetraret. Et si homo antertrigesimum annum eo vtratur maxim opere crevit, ita q̄ omnes mirentur. Valet etiam ad visum recuperandum, dum omni die vnam guttam in oculum immittas: per spacium vnius mensis. Conducit etiam maximopere ad auditum perditum. Elementum autē ignis est ipsa aqua rubicunda, que de oleo antecedenti est distillata: Et hoc ad oīa supra scripta valer. Et ex lenibus facit apparere iuuenes in colore. Debet autem vti cum modico aquæ vītē, sed iuuenescit optimo vīno. Tollitoq; eritidines senectutis, & ideo appellatur Elixir vīte. Et hoc est maximum secretum in medicina, quod nūquam ab aliquo medicorum tractatum fuit, sed beneab ipsis philosophis. Qui autē medici de ea retinuerint, id ideo arbitrio euentile, quia habet quādā acuitatem, quā de terra sue de lapide philosophorum attraxit, & ideo non conductit virētibus, est tamen securius q̄ id quod fit per aquam fortem.

De auro potabili absq; terra vel aqua forti. Ca.xxv.

 Odus autem faciendi aurum porabile absq; hac acuitate lapidis vel aquæ forti, sic est. Accipe mel & guttas guttatum iu per marmor funde, addendo & superimponendo ipsa folia ari, sepiusteredo, sicut sic auro velis scribere, ita vñil penitus de auro apparet. Et tā triueris ita. 3.ij. vel. iij. de auro, sines ita stare p̄ horas viginti quattuor. Poteris enī addere de sale cōmuni p̄parato, sed non est necessarium, nisi vīcītūs materia teratur. Quicquid mas
F iiiij teria

igit omni Tempore
Jecū habet,

Aeris
virtus,

Efficacis
ign.

Elixiri
vīte.

De auro potabili absq; terra vel aqua fortis:

teria ita residerit per dictum spacum, ponatur in vas argenteum, vel in cipham latum, superinfundendo de aqua tepida, distillata a melle: vel de aqua fontis distillata: & mel ab ipso auro separabitur. Si autem imposueris sal, hoc modo quoque separabitur. Deinde colabis ipsum sal, superinfundendo aliam aquam distillatam desuper: & reficeat: ut supra: & soluetur pari modo ut dictum est. Et cum sal immiscueris, sepius ita facies quod si nullum immiscuisses: donec totum separetur & refoluatur. Deinde iterum superinfundas aquam: forma praedicta, & imponas in cucurbitam, distillando in balneo Mariae, ita ut solum aurum in distillatorio remaneat: & quod sal & mel ab ipso separetur. Si vero non admiscueris sal, eo longius super marmore rendum est. Quando vero totum mel ab auro fuerit distillatum, superimponatur, & iterum distilletur, & hoc facies duabus aut tribus viciis. Vt timo autem, quando perfecte cognoueris: totum mel ab auro esse separatum, superimponatur de optimo acero: ita distillato, ut supra docuimus. & sit demeliori vino, quod poteris habere, aut quod de vino cocto sit distillatum & distilletur quartuor viciis. Quum vero ultimum ipsum acetum distillaueris: ab ipso distillentur tres partes, & quarta pars remaneat in fundo distillatorij. Quia (ut supra dictum est) distillato aceti & vini, contraria fibi inuicem sunt. In vino enim melior materia primo, in aceto vero ultimo distillatur. Hanc igitur quartam partem, quae in fundo remansit, debes fundere super ipsum aurum, & ita quiescar per tres dies, postea distilletur simul. Deinde rotidem de acero distillato superimpones: sicut in primis, sed oportet quod sit positum in fimo equino, vel in balneo mariae. In hoc ergo aceto aurum subtilissime soluitur, deinde per distillationem iterum ab auro separetur in balneo maris. Postea superinfundatur flegma de aceto distillato, & iterum ab eo distilletur in balneo mariae, & denum flegma superinfunde de flegmate, & distilla iterum pari modo. Et hoc fac toties, donec ad numerum septuaginta peruenieris. Postea quum fuerit lepties distillatum: imponatur de aqua vita, & iterum per distillationem separetur. Vt item superinfundes aliam aquam vitam: quae nullum in se habeat flegma, & ab eo pari modo sequescretur, & hoc sicut duobus modis. Et haec forma distillabilis subtilissime ab ipso auro mel: acetum: & flegma: una cum aqua vita: & est optime digestum & preparatum, ad soluendum indigestiuo vel circulatorio in ipsa aqua vita: quae est quinta essentia. Quum autem volueris facere aurum potabile. Accipiatur de prædicto auro resoluto: & supra scripta aqua vita superinfundatur, cuius duodecim partes a lapidis philosophici una sint distillata. Et ponatur ad circulanum in balneo mariae: per dies quadraginta, vel diutius. Et ita resolute aurum in aqua citrina. Sed quum omnia ad aequum sint iudicanda, haber in se quandam mordacitatem vel acritatem ex ipso aceto distillato & quinta essentia, quae est distillata

frillata per ipsum & de ipso lapide philosophorum. Et per hunc quasi per aquam fortē potest solutiārum, non tamē est ita nocium, sicut fieret p aquam fortē, licet quidam sint eius opinionis, ut censeant hominibus sanis non esse valde vtile. Aliquando enī videmus aliqua utilia esse ergo tis, que sanis possunt incommodare, & hoc sit propter violentiam & infectionem naturę infirmi. Sed quum ipsum aurum potabile debeat potari ab sanis, vt in sanitate pristina conferuntur, nostri recentiores philosophi acceperunt prædictum aurum ita puluerizatum, vt iam auditum est, qđ preparatum sit absq; quinta essentia aceti distillati, superinfundendo veram & rectificatam aquam vitat: ab omni flegmate suo separatam ab his prædicto lapide tres aut quatuor vires, iterum semper ab eo distillando: ita qđ semper in fine distillationis quoddam humidum de auro remansit. Ultimo vero hoc ipsum humidum acceperunt in una parte: & de qua in ea essent partes duodecim: & posuerunt in cucurbitā superimponendo aliē bicūm cecum, & circulando ad minus per dies quadragesima in balneo Marie & habebis quoq; verum & iustificatum aurum potabile, ad preferuādum sanos ab infirmitate, & ad liberandum egratos a morbo. Posset tamen ex tali potu aliquod incommodum oriri ex ratione, quam in supra scripto capitulo non allegauimus, quia in longissimo tempore stomachus humanus possit ex hoc deaurari, per quam deaurationem possit perdere suam consuetam digestionem, ex quo quantum stomacho incommode posset oriri: quisq; etiam minime medicinę gnarus facile dijudicare potest.

Quia ex ratione moti, potius commodare qđ nocere hominibus velim us. Et licet a plerisq; huius scientie peritoribus possim infectari, qđ tantam scientiam omnibus in vulgo propalarim. Hoc eo factum esse isdem respōdemus: vt omnibus eaque prodeesse velimus quum dicat Salomon absconditam sapientiam & absconditum thesaurum nihil prodeesse. Ideoq; verisimilam viam faciēdi aurum potabile pro ingenio liceat docebitur.

qđ medius fidius non sit bene decens, tantum thesaurum referare, tamen id magis prodoctis & bonarum artium amatoribus, quā pro ignariis edūtum est. Ideoq; velim omnes precari, ad quos hoc opusculum nostrum per uenerit, vēsi quid secesseris (quod in docēs propagare nec phas nequaquam est) dixerim: quām forsitan dicendum fore, equo animo consultant. Nam quām diu nō tuq; hoc Ciceronianum mihi obuteraretur, non nobis soli natos esse, sed & partem de nobis sibi vindicare, & partem amici.

Quām sapientissimus Salomon dicit Abscondita sapientia. sc. Statim igitur hunc librum, vt & patre & parentibus meis honori & utilitati fore, in lucem edere voluimus. Licet enim pro in docēs aequo ac pro Doctis ediderimus, non etiam tñ abs te id factum esse quilibet inuidus sciat,

quām summus omnium creaturarū genitor atq; pater aequo lumine so-

notis siccum fabronis.

Præcipui modi faciendi aurum potabile.

lari, & probos & improbos visiter. Maledictus enim est qui propriā vitiā
litatem, &cū p̄ commodo preponit. Et q̄q̄ ab imperitis possit floccipendi,
scio tamen non nullos dicitorum meam paruam operam v̄sq̄ in cœlum
elaturos. Ideoq̄ verillimum aurum potabile te docebo, cui meo opinioni
nullus nostratum philosophorum refragari potest, dum rationes natura
rales hinc infra positas perspexerit. Scio enim alium inter alchimistas, &
alium inter medicos esse sermonem. Sed quum certum pro incerto, p̄cū
cum pro nocuio sit eligendum; ideoq; iplis adhereo medicis, quū Mars
filius sicinus dicat: nullum vñquam antiquorum philosophorū sequu
rum fuisse viam hanc faciēdi aurum potabile, quam nostrates philosophi
nunc sectantur. Quis enim dubitet de sole, quem in aqua forti resoluunt
quis dubitat de mercurio, cum quo amalgamant (vt eorum utrū vocabu
lis) quin non sint nocua. Nemo hercule, nemo nisi talpa foret cecior. La
cer non inficer, ea posse ingredi in aurum potabile, pro egrotis, sicuti ant
leprosi, venenum enim veneno pellendum est. Sed mediussificus non con
suluerit eisdem vti, quum maxime (vt quis liberetiam mediocriter doctus
coniecturari potest) sint corrosiva. Simile est de hoc quod per acetum disti
latum, vel quod per lapidem resolutum. Non tamen est adeo nocuum, si
tum hoc quod per aquam fortem dissoluitur, tamen habet quiddam vehe
mentis acutitatis quam ipsa quintæ esset: a lapide suscepit. Si vero hec ra
tio minus sufficiens videretur quibufdam, vterius potest probari per di
ctum Galeni, qui dicit naturalem substantiam aliquid vehementoris
motus, esse incompatibilem. Cui & Aristoteles astipulat. Quod ita est in
telligentum, hoc aurum potabile: de quo supra fecimus mentionem, non
potest fieri, nisi per superficiam naturam igneam ipsius quintæ esset, que
quidem natura ignea, quum ultra suum debitum terminum sit sublima
ta, soluit Solem citissime. Ideo mea opinione, talis superficia ignetas ma
gis incommodat humanæ naturæ, q̄ prodebet. Et hinc non abs ratione inz
tendens est alius modus subtilior per quem aurum in substantiam po
tabilem possimus redigere. Deinde si forsan necessarium foret, supra sc̄i
ptum aurum potabile possit adiungi huic, si aliqua infinitas hoc exigere
in quantum sit necessarium egrotu: tamen semper adiungendum est de au
ro potabili ex cordalibus sicut lapidibus, aut margaritis, & ceteris eiusdem
generis. Iacet nondicatur aurum potabile, quum nullum aurum in eius co
positionem ingrediatur, possit tñ ita nuncupari: ob excellentissimam eius
virtutem, & celerrimam operationem. Interdum tamen hoc solo vti licet.
Aliquando vero mixto cum alio quum volueris celerrime operari ad pe
nrandum, quia aliud non habet talem virtutem. Interdum etiam ipsum
cordiale in vsu habere possumus, admiscendo de alio, sicut egrotantis ins
firmitas postulabit. Et hæc est forma vtendi Auro potabili.

Ante

Ante p̄ ait ad ipsius compositionem perueniam, probaboan sit possibile vel non. Primum ergo, & ante omnia philosophi probant & collaudat ipsum aurum, ea ex causa, q̄ inter omnia metallū est naturā temperata, affl̄maturq; soli propter eximium suū nitorem & colorem. Appropriatur etiam ioui, propter temperie, idocq; calorem naturalem, cu frigiditate mirabiliter potest temperare & moderari: & humores ipsos conferuare ab interiori & corruptione; idocq; virtutem solis & ioui illi attribuimus, quo cum est officiū, attribuere sp̄itu vitale membris interioribus. Hinc philosophi ipsi probant, nullum rem esse aptiorem ad vitam humanā aliquā tulū a corruptione conferuandam, q̄ substantia subtilissimam & du-
rissimam quasi incorruptibilem, quae ad interiora penetrat mēbra. Hinc ipsum aurum subtilissimam, melaninatum, & cū speciebus cordialibus admixtū, sū puluerē & redigendum. Propterea dicit Ioan. de rupēcīsa nos opere habere considerationem ad operādum possibilia, & impossibilia subterfugere. Videntur enim plura mirabilia de calibe, plumbo, ferro, stagno & argento, quin existimenu majorem esse efficaciam in preciosiori, sicut est ipsum aurum. Videntur etenim (teste Aurescena) aquam ipsam, in qua candens extinguitur calib; si uixum ventris restrin gere, & intestina cograta quasi simul connectere. Quod & in ipso ferro vide re licet. Quāto ex ego magis hoc credendum est de ipso auro: in quo nullum est corruptibile de quattuor elementis, sicut in ferro; calibe, & ceteris. Si enī ipse calib; virutem habet constringendi, & quasi colligandi ipsa vīcera & intestina simul, nonne videatur hoc in auro possibilis, quam superius: defecatus, incorruptus illūq; ipso calibe. Secundo etiam potest probari ex ratioe audi-
enti & experientia, quum ipsum plumbum sepius funditur in aquam, in qua lamina auri, vel calib; vel ferri sit extincta; videntur ipsum inde resuscitare. Et hinc possumus aperto cognoscere, ipsam aquā abstraxisse vim a materia, qua in ipsa sit extincta. Econtrario etiam per quotidianum usum experimur, q̄ si sudatur plumbum in aliquam aquam, & deinde in eadem extinguitur ferrum, vel calib; vel aurum, manifestissimum est, ipsum mollefcere ex aqua, qua ex plumbo vim extraxit, quam molliciem nō habent ex ipsa natura. Itaq; sicut hoc de ferro & plumbo ex usu quotidiano compertum est, sicut etiam illud de auro. Et hic est verus modus apud philosophos naturales de auro potabili: sicut Marsilius Ficinus dicit. De tripli vita ex ipso per modum subtilissimum extracta. Quoniam omnino falsum li. i. & ii. est credere, ipsam materiam autē ingredi humani corporis compositionē, capi. x. sicut pulcherime probat preallegatus Ficinus. Velerā q̄ corpori humano assimiletur, vel quod in substantiam potabilem conuertatur.

Oportet

*nota dictum Johānis
de rupēcīsa.*

De auro pota, cum speciebus aromaticis.

Oportet enim ipsam primo in sanguinem transmutari, post hoc in carnem, quod est impossibile propter suam duritatem. Et ideo sciendum est, quod in quibus rebus aurum virtus humanum corpus confortat & sustentat, quae quidem substantia materialis non ingreditur compositionem. Nam sicut ipse magnes per suum nitorem per quem aurum ingreditur, id ad se attrahit, sicutiam ipsum aurum per suum eximum candorem, virtutem infundit aqua, in qua extinguitur, per quam humanum corpus mirabiliter confortatur. Ideoque qui aurum ita convertunt in substantiam potabilem, per aquam fortē, vel (sicut supra diximus) per acumen distillā, magis virtutem suam corrumptūt (quum eam ex ipso extrahere estimet), quod nobilitant.

De auro potabili cum speciebus aromaticis. Cap. xxvi.

Si autem velis facere aurum potabile cum speciebus simplicibus, quarum aliquæ educunt superfluum humiditatem, aliquæ vero confortant membra nobilitora. Ideoque tali auro potabili videntur est cum iusto & vero regimine & dieta, vigilandi; dormendi; edendi; bibendi; replendi; euacuandi. Et hoc sit ita. Recipe optimi vini quod habere poteris libras triginta & duas: & ponatur in caldare balnei Mariae, & tantundem distilletur, ut ad unum catarum redigatur.

intelligit inflavare. VIDE FOLIO XV. fuit fit aqua ad amorem.

Deinde accipe aliud vīnum, & parī modo distillabis. Et hoc factoties, do nechabeas trīgintaduas lib. vīni distillati. Postea accipies omne vīnum distillatum, & ponatur iterum in caldare, & distilleetur toties, usq; ad consumptiōnem medietatis. Deinde ponatur in cucurbitam & distilleetur tā diu, quo ad omnis substantia aqua recesserit. Postea distilleetur in balneo Mariæ quater, & addantur post distillationem hæ species. Ligni aloescri di, cardamomi, cubebarum recentium ana. 3.i. Cinnamomi, nucis muscati, macis, zinziberis albi, macropiperis, granorum paradisi, sandali vitri usq; a. 3. iiiij. Hec omnia subtilissime puluerisentur, & in vitrum imponantur, superinfundendo vīnum distillatum, optimeque vitrum claudendo ponatur in balneo marie per dies octo, superimponendo alembicū, & distilleetur igne lento. Deinde ponatur cucurb. ē collo longo. Postea addatur aurum purifoliat. 3. iiij gariofolata; ambre bone ana. 3.i. Hęc identidē puluerisentur, & quum in cucurbitam posita fuerint, claudatur & ponatur in caldare, in balneo Mariæ per dies quadraginta & duos in continuo calorē. Postea exaltetur igit̄ usq; ad quartum gradum per spaciū vnius hore, & exti-

Virtutis Auri potabilis

XXXVII

& exhibita aqua in colore aurii. Et hæc aqua referuetur separatim, quia est ipsum aurum potabile. Deinde accipelibras quatuor de ipsa quinta essentia, & addantur aurum purum, margaritarum, ambræ bonæ, mulcij, amomi, anisi cardamomi majoris, zinziberis, cinnamomi, zedoarie, macis, nucis muscaræ, gario filorum: croci orientalis, cubebarum, ligni aloes, turbiti mundi albi, electi & bene gummosi, agarici albi, quinque mirabolani, foliorum senæ ana. 3. i. raudseni. 3. ij. & semis aloes succotriani. 3. ij. Hac omnia simul coniuncta, ponantur in balneum mariae per vnum mensem integrum. Et quando volueris conseruari aliquem in sanitate, dabis ei in possum de prima aqua distillata. 3. i. Si vero homini malefano & egrioto, ad liberandum de infirmitate dabis ei de aqua prima. 3. i. & de aqua secunda. 3. ij. Si vero egritudo esset valde intensa poteris dare de prima aqua. 3. ij. & de aqua secunda. 3. i. 3. i. Et in hoc recepto est secretum secretorum, ad naturam humanam sustentandam usq; ad terminum nobis a deo prescriptum. Et ideo dicit Avicenna. Recipe de lacia nigra, contundatur in mortario lapideo, & succus quem expresseris, diffusetur in balneo mariae per alebiculum. Parum modo fiat de buglossa. Postea de qualibet aqua cape. 3. ij. ad dantur aurum purum optimi felati grana. ij. bibatur sobrie tribus diebus continuis, corpore tñ prius purgato. Valer etiam aurum predictum cõtra lepram, dum bibitur omni die. 3. i. primit. & secundi. 3. ij. cum aqua caponis veteris distillata. 3. ij. Lullius vero dicit, id debere bibi cum rati fulgeb. Recipe Syru. agrestæ, Syru. acetoli simplicis ana. 3. ij. aqua buglossæ. 3. i. aquæ cicoreæ. 3. ij. fiat iuleb, & detur leproso cum aure prædicto. Iohannes vero de rubescens ait, q; si hoc aurum potabile sumatur cõ aqua celidonie. 3. ij. q; maxime confortat omnes egritudines, principaliter ad febres ethicas & hydropericas. Et nota, q; si adolescentis vtatur hoc auro ad minus duabus Ad febrem vicibus in anno debet phlebotomus faci. Senex vero potest omni die sur ethic. & meregitur vnam cum guttis quinque quintæ essentia frō macho adhuc iε hydro. Juno. S; per horam in tre gram postsumptionem ieuiuet: quia mirabiliter canicem expellit. Cōfortat etiam cor, & cerebrum, & omnia alia membra principalia.

De auro potabili ex floribus cordialibus. Cap. xxvij.

Sunt in uauerimus, nil vltra de auro potabili scribere, sed verus amor, quæ erga oës studiosos habemus, quo scimus esse auidos, meliora & utiliora legendi hactenus scripta sint. Ideoq; ne longis verborum anfractibus, eorum aures tenerimas obtundamus: ipsum verum aurum potabile edocebimus, quod quidem nullus vñquam philosophorum, quantumvis peritus, improbas repotest: dicendo q; vlo mō sit contrarium nature humanae, quia potest

G dari

aqua pma,
aqua
aqua
aqua pma,
aqua

aqua,

Nota Q
far,

De autoreportabili ex quinta essentia per lapidem;

dari homini in superextensa & maxima egritu dñe. Et maxime appreba
tur ab Arnoldo de villa noua: & a dicto Marsilio Ficino. Et licet nō mag
niseget expensis: non tamen ideo stoccidendum est. Erthocfit ita. Recipe
buglossam cum floribus radice, herba: & omni substantia in dieclaro: at
tamen praecedent nocte nulla fuerit pluia. Luna ipsa crecente: in bono
aspisti leuis & veneris, conteratur cum omni substantia: & digeratur in
fimo equino per dies octo. Postea distilletur p tres aut quattuor vices, item
per distillatam materiam superfeces suas fundendo. Postea digeratur iter
um in balneo marie per dies quattuor vel quinqꝫ. Parimodo capias quo
ꝝ boraginem cum omni substantia tempore & lunationibus, sicut debet
glossa est dictum, semper feces ipsas puluerisando post distillationē: & ma
teriam distillatam super ipsas fundendo. Et identidem fiat de eddonia &
melissa. Et quum ab omnibus haerueris aquam distillatam, formā & mo
do predictis: misceantur simul per partes equales, & ponantur in vitrum
cum collo longo: ipsum sistendo ad solem. Et hę aquę optime referuentur
donec volueris eidem vti. Quum volueris ergo facere aurum potabile: re
cipere aquis predictis insimil mixtis libram unam, ponantur in vaster
reum, ab intus vitreum, & recipere lamina auris puri, non sophisticati fa
pondere, 3.xvi. v.d plus aut sicut habere poteris. Sed quanto plus, tanto me
ius. Et predicta lamina calefiat ad ignem: donec candescat, postea extin
guatur in aquis predictis toties, donec quarta ipsarum pars sit consum
pta. Et ita sentit Marsilius Ficinus. Postea optime coletur per pannum lin
teum mundissimum, & imponatur in vitrum optime clausum. Dehinc
accipere margaritarum pulueris saturum, 3.iiij. super quibus fundantur aquę
vitę ex vino rubeo quater distillare, 3.vi. ponantur in vitrum bene clau
sum, & ponantur in balneo marie per horas, xxiiij. & quum fuerit distillaz
tum, segregatim quocꝝ custodies. Et quandocumque volueris infirmo opitula
ri, qui a medicis sit morti adiudicatus. Accipies de aqua, in qua lamina au
ri fuerit extincta, 3.iiij. & de aqua vita cum margaritis, 3.i. & simul misce
tur, dando omni vice egrotanti, & sex horis elapsis totidēqꝝ duoz
decim horis elapsis. Si autem nūm iūm calefaciet egrotantem, dabitus &
cum Syrupo violati, 3.i. possit etiā capi de quinta essentia ex vino rubeo
tali, ut supra docuimus, vscqꝝ ad. 3.i. iiij. in qua debet imponi auris puri foli
ati, non triti vel puluerisati, 3.i. & quinta essentia virtutem & colorem au
ri ad se trahet. Et hę folia auris ita remaneant cum quinta essentia. Et quā
do infirmo de aquis predictis dederis: de hac essentia impones tres v̄l quā
tuorguttas. Vuln̄ etiā Marsilius: q̄ licet lamina auris in aquis predictis
sit multoties extincta, nihilominus tamen debereponi in ipsis aurifolia.
Ideo loco istorum foliorum auris accipies quintam essentiam que iam vim
ab auro suscepit. Et ita habes verissimum aurum potabile, quod est mefi
us &

De auro potabili ex quinta essentia per lapidem. XXXVIII
us & preciosius. q̄ si expēderes mille ducatos in exquirēdo utrīus & magis sumptuosum. Habet autem virtutem confortandī cor & omnes humores super vacuos consumit, optimum sanguinem generat & omne malum expellit, iuuentutem conseruat mirabiliter; vrinam prouocat, morbum cardinum curat & maniacos, leprosos etiam nutrit. Sed caue ne aurum alchi-
mistrarum immitas: quia magis noceret q̄ prodesset, vt ait Arnoldus,
propter venenosas substancialias, quae in eius compositionem ingrediuntur.

De auro potabili ex quinta essentia per lapidem. Cap. xxvij.

Si vis facere aurum potabile alio modo, Recipe de quinta essentia distillata per predictum lapidem philosophorum, in qua impo-
nantur folia auri, & ita solvantur in dicta quinta essentia; ita q̄ ex auro fiat quoddam liquuum potabile. Et hec est mirabili-
sis operationis ad vitam sustentandam, & omnes morbos expel-
lendos, & ad hominem semimortuum refocillandum, & ad pristinam san-
tatem reducendum, & eo perfectior erit, si imposueris duas partes de quin-
ta essentia, mellis, ita extracta ut supra docuimus. Ponatur in vitrum circu-
latorium ita q̄ de aqua vītē predicta sit libra una, & de quin. essentia, mellis.
3.x. foliorum auri. 3.iiij. ipsum circulatorium optime daudendo in parte
superiori, & luteum cum ceratali, ut supra docuimus. Deinde ponatur in
balneo Marie per quattuor aut quinq̄ menses, quia quanto plus circula-
tur, tanto meliore efficitur substantia, & tante etiam plus ipsum aurum sol-
uitur, & cum materia alia incorporatur. Si vero non possit habere folia au-
ri, accipies tres aut quatuor ducatos, & malleabis subtilissime, sicut fit ab
aurifabris quando volunt de aurare, sed tamen nihil est melius q̄ folia au-
ri, si possunt haberē de bono auroductorum. Si vero non, & q̄ etiam molles
aurum ita malleare, hoc modo poteris ipsum in puluerem redigere. Re-
cipere de auro meliori quod habere poteris, vel accipe aurum florenorum, af-
finetur & cementetur ita. Recipe aurum partem vnam, anthimonij partes du-
as, parum de tartaro, fundatur insimul in tigillo, donec tota materia sit li-
quida. Postea fundatur in fusorium tale.

Et semper agitur, deinde sinas modicum infrigescere, & inuenies ipsum
aurum in acie fusorijs, & super hoc est ipsum anthimonium separatum. Et
hīc est optimus modus affinandī aurum. Et cum fuerint omnia infrigida
ta, rumpatur in acie aurum ipsum ab alia materia, & si non fuerit satis aq̄ aliis mo-
tinatum, terum cum anthimonio fundatur, & fiat sicut prima vice. Pote dus affia-
rit etiam affinare Solem pertale cementum. Recipe vitrioli romanī velloz nandi
co etiū capē salis nitrī rubificati, salis amoniaci, ydritis eris, Boli armeni, Solem.

Ḡ ij pulueris

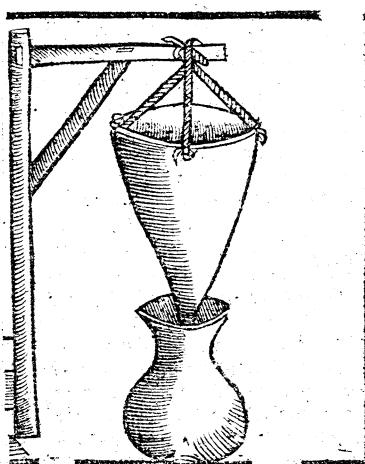
intelligit de sanguine
fuso no alchimir /

Modus
aurum affi-
nandi p
cementū

Varia cementa, & modus puluerisandi Solem.

pulueris laterum coctilium
bene adustorum ana. 3.i.

Omnis hæc optime pulueri
fentur, & fiat pasta cum vri
na humana, & fiat stratum
super stratum in quodam ti
gillo, ita ut in fundo eius sit
stratum de dicta pasta, & ali
ud stratum defuper de flore
nis, & iterum stratum de pa
sta, & aliud de florenis; sem
per ita procedendo: donec to
tum aurum imposueris, & in
supremitate tigilli fiat stra
tum de pasta supra quo fiat
aliud de calco vitrea. Escripto,
q[uod] nullus florenus deberat in
genere alium. Et quum omnia
fuerint ita imposta, fiat su
per tigillum cooperculū: q[uod]

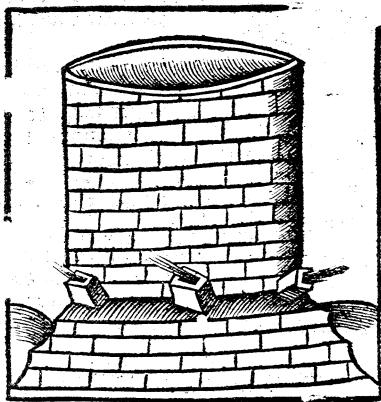
in medio habeat foramen cum acu factum, & optime claudatur tigillum
vndiq[ue] cum luto facto ex crinibus. Quo facto, fiat ignis decarbonibus in
longitudine palmæ vnius remotus vndiq[ue] a tigillo: per horam integrā.
Qua elapsa: fiat ignis pars in propinquior per aliam horam, qua quidem
effluxa iterum parum appropinquetur per aliam horam, vt ipsum tigillum
attingat. Ultimo vero fiat aliis ignis super tigillum, vndiq[ue] ipsum attin
gens, & duret quoq[ue] per horam integrā. Hora vero vitrina preterlapsa,
linas frigescere tigillum, & ipsum frageclo, inuenies aurum depuratum vñq[ue]
ad extreū punctū vbi nihil remansit q[uod] materia purissima. Et ita poteris
affinare aurum vñq[ue] ad viginti quatuor gradus sive charatos. Poteris etiā
alitus mo
dus affi
nandi fo
mentū.
cementari per cementum regale, vñq[ue] quatuor horis, recipiendo salis cō
muni præparati partes duas, & pulueris laterum coctilium partem vñā,
fiat pasta, & incorporetur cum vrina humana. Velsi velis, poteris etiā ali
finare Solem per tale cementum. Recipe salis cōmuni bene præparati, 3.i.
pulueris laterum coctiliū. 3.3. vitreoli rubei, 3.i. mercurij sublimati, 3.vi.
pulueris omnia subtilissime, fiat pasta cum vrina humana. Postea
faciat stratum super stratum, sicut in primo cemento est enarratum. Deinde
fundatur aurum, & superinfundatur salis ammoniaci, 3.i. mercurij sublimati, 3.3.
ponantur paulatim in tigillum, vbi est aurum fusum. Est etiam ali
ud cementū: quod si hoc modo. Recipe salis ammoniaci, 3.i. viridis eris, 3.i.
vitreoli

Modus puluerisandi Solem.

XXXIX

vitreoli bene calcinati. 3. vi. fiat puluis siccus, cum quo fiat stratum super stratum, & hoc ultimo modo, quando affinas aurum: de quattuor partibus unius floreni, non remanebunt nisi tres partes. Si autem cupis Solem vel lunam ab anthimonio separare & affinare, addatur parum de tartaro & ipsum anthimonium non poterit attingere Solem vel Lunam. Luna autem tunc debet ad misericordiam Venere. Est autem modus faciendo puluerem ex ipso Sole talis. Recipiantur ducati vel floreni preparati supradicti modis & ponantur ad ignem, donec candescant, deinde malleentur, quantum poteris subtilissime, sicut fit ad deaurandum, postea scindatur frustulatim in minimas bracteas, & pro una parte aurum, addes mercurij partes sex: immo ponantur ita simul ad ignem, & calefiant, donec videas ipsum mercurium fumelcere, & aurum sit in alio tigillo: & calefiant, pari modo, sicut fecisti de mercurio, deinde fundatur super mercurium fumescens: & cum bacillo tamdiu agitur: donec totum fuerit fusum, deinde iterum concutiatur, donec frigescat. Post hoc ponatur simul in cornuum album, sicut fit apud aurum fabros, & optimeligeretur: & exprimatur: ut totus mercurius egredatur ex ipso corio. Reliquum vero ponatur in tigillo ad ignem: donec mercurius fusus, deinde ponatur super marmor: & sepius teratur. Iterumque in tigillo mititur, donec fumus ex mercurio egrediatur, deinde iterum teratur. Et hoc faciat ita sepius terendo & calefaciendo, donec oī fumus in mercurio cefset, & aurum in puluerem subtilissimum sit redactum. Deinde ponatur in furnum calcinationis: faciendo flammanū ignis cum ligno siccō, & non cū

Aliud et
mentum
Modus
Solem
pulueris
sandi.

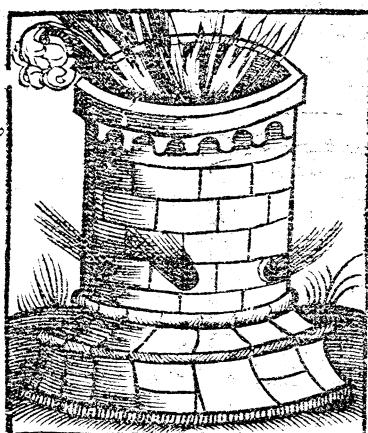

G in carboni

Quomodo fiat aurum potabile cum melle.
 carbonibus. Et hinc ignis duret quattuor vel quinque horis, & ita calcinetur
 donec videris Solem a mercurio depuratum & mundificatum, & tunc ha
 bebis aurum tuum optime preparatum.

Lauetur deinde aurum duabus aut tribus viciis aqua vita, & bene simul misceatur cum culmo penne integro, deinde colabis aquam vitam, super infundendo recentem, & hoc fiat tribus aut quattuor viciis. Deinde exicabis ipsum Solem super parvum igne alius modus pulueris etiam Solem. Postea imponatur in circulatorium supra prunarium. Postea imponatur in circulatorium supra positum cum ipsa quinta essentia vini. Alius est modus pulueris etiam Solem. Facier instrumentum de cupro vel ferro informa cucurbita, hoc modo.

Et habeat collum strictum; habentem in orificio crucem ex filo ferreo factam, in amplitudine vnius formae ducati vel floreni, ita qd non possit cadere intro. Et oportet qd ducatus vel florenus attingat orificium cucurbitae ab omni parte. Hoc ergo instrumentum calefar, & in fundo ipsius fiat stratum de plumbō liquido, inspissitudine vnius digiti super quo fiat aliud detartaro. Et ita semper facies, donec cucurbita sit plena. Postea superimponatur ducatus vel florenus, & ponatur super crucem locando in furnum talem.

Ita qd plumbum sit semper lisquidum. Et quando aurum fuerit aliquatis per in uno latere, super aliud vertatur, & hoc modo fiat obediens ad faciendum puluerem Solarem. Postea calcinetur in furno reverberationis, vt iam dictum est. Ethoc modo poteris facere de quatuor aut quinque florinis alijsq; monetis argenteis.

De auro potabili cum melle.
 Caput. xxix.

Recip.

De auro potabili episcopi cuiusdam Treueren.

XL

BEcipe salis gemme bene preparati: mellis optimi: fauo absque igne extracti, ut super diximus, aqua vita rectificata, pars tes equales, distillentur omnia simul per tres vices. Postea accipe de hac materia distillata libram vnam, foliorum auri finium quantum volueris, & pone in cucurbitam, ipsam ponendo super cineres. Postea addere rubarbari electi, ligni aloes benetriti, reuz pontici, ossa de corde cerui, musci Alexandrinii recentis, ambra bona, ann 3. i. omnia simul miscantur, & octo diebus elapsi distilla per filtrum, & habebis optimum aurum potabile, ad multas egritudines conducens & corpus humanum mirabiliter restaurans.

De auro potabili ex solo auro & aqua vita. Caput. xxx:

BCippe aurum finissimi 3. iiiij. malleetur subtilissime, & scindatur in bracteas minutissimas. Postea accipe mercurum abluti, 3. i. 5 fiat amalgama posita ponatur super marmor, addendo totidem de sulphure viuo, & bene insimul terantur, deinde ponantur in tigillo super carbones, & sinas ibidem, donec torum sulphur fuerit combustum, posita ponatur in cinerarium. Et iterum deinde pone in tigillo ad ignem, donec ipsum tigillum rubescat. Post hoc amore tigillum, & inuenies Solem in puluorem subtilissimum, coloris crocei calcinatum. Postea ponatur furnum reuerberationis, & aurum tuum erit optime preparatum. Laetetur deinde cum aqua vita simplici, & exsicetur. Et de hoc puluere caspias quantum volueris, superfundatur de aqua vita rectificata totidem, ut ultra aurum emineat tribus vel quatuor digitis. Mitratur deinde in circulatorium, & ponatur in balneo Marie, cum liris lapillis in medietate ponderis auris, & circuletur, ut decet, & ipsum aurum liquefac & resolvetur in aquam coloris citrini vel crocei, ut etiam tingat capillos humanos. Et ita habes etiam verum aurum potabile.

De auro potabili cuiusdam Treuerensis episcopi.

Caput. xxxi.

VNUS insignis Episcopus Teuerensis faciebat aurum potabilem modo. Quando distillaueris ipsum aquam vitam, & in fundo distillatorum ipsum flegma sicut materia tenax resedes rit, accipe aquam vitam duabus viciis in Balneo Marie distillatam: fundendo super hanc materiam nigram: dum fuerit infrigidata, & ita etiam per diem & etiam noctem resessit ipsum flegma. i. ipsius fons.

De auro potabili optimo.
nota e *farqua.*
Voc est *Verum aurum,*
potabile, quia aurum
in materia potabili no-
pote, disolutio si pruit
tum, s. f. que ipsam et
teria est, incolora, trifa-
lino, reducta, ut tangit in
separatione, or. elemotorum
f. 15.

. NO.

. F.

De auro porta episcopi cuiusdam Treuerensis.

neat. Postea ab hac materia aqua vita iterum abstrahatur per distillationem lento igne, donec ad materiam ipsam peruenieris, & fiat tepida, si volueris vitrum reseruare integrum. Deinde fundatur aqua fontis super ipsam materiam nigrum, in altitudine sex digitorum, & ita per tres aut quattuor dies quiescat. Post hoclauabis ipsam cum alia aqua fontis, & inuenies substantiam sive materiam in fundo: sicut si esset arena, & ei ipsa terra, quam lento igne exicabis. Quum autem fuerit siccata: fudatur super eam de aqua vita rectificata in altitudine quattuor digitorum, & si nas ita permanere in balneo Mariae per horas viginti quattuor, claudendo orificium vitri cum alio vitro, & clutando cum cera tali, ut supra dictum est. Post hoc ipsa aqua vita iterum abstrahatur, & hoc facies sepius. Quia quanto sepius fuderis, & iterum per distillationem abstraxeris, tanto melius. Et quando ipsa terra fuerit exicata, ponatur cucurbita ad arenam, sepeliendo ipsam cucurbitam in ea usque ad collum, & abstrahatur igne fortoties, donec nullum fumum in alembico conspexeris, non amouendo ipsum receptaculum. Quia oportet quae aqua vita & spiritus sive fumus ille simul immisceantur, & ita habebis duo elementa, scilicet ignem, & aerem. Post hoc accipiatur terra, & opime super marmore teratur, & ponatur in cucurbitam, superinfundendo de aqua vita rectificata: in altitudine trium aut quattuor digitorum: & impone in balneum Mariae per diem & noctem, donec soluat. Et quia fuerit soluta, frigefiat, deinde abstrahatur iterum, & exicetur ipsa terra ad Solem, quae cum exicata fuerit, deber ponit in crucibulum, lutando ipsum optimè cum luto sapientia, & calcinetur in furno reverberationis: per horas quattuor. Deinde frigefiat, & iterum super marmor teratur, & in cucurbitam ponatur superinfundendo de aqua vita rectificata, & ponatur in balneum Mariae ad soluendum. Deinde iterum abstrahatur aqua vita & terra iterum calcinatur per horas quattuor, dum fuerit siccata. Veleiam potest ira comburi, ut candescat: deinde iterum soluat in balneo Mariae cum aqua vita. Et tortes solues & calcinabis: donec non poteris ultra calcinare vel soluere: & hoc fit communiter in septem vicibus: dum magister recte operetur. Dum autem volueris cognoscere, quando ipsa terra non soluitur ulterius: accipiat parum de ea terra: & exicetur ad aeren: & de aqua sua superinfundere tres vel quattuor guttas, si soluitur, signum est: ipsam adhuc non esse sat preparatum. Ideo oportet ipsam iterum soluere in balneo Mariae: deinde calcinare: donec verum poteris habere indicium, ipsam non posse plus solui. Ultimum vero deber exiccati: & calcinati: & frigeferti: & tunc est pro se sola, & ignis & aer ab ipsa sunt separata. Deinde sumantur omnes illae aquae: cum quibus soluisti terram prædictam: debent ponit insimul in cucurbita, vna cum ipsa terra, ponendo simul in balneum Mariae & addendo de ipsa quinta essentia, & abstrahatur usque ad medietatem cum igne

Vide f. 18.

igne lento, & anteponatur aliud receptorium. Deinde ignis augmentetur, donec omnis humor & materia flegmatica ab ipsa separetur. Quo facto, magis crescat ignis ad expellendum ipsos spiritus, donec videris parvas purulas in alembico apparentes penitus transfixas, deinde iterum calcinetur, & solvatur, sicut superius fecisti. Et hoc debet fieri septies, & toties semper terra solvatur, & calcinatur. Deinde teratur iterum super marmor, & ponatur in pellicanum ad circulandum in cineribus, & solvendum per dies octo, & videbis materiam ipsam coagulari. Si vero non haberes pellicanum, debet ponni in tale circulatorium.

Quumque videris materiam esse ita coagulatam, debet iterum solui in balneo Marie, & deinde iterum coagulare in cineribus. Etochfiat toties, donec exeat materia sicut oleum, & est ipsa quinta essentia. Si vero non haberes pellicanum vel circulatorium: accipiantur duae cucurbitae vnius magnitudinis, alteram super alteram imponendo: quum fuerint in orificio amboq; optime politae & ad aequaliter. In quibus imponatur ipsa terra calcinata, & tantundem admisceatur de aqua in fluxu, donec ad ipsam distinzione finapis reducatur, & fiat canale ferreum in circuitu coniunctiois ipsarum cucurbitarum, ipsas lutando circa cannae cum terra tali, ut supra dictum est, & ita sit quasi alembicus catus hoc modo.

Deinde ponatur ad circulandum in balneo Marie. Potest distilletur per alembicum cum igne bono: donec materia sicca in fundo remaneat, & aqua quaeratur ab ipsa est distillata, referuetur. Deinde superinfundatur aqua quaeratur quam in prima circulatione ab ea collatis, super ipsam materiam: circuletur per dies octo: iterum distilletur, & hoc de octo in octo dies semper facies: donec aquae omnes imbibantur. Et hoc facto: omnes aquae colligentur in unum vas: & supfundatur de aqua virte rectificata: & ipsa materia calcinetur prius per horas quatuor in turmo reverberationis, donec fiat cædida: semper ipsam ponderando prius: ut scias, quātū augmentetur: Quo facto: ipsam rursum cæs aqua suis in circulatoriū ponas: superimponendo alembicū catus, ipsas lutando: ut supra. Deinde mittatur ad circulandum in balneo per menses duos: vel ultra, secundū q̄ quantitas aliquantam materiæ indiget. Deinde quā depositueris alembicum catus, inuenies ipsam doctis: et materiā in fundo circulatoriū translucens & clarā: sicut est cristallus aliquis: trinitatis in magni-

*i. feos que infundo
vasis romane pecte.*

Et de mirabili eius virtute.

in magnitudine quarundam margaritarum, & est ipsa vera quinta essentia. Si ergo cum ea volueris facere aurum potabile iustum & verum, habe as foliorum auri finissimi, 3, i. que debent immisceri cum quinta essentia. 3, i. 3, & superfundatur de meliori aqua vita composta, quam habere poteris in quantitate librarum duarum & semis. Potes etiam addere duodecim partes de quinta mellis essentia: & tunc vitrum debet optimelutari, & deber poni in balneo Marie, & videbis mirabilem operationem, & vniuersalem ipsius auri & quintae essentiae, quia semper simul ascendent & descendent, donec ambo convertantur in oleum ipsum, sicut est sanguis humanus. Quumque video hoc oleum ita esse coagulatum, sinas infrigidari vitrum, deinde claudatur optime, & ponatur in cellario, & ibidem defemet ipso soluent roties, vt non possit amplius coagulari, etiam de maximo igne. Tunescias ipsam materiam esse sat paratam. Hoc ergo oleum est optimam medicinam in omnibus grauibus egritudinibus. Est quoque praeservativum hominum sanorum amorphis. Causa ergo, ne detur lano vel morbido nisi ipsa necessitas exigat: ita qd in tribus mensibus dabis saltem tres guttas, quia si sepius dares, ipsa anima ex eo tantum delectaretur, & tantum gauderet, & etiam ab ipso corpore posset secedere. Quum vero dederis alii cui in certate, dabitur cum aqua fontis pura. In hyeme vero cum iurecapnis, vel cum vino. Si autem velis facere lapilos siue Cristallum breuiori modo, distilletur flegma quod remanet, quando prima vicia aquam distillata. Ponatur in cucurbitam distillande per arenam, donec nigra materia tenuis sicut vimum grossum & spissum in fundo remaneat, qua debet responsum in cellario, ipsum vas optime coponendo, vnlis impuri posse fit incidere: & ibidem infrigidetur per spacium spaciū temporis, superfundatur de aqua fontis clara, & manu firmul mīscantur, & coletur in vaceum vitreatum, & inuenies paruos lapilos transfluentes sicut Cristallus, & est ipsa vera terra, quae debet teri, & admisceri auro, quod est in circulatorio, cum ipsa quinta essentia vini & mellis, & videbis solutionē auri. Reliquum vero extra hatur & fiat oleum, vt supra monstratum est. Et hoc modo etiam habebis optimum aurum potabile.

De auro portabili cum vino greco vel similibus & speciebus aromaticis. Cap. xxxij.

Recps

Recipe de vino meliori quod habere poteris, sicut est maluatis cum, bastardum, vel Romanum, Coriscum, Grgum, aut Hispanum, distilletur per alembicum, donec possit rectificari, ut supra dictum est de aqua vita. Et cum bonam quantitatem habueris de hoc vino distillato, iterum distillabis sex vel septem viciibus. Postea ponatur ad circulandum in pellicano ipsum implendo pro tercia parte, vel fere ad medium. Deinde claudatur forma pellicani cum pasta facta ex albumine ouorum, & farina optima: & ponatur in balneo Mariae lenti ignis, per dies quadraginta: vel plus. Deinde si gustando senseris aliquam dulcedinem cum odore excellenti, fatis circulatum esse putato. Si vero non, debes iterum ponere in pellicanum donec ad id pervenerat. Et quum fuerit ita: ponatur in vitrum optimè clausum. Et hæc est ipsa quinta essentia, vini, que debet sumi loco omnium medicinarum: & debet dari egrotanti tempore matutino. Dosis auras est de 3. ij. v. iij. ad 3. iiij. Item q̄ egritudine est intensa vel remissa. Si vero velis admixtere species aromaticas, poteris caperen nucis muscate, cinnamomi, gario filorum, zedoarie, galangæ, zinziberis albi; granorum paradisi, 3. i. pulueris entur, & ponantur in libra vna aquæ predice, 3. ii. harum specierum, & ponatur in vitrum cum collo longo: benedicto super cineres, per horas. xxiiij. vitrum tribus aut quatuor vicibus agitando. Post ea coletur per pannum lineum, ipsas feces segregando, alia vero materia debet distillari toties, donec non poterit ultra distillari. Deinde debet circulari: ut supra, & ita habes quintam essentiam & verum aurum potabile.

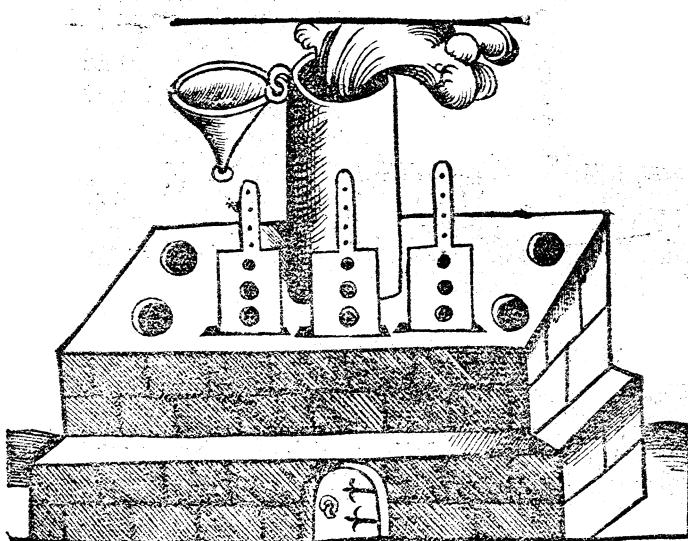
De alio europotabili excellenti. Caput. xxxijj.

Sunt qui distillant & abstrahunt aquam vita a meliori vino quod habere possunt, ita q̄ materia flegmatica in fundo remaneat. Ideoq; ne in hoc fallaris. Primo distillabis mediam partem, & alia media pars est sicut aqua fontis dara, de quo non debes mirari, & etiam hæc iterum debet distillari lento igne, deinde

Confectio aquæ vitæ, quinta essentia, eiusq; fructus:

deinde exponatur segregatim. Materiam vero densam, que in fundo remansit, facias buliri ad ignem, donec exicetur. Poteris etiā ex hoc extrahere oleum nigrum, densum, & spiritum: quod est calidum, & hoc etiā debet optime custos diri, deinde calcinabis ipsam materiam nigrantem in furno reuerberatiōis, & pro vna partē terrae accipies de ipsa aqua vite p̄dicta partes quicq;, que debet esse dulcis, superius fundendo ipsam, & ita permaneat per dies quindecim, donec soluat. Postea distilletur per filtrum, abiciendo feces, distillando iterū aquā, & calcinando per dies quatuor aut quinq;. Quo facto, inuenies terram albā. Vide ergo ut caute opereris hoc: ut possis habere bonam partē de ipsa terra; & poteris dealbare & mundificare p̄ caliditatem ignis, & p̄ humiditatem aquæ. Et tria potes intelligere, ipsam, aquā nil valere q̄ ad mundificandū, ideoq; nullum debet habere spiritum. Verum quidem est, in ipsa aqua vite esse ignem & spiritum, sed habet in se qualitatem aqueam (quod est ipsum flegma) & terream, quod est ipsum impedimentum perfectionis. Et ideo debet distillari sex aut septem vicibus, ut bene rectificeatur. Deinde debet circulari in quinta essentia. Et si hæc aqua vita, hoc est spiritus

De auro pota. cum gemmis, vt ad ipsa taur naturam qui. esse. XLIII
spiritus & ignis, non haberet naturam ipsius quinte essentiae de terra praes-
dicta non posset ascendere, sicut est opinio Hermetis, nec spiritus & ignis
in terram fixari. Est autem haec aqua vite quintae essentiae. Habet cucur-
bitam cum alembico rostrato & impone quattuor libras de aqua vite re-
ctificata. Deinde lutabis optime ipsum alembicum, cum tali pasta, vt fam-
sepius est dictum, & imponatur in fornacem ad distillandum, ita ut decet.
Cuius forma est haec.

Aqua autem distillata recipiatur in receptorium, dum sit bene clarificata;
Inde extinguitur ignis: & reserua aqua in vitro optime clauso, vt nullus
aer ingrediatur, quia nihil aliud est q̄ spiritus. Et hoc fac tribus vicibus,
semper aliquid sinendo in fundo distillatorij, ut scias securum, nihil aliud ei-
stet q̄ spiritum bene rectificatum. Hoc ita distillabis quater, & habebis aqua
odoris suauissimi operatioñisq̄ mirabilissime. Quia si venenosa aut fumosa
quidam pessima in corpus intrasset, mirum immodum per hoc ab ipso separa-
rabitur, & anteq̄ ter distillaueris, odorem mirificum percipies, & hec aqua
soluit Solem & omnes gemmas. Ad facturam vero huius aurum potabile
aliqua accipiunt folia aurii purissimi, trita super marmor cum melledonec vis-
deantur esse redacta in aquam, vel q̄ appareant sati esse subtilia ad ser-
endum. Postea lauerit in vase mundo cum pura aqua fontis: que debet
esse tepida, postea finas ita in fundum refidere, postea ponatur in aquam
vite, vel in quintam essentiam, & habebis optimum aurum potabile. Pos-
ter etiam ponit in aquam mellis: vel in aquam a zuccaro distillata. Ethoc
aurum potabile mirabiliter tollit omnes egritudines: præcipue lepram.

De auro potabile cum gemmis. Caput. xxxiiij.

Si autem volueris facere aurum potabile cum gemmis, scilicet effi-
smaragdis, laphiris, rubinis, granatis, iacintis, vel etiam cum
margaritis, oportet omnes gemmas subtilissime terere super la-
pidem marmoreum, & de puluere illorum lapidum pones in pre-
dictam aquam vite, & circuletur per aliquod tempus in pellicano, postea
distilletur. Et hec aqua solvit omnia: & ascendit, quemadmodum si volas-
ret. Si quoq; facis ascendere super aurum, ultra nunq; ascendet. Et hoc est
secretum suum in natura. Transienda vero ad ipsam terram albam præ-
dictam, vt possimus eam facere ascendere, vt adipiscatur naturam quintae es-
sentiae, ad soluendum Solem vel Lunam. Accipiatur ergo de ipsa materia
alba & de Sole vel Luna atri partes aequales, & tantundem depondere pre-
dictę aquę vite, & quando aurum erit solutum, ponatur in cucurbitam
non nisi altam, quia non posset in altiori ascendere, & fac ipsam gale-

H bicum

*Oris fac et opsum
tuum, quia mirabilis
operationis est.*

Vitis & fructus huius medicinae.

bicum ascendere; & cum ascenderit, operaberis ultra
ut decet. Si vero non possis habere cucurbitam ad
hoc accommodatam, habeas unam retortam, talem,

Ad lez
pram.

Est etiam scendum, qd quando aqua vite est defecata & rectificata, & peruenierit in quintam essentiam cum odore fragrantissimo, scias ipsam habere propriam terram ab ea venientem, que peruehit in aquam & ascendit, quasi volando per naturam aqua, quae secum facit ascendere. Si ergo praedicta intelligis, poteris facere aquam ad soluentum omnia metalla, & si hoc non intelligis, nihil facere poteris, quia in hoc constitutonis modus soluendi. Medicinam vero qua debet dari homini post projectionem, accipies in quantitate vnius graniordecei, & post natum in poculum argentum cum vino albo vel cum aqua pura, ipsam fortiter calefaciendo super ignem donec soluatur. Postea ab igne moueatur & cum coleari argento agitetur, donec frigescat. Denur leproso stomacho ieiuno post mediam noctem. Poterit dari omni egroti in quacumq; infirmitate sit, & si in mala validitate iacuerit duobus mensibus, sanabitur in duabus diebus. Si vero homo est sanus, omnino ter accipiat hanc medicinam. Hinc dicit Arnoldus de villanova, securasse Henricum ducem Veronae ex præcibus patris sui, regis Aragonum, qui tribus mensibus leprosus fuit, & in tribus diebus convaluit. At etiam se ipsum fuisse hac medicina in senectute sua, & quandocumq; habebat calorem ex defecatu naturæ, vel etiam ex alia causa, ipsam medicinam cum frigiditate remperat. Si vero habebat frigus, medicina moderabatur hoc ex sua caliditate. Et factum duabus vicibus in anno hoc trahatur: scilicet una vice in frigore, & alia vice in hyeme. Circa hoc notabis mirabile quiddam. Si haec medicina detur egroti, qui de voluntate dei debet mori, nullum est remedium adhibendi aliquam medicinam. Sed postquam fuerit mortuus: habet oculos apertos, & colorem naturale, ac si vivueret & videtur mortuus quod ammodo spiritu subito efflerat. ipsi quoque crines talis hominis, & barba, & vngues semper crescunt, quia sanguis qui est in corpore non potest putrefieri, propter calorem naturalem, qui per medicinam est sustentatus.

De auropotabilia et paralisi.

Caput. xxxv.

Fit

De auro potabili ad paralitum.

XLIII

nota Qf.m.

Ita unum valde preciosum ad omnem paralitum hoc modo. Soluatur aurum purum in quantitate 3. iiij. in Aqua forti. Deinde habeas aquam fontis distillatam toties, ut dulcescat, in qua dictum aurum deber lauari; & quum fuerit in puluerem redactum ponatur in aquam vitre simpli cem, quater distillata. Deinde recipi pulueris boracis 3. i. dissoluatur pari modo in aqua vite simpli imponendo in paruum vitro & totum id cum aqua vite implendo. Recipe etiam camphorę 3. i. & dissoluatur etiam hoc modo praedicto. Ultimo vero cape zuccari candidati 3. ij

H ij & de

Variae compositiones auripotabilis.

& debet etiam hoc modo in aqua vita sol dissolui. Postea quum omnia fuerint dissoluta, recipe quatuor illas aquas, in quibus soluisti materias predictas & distillentur per cineres igne lento toties ut omnis aqua substantia ab alia materia separetur, in tali fornace ut hic est.

Ethoc fiat toties, donec videas materiam in fundo similem oleo. Deinde ponatur vitrum cum ipsa materia in locum humidum & vertetur materia in substantiam crystallinam, deinde soluatur in aqua quatuor, substantia cum dissolutorum ambra grisea, musci alexandrinii recentissimi, & de hoc sit quoddam oleum. Et quum volueris opitulari egoro: accipe folia & flores deboragine & salvia, an. M. i. lauendula, M. f. ponatur in quarum partem aqua vita, & in hac permaneat per dies tres integratos. Postea distilletur & in vitro bene clauso optime custodiatur. Et quum volueris dare egoro, accipe guttam unam olei predicti, & centies tantum de aqua tripli herbarum: & hoc dabis parienti cum maximo discriminio & prouidentia: quia haec est medela, quae omnes infirmitates hominum occultat, & est thesaurus occultus omnium philosophorum.

De alio auropotabili bono. Caput. xxxvi.

Recipe aqua vita simplicis, 3.ij. boracis deperta, 3.ij. dissolue boracem in dicta aqua vita. Deinde solue zuccari candidi, 3.i. in aqua vita, 3.iiij. f. Solueretiam caphorae, 3.ij. in aqua vita, 3.ij. f. Ultimo vero accipiatur folia auri purissimi, que soluuntur etiam in dicta aqua vita, & haec quatuor aquae vita ponantur in cucurbitam; optime ipsum claudendo, & ita per unum diem requiescat. Postea superimponendo alembicum, & distilla usque ad medietatem. Postea ponatur cucurbita in locum humidum, & quatuor illae materie in crystallum albissimum & candidissimum conuententur. Postea solue in aqua ab hac crystallo distillata haec sequentia. Ambra bona: musci fini recentis, ana, 3.i. margaritarum optimarum, 3.i. ponantur in balneum Maris, & sine omnia bene lutata, & in diebus tribus conuententur in oleum, quod quidem est aurum potabile.

i. sequentia in
qua aqua distillata

que ab his primis

quadrupliciter distillata

et in diebus /

Dealio auropotabile cum aqua fortii. Cap. xxxvii.

Accipe aurum optimum quod habere poteris quod solvi debet in aqua fortii, & deinde evaporeret & abstrahatur aqua per alembicum, non tamen debet omnino exicari, quia esset sicut oleum. Postea superfundatur de aqua mellis; qua sit etiam distillata

stillata per alembicum: ut ipsam materiam transcendat quattuor digitis. Ponatur ad digerendum quattuor diebus, & totidem noctibus in Balneo Mariæ. Postea aqua mellis iterum abstrahatur per alembicum: deinde aliam aquam mellis impones & digeres, ut supra, & per omnia facies sicut in prima vice fecisti, & scias quod remaneat sicut oleum tenui, et ipsa aqua melis postea parum residet. Deinde toties abstrahes aquam mellis, ut nulla saltem remaneat de substantia aque fortis, in qua dissolutum fuit aurum & quum per saporem mellis amaritudinem in lingua perceperis: habeas aquam vite duodecim distillaram, in qua nullum sit flegma, & in ea solus ues aurum, ut aqua aurum transcendat quattuor digitis, deinde bene luster distillatorum, in quod imposueris, cum luto fortis, & ponatur in balneum Mariæ, donec soluat. Poteſt tamen hoc citius fieri in fimo equino & magis eft naturale, aliud, dum ponatur in fixatorum siue pellicantum. Deinde abstrahatur aqua vita ab auro per alembicum, ita ut aurum remaneat in fundo vitri, sicut quoddam oleum, vel buryrum, & hoc est ipsius aurum potabile. Quo quidem potest vni quilibet ergotis in electuariorum, vel cum vino. Aqua autem mellis: quae in praedicto auro funditur, si hoc modo. Habeas cucurbitam, in quam impone ipsum mel, & quum mel ascenderit, aperias parum alembicum, & iterum residebit in fundum cucurbitæ & hoc factories, donec totum mel fuerit distillatum. Prima ergo aqua est alba. Alię vero post primam sunt bonæ ad caluiciem, quia cum caput ex ipsis inungitur, pali crescent. Sunt etiam bonæ ad ipsum aurum potabile quia abstrahunt amaritudinem ex ipso.

Dealio auró potabilis. Caput. xxxviij:

Recipe aurum purum foliatum, teratur cum sale cōmuni præparato, & quum fuerit tritum: iterum parum de sale addas, & bene simul misceantur, & calcinetur in furno reuerberationis per quattuor aut quinq̄ horas, faciendo bonamflammam ignis, deinde sinatur frigescere. Lauetur postea cum aqua dulci tepida. Postea ponatur in aquam sequentem ad digerendum, per nouem dies. Post hoc ipsa aqua abstrahatur ab auro, & iterum superfundatur, & digeratur, & iterum abstrahatur, & hoc fiat ita diu abusus aut tribus vicibus cum lento igne. Postea superinfundatur aqua fontis pura, & iterum abstrahatur. Causa autem: ne nimium siccat aurum: quia in solutione foret nimis asperum: & quasi inobediens solutioni. Aqua vero supra nominata debet sic fieri. Recipe libras quattuor optimi mellis, & bulliant super lento igne carbonum in capsula ferrea; & spuma semper tollatur, superinfundendo

NOTA.

Kofabius.

alambico, sero, /
in quo omnes matre
vite degenerantur.

De eodem auro potabili.

dendo de aqua fontis in altitudine duorum digitorum. Deinde ponatur iterum ad ignem, donec spume faciat & iterum spumam tollas. Postea fundes super ipsum mel albumina quatuor ouorum optime concussa & depurata, & finas modicum bullire, semper ipsam spumam tollendo, & quāt̄ bene bullierit, per filtrum colatum ad lentum ignem, donec omnis aquositas ab eo recedat: & post hoc ab ipso melle distilletur, & hoc quod de ipso distillaueris, iterum diuibus vel tribus vicibus distilletur, & quem post distillationem requieuerit octo vel decem dies, habebis aquam paratam: Quando autem ipsum flegma de vino vel secibus abstraxeris: & quā feces ipsae insipientur si ut mel ponatur in arenā, superinfundendo aquam vitæ, ut emineat super feces tribus digitis, & perficiat per octo dies sub alembico cecotali.

Oleum Solis.
Deinde iterum abstrahatur aqua vite per Balneum Mariæ. Postea superfundet depurissimo flegmate sexdecim aut decem & octolibras, & ponatur in arenam frigidam per dies sex, & crescent lapilli in ipsa terra, qui debent postea lauari cum flegmate, donec depurantur; deinde excentur parvo admodum igne. Postea superinfunde eis aquam vite: ut supermineat tribus digitis, & post quatuor dies iterum abstrahatur per balneum Mariæ, & hoc sicut tribus vicibus. Ultimo vero ponatur in arenam cum valido igne, ut spiritus expellantur. Videbis quoque oleum venire, quod permette extre in receptaculo; donec fumus cesset, & terra erat satis calcinata. Illa autem aqua sic est utendum. Recipe tetram calcinatam super quam funde de meliori aqua vite, quam poteris habere, digerat sub alembico ceco in balneo per dies quartuor. Postea iterum abstrahatur aquam vite sensim per colaturam, ita ut non coloreatur de terra. Postea superinfundatur alia aqua vite, & sicut ut prius. Et hacten facies, donec aqua non coloreatur vita deterra. Deinde pone ipsam aquam in balneum Mariæ cum terra, & abstrahatur lento igne, & in fundo cucurbitæ inuenies terram albam asperam sicut est sal, quam iterum poteris soluere & coagulare ut prius, donec satiaspera & subtilis videatur. Oleum solis fit hoc modo. Recipe aqua vite preparate libras quatuor, ducatos duodecim, qui soluantur in aqua forte, superinfundendo aquam frigidam, & conuententur in calcē, quam cum duplice pondere zucari candidi teres: & in delauabis cum aqua dulci distillata, ut zucarum ab auro abstrahatur. Et quā fuerit exsecatum, una pars calcis debet teri cum tribus partibus masticis preparati, & addatur

De auropotabili volatili.

XLVI

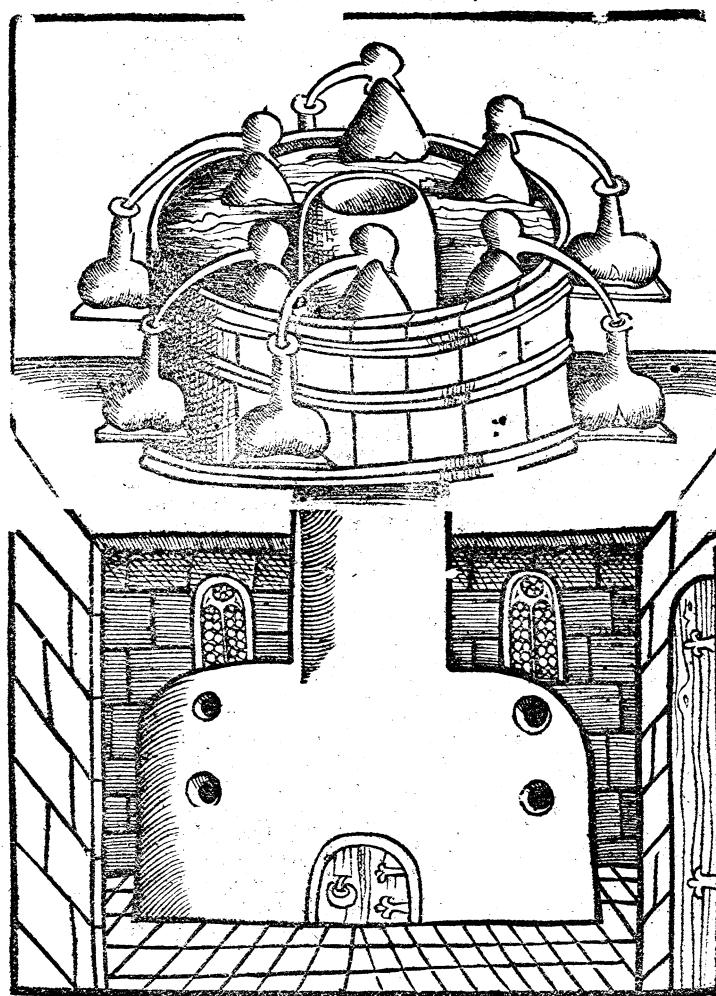
addatur de aqua vite vt fiat pasta que ponatur in vitrum, & accendatur, & ipsum vinum cum mastice ab auro separabitur per combustionem, & & ipsa calx in oleum vertetur. Hoc ergo oleum depone subtilissime. Et si calx non fuerit tota solua, laubis eam iterum cum aqua dulci, & teres eis mastice, & facies per omnia vt supra. Et si habet quandam nigritatem in em vlp impuritatem, debet lauari cum aceto distillato. Et quum totum fuerit conservatum in oleum, accipiantur partes durae terra alba paratae, & immiscantur cum praedicto oleo, vt fiat pasta, parum addendo aquae vite. Dein deponatur in Aquam vitæ preparatam, ad digerendum in Balneo per vnum mensum, vel ultra, secundum q[uod] videris solutionem Solis citro, vel tarde. Fit autem solutio Solis hoc modo. Recipe aurum purum bonum, 3. fl. mercurij bene abiuti & purgati, 3. iij. si amalgama. Postea mercurius separatur ab auro super cinericum, sicut fit apud aurifabros, & aurum remanet sicut quedam farina citrina. Post hoc capte salis ammoniaci, 3. fl., imponatur in aquam vitæ cum auro calcinato, & fieri in balneo Maris digerendo per sex dies. Postea abstrahatur omnis humiditas cum calore ignis primi gradus, & erit paratum. Deinde capte aurum illud ita paratum, & imponatur in cucurbitam vitream mundam, imponendo alembicum cum rostro, & omnia optimè tenuiter funde super ipsam materiam parum olei olivæ, & distilleretur in principio cum lentissimo igne. Ultimo vero in validissimo, si eufit in aqua forti. Quo facto, aperi cucurbitam, & si aliquid in ea remansit, fiat per omnia, vt supra, & hoc facies donec nihil in vitro remaneat. Postea, vero abstrahatur flegma per distillationem, haud secus faciendo, & habebis optimum oleum ad aurum potabilem, & est bonum & expertum in multis.

De auro potabili volatili. Cap. xxxix.

Arum potabile volatile ad plurima conducens, fit hoc modo. Recipe de vino meliori quod habere poteris quantumcumque volueris, ponatur in vitrum cum collo longo, & claudatur, si cu[m] sole fieri tum sigillo Hermetis, & postea putrefiat, & optimè custodiatur, ne frigesciat, & ita permittes regnare, donec aqua irrefraciem, sicut faciet acetum, & est citrina, sinus itaq[ue] stare longius, donec tota res cedar, & habebit albas venas, sicut si essent flammulae ignis, & hoc sit communiter in spacio trium mensium. Deinde ponatur in cucurbitam optimè clausam & distilleretur cum igne, facto ex ligno sicco, in aqua tepida, si aut sit in balneo Maris in tali fornace, vt hic depingitur.

H. iiiij. Forma

Forma fornaci distillatō.

De auro potabili preciosissimo;

XLVII

Post hoc a cōcipe libras duas huius materiae distillatae, & impone in ea quin decim folia auri purissimi, & bulliat in balneo marie duodecim horis continuo, & vitrum sit optime obfusum cum signatura Hermetis, ut supra dictum est. Deinde lentissimo igne distilletur, & q[uod] ignis non sit adhuc in primo gradu, & hoc facto, quando tota materia est distillata, reserueretur, & hoc appellatur aurum potabile volatile.

De alio auro potabili. Cap. xxxix.

Recetiam aurum potabile hoc modo. Recipe vinum rubet spissum: distilletur quater. Postea recipere tartaro calcinato: & superinfundatur: & putrefiat horis viginti quatuor. Deinde omnis humiditas levissimo igne abstrahatur, & videbis ipsum tartarum, q[uod] prius erat album, in nigredinem esse coloratum: quod iterum calcinabis: donec albescat sicut nix: & iterum fiat putre facio, sicut supra: & distillabis forma iam dicta: & ita septies calcinabis: & septies digeres, & septies quoque distillabis, modo & forma predictis. Postea ponatur in balneum Marie: imponendo folia auri purissimi ad placitum: iterum distillandu[m]: & iterum superinfundendo: donec ipsa materia tota conuertatur in oleum: quod est optimum aurum potabile: pro hominibus bonae valetudinis, ipsos in sanitatem conseruans.

De alio auro potabili preciosissime.
Caput. xl

Vunt quidam recentiores philosophi: qui aurum potabile faciunt hoc modo. Recipe de vino rubeo vel albo quantu[m] volueris, distilletur septies per cineres. Deinde congrega omnes fermentos & distilla: colando ipsam aquam: donec in spiritu distillinem mellis traneatis: deinde superinfundet ipsum flegma: & requiescat ita tribus diebus: & totidem noctibus: & omnes la pilis infundunt secedent. Hoc facto: laubis predictis lapillis cum flegmate: donec purificantur: deinde exsiccentur: & imponantur in cucurbita: superimponendo alembicum cecum: & mitratur in balneum Marie per tres dies: & totidem noctibus superinfundendis aqua vita in altitudine trium digitorum. Postea paulatim coletur, ne vinum sit turbidum, & sic fac, quo usq[ue] vinum nullum colorem ab ipsis lapillis suscipiat. Ultimo vero abstrahatur tota vita num a lapillis, ut ipsi toti siccire maneat in vase. Quo facto, oleum ipsu[m] auferatur per arenam igne valido, & hoc quod post oleum remaneat in vitro, dicitur terra fetida, quae debet abesse, quia nihil valer amplius.

Postea

Nota ⓧ

De auro potabili vegetabili.

Postea ponatur alembicus in cineres, & inuenies lapillos dealbatos sicut nivem, vel saltem. Et vinum quod extraxisti ex lapidibus, quum candidi remanerint, seruerut ad multiplicationem & fermentationem. Ultra sal ipsum fermentorum cum calce Solis & Lune imbibatur ac aqua vita prius abstracta, & sint tres partes salis, & una pars calcis, ponatur sub alembico ceco, ad digerendum in balneo Mariæ per diem naturalem. Postea imponatur alembicus cum rostro, & distilletur. Hoc facto, iterum superius fundatur vinum in altitudine tritum digitorum, ut supra dictum est, & digeratur iterum sub alembico ceco per diem naturalem, & exinde iterum distilletur, sicut prius fecisti: & hoc fac rotiens, donec fermentum & terra in receptaculum transierint, & sint conserua in spiritum vel in substantiam aquam. Si ergo hos spiritus volueris iterum reducere in corpus, ponantur in balneo maria, & coagulabuntur in lac album, quod appellatur lac virginum. Est tamen differens ab eo lacte, quod supra vocavimus oleum plumbi. Postea iterum infundatur de aqua prædicta, & ponatur sub alembico ceco, ad digerendum, & hoc tamdiu fiat, donec totum conuertatur in spiritum volatilem. Aquam autem vitam, quae super hoc lac natat, distilletur in balneo Maris, & in fundo distillatorij inuenies verum lapidem & hac appellatur transmutationis spiritus in corpus. De hoc ergo lapide accepit in quantitate unius granuli hordeacei, super mercurij viuū loti & purificati, 3, x. cuī fuerit calcatus in crucibulo, & videlicet ipsum mercurium coagulari in verum Solem vel Lunam, secundum primam fermentationem, & hoc poteris custodire. Si vero non velis custodire, iterum de puluere superimponatur, & couertetur totum in pulurem, qui debet imbibiri cum ipsa aqua abstracta a predicto lapide, & hic est verus lapis, si ipsi tinctura superimposuerit alium pulurem, & hoc poterit augmentari in infinitum. Et si ipsa aqua, a lapide abstracta, deficeret in augmentatione, poteris aliam bonam aquam vita loco eius capere, quia nihil in hoc est descriminis.

Dearo potabili vegetabili. Caput. xi.

St etiam aliud aurum potabile: quod mirabiliter confortat humiditatem superfluam in homine. Et fit hoc modo. Recipere ipsa quin, esset, vini, ita extracta: ut supra docuimus, in qua possit resoluti aurum: virtutem suam conseruando, & hoc fiat subtiliter per viam continuitatis cum humiditate balnei, & distilletur ipsa aqua igne lento, totam humiditatem ab ipsa separando: & ita etiam substantia auri remanebit in distillatorijs fundo tota secca. Post hoc capiatur de illo vino, & distilletur per Alembicum roties, donec non possit ultra comburi per diminutionem sulphuris sui, semper quamlibet distillationem in quodlibet receptaculum sufficiendo, & cape de secunda aqua

nota de aqua

Johannis xxxv. cissa.

s. NOT. ET FAC.

que aqua fit. e

substantia animalis.

in qua animalium

disolutio. in aqua vegetali, ad coniunctionem animalis Radicalis.

De aquopotabili vegetabili

XLVIII

aqua toties donec nulla vena in ipso alembico appareat, & in hanc aquam projectes ipsam substantiam auri, & circumsime in aquam vegetabilem solvetur, & hoc iterum ex quo mercurius per mercurium est rectificatus de ipso segregatus donec videris ipsum non posse ultra comburi quod quum ita sit; et prima substantia auri permiscetis, & tunc est vera aqua vite sive aurum potabile. Hæc autem est prima aqua, scrupulis & proficiens humano corpori Aquam.

Recipe de aqua vite, & ab ipsa separebis omnem humiditatem per distillationem de quinta aqua esen. que est aurum purum, & hoc serua segregatum, & in ipsam aquam vegetabilem impones mellis seu fano suo partes tres, & hoc omne simul ponatur ad putrefactandum in balneo Mariae per dies quatuor. Et hæc digestio debet fieri nouem in vicibus in balneo, vel in uno: quia ex hoc aqua rectificatur. Aqua secunda est hæc. Recipe capone vel gallinam veterem, & quum omnia cisa & superflua fuerint amora, caro ipsa debet teri in mortario lapideo subtiliter. Deinde pones in cucurbitam cum alembico, & aquam ab eo distillabis in balneo Mariae: & hac iterum debe segregatum custodiri. Aqua tercia est hæc. Recipe caponem de galina vel capone, distillatur per cineres, omnem humiditatem lento igne ab strahendo, & caue ne aduratur caro in alembico, & hoc etiam segregatum custodies. Aqua quarta est hæc. Recipe de vino partes tres, ponatur super partem unam predictarum carnium: ponatur in cucurbitam: optime ipsa claudendo cum operculo vitro, & lutando, deinde ponatur super cinerem lento igne, per dies tres, postea distilletur per alembicum, & aquam referiabis. Aqua quinta est hæc. Recipe toram substantiam caponis vlgal v. line, & totam substantiam hamidam ab ipso separebis per alembicum. Sciat prius dictum est, & aquam quoque referiabis. Aqua sexta est hec. Recipe vi omnia ossa caponis vel galline, persistent minutum in mortario lapideo cui pisterio ligneo: & imponatur in balno Marie postea vero super cineres, & distillabis, sic ut prius dictum est: & hæc quoque debet custodiari.

Aqua septima est hæc. Recipe de aqua tertia, de aqua quinta, & de aqua viij. sexta: distillentur simul per alembicum, & optime custodiantur. Rectificatio vero aquarum predictarum, que sunt distillatae per cineres: hæc est.

Recipe de auro ita preparato: ut iam ultimum est dictum: & coaguletur: quia est naturale quidam humidum, omni modo & colore: sicut si esset auripigmentum citrinum: & impone de aqua sua primum partem feruis: & statim sollicitur ab aqua ipsa: & a tribus aquis predictis. Cape ergo in magnitudine unius coquaris argentei, & etiam optime misceatur cum bona parte melioris vini quod habere poteris, & da homini segregatico, tempore hyemis, & mirabiliter ipsum in sanitatem conserabit. Si vero homo sit colericus, da ei cum aqua pura. Melancolicus vero cura iure calidum. Sed quinque autem non dabitis de hac aqua, sed dabitis ei de hoc quod sequitur.

Recipe

modus rectificandi
aguam. usq[ue] sit
ta ad opus hosti

Modus faciendi verum aurum ex auro potabili.

Recipe de aqua altera coquere vinum, ponatur in vinti, & deturei & erit se curus ab omni infirmitate. In aestate autem debet administrari flegmatico cum uregallin, in quo coctum sit petrosilium, Colerico vero cum alio iure. Melancolico dabis, quoniam tempus expostulabit, in magna ipsius operatione calor is vel frigoris. Si autem velis dare egroto, dabis secundam partem auri dissoluti in secunda aqua caponis. Si sit flegmaticus, dabis ei medium coquere cum diabibus partibus aquae. Et sicutiam debet dari sanguineo. Colerico dentur duo colearia de aqua tertia, & identidem fiat de melanlico, & in tribus diebus ab omnibus infirmitatibus, etiam quantumvis sit magna & periculosa, liberabitur. Et quoniam ipsam medicinam volueris das re cum aquis praedictis, interrogabis egrotum, quo cibo maxime delectetur. Et licet sit ei contrarium, dabis tamen ei de illo, & de hac medicina, in quantitate pisi, vel lenti magnae. Hac autem medicina valet contra omnem infirmitatem naturalem vel accidentalem calidam vel frigidam. Et quoniam volueris peregrinifici, talis medicina (si tecum velis portare) debet coagulari, & ponatur in vitrum, & quando volueris ea vti, preparetur in humiditate auri potabilis. Quando igitur vegetabilia præparaueris, vt iam dictum est, accipiatur vnum vegetabile, & in quodlibet vitrum imponatur folia auri, optime vitrum claudendo, ne possit evaperari, ponatur ad cinerem cum lento igne, & aurum soluetur in viginti duobus diebus. Si ergo velis facere aurum potabile, absrahatur tota substantia aqua ab auro cum lento igne, & aurum quod in fundo remanserit ponatur in cucurbita in balneum Marie, & solutatur in quatuor diebus naturalibus, & hoc est verum aurum potabile, quod deber ponit in parvam cucurbitam; addendo ad aurum foliat, 3. fl. mercurij abluti cum sale & aceto . 3. l. & totum in octo diebus in verum aurum conuertetur. Et si velis hoc magis sublimare recipre de auro potabili, cui addantur de mercurio septies sublimato cum vitreolo, & sale communi, & iterum reuifiato, & hoc debet ponit in dies octo super cineres cum leto igne, & indurescer. Vna pars huius materie tinxit centum partes. Et hoc etiam potest augmentari in infinitum.

De ultimo auropotabili. Caput. xlij.

BEcipe de auro affinato, 3. fl. malleetur subtilissime, sicut sit quum deauratur, & scindatur in partes minutissimas, addat de mercurio depurato, & statim amalgama ponatur super lapide marmoreo, & teratur cum tanto sulphuris quantum sufficit, vel melius, quantum amalgama ponderat. Et quoniam satis fuerit tritum, ponatur super prunas in crucibulo, & statim comburetur. Quo facto, iterum teratur super lapide marmoreo, & iterum ponatur in tigillum

Mirabilis efficacia olei, & iij. elementorum.

XLIX

tigillum; ipsum ad ignem collocando, donec rubescat, postea amoueatur crucibulum, & inuenies aurum tuum optime calcinatum in puluere subtilissimo, sicut si esset puluis croci. Ponatur postea in furnum reuerberationis, & detur ei flamma, ut debet, & erit paratum. Postea lauetur cum aqua vite quater distillata, & dein deexcetur. De hoc puluere caperantum quantum volueris, superinfunde de aqua vite rectificata tantum, ut ipsum puluerem excedat in altitudine trium digitorum. Deindeponatur in circulatorum, & ponatur in balneum Mariae cum media parte suorum lapillorum, & ipsum aurum solueretur in aquam croceam, ut etiam cutem humam tingat in colorem rubrum. Exinde extrahe omnia elementa, sicut prius dictum est, & quodlibet ab aere optime custodiatur: quia habent virtutem, quae exprimere non est possibile, & si possibile esset, centesima pars indoctiorum non cederet. Substantia enim aqua valeat ad omnes infirmitates, procedentes ex calore vel frigore. Valeat etiam ad quacumque passionem pectoris, cordis, pulmonis, & omne venenum expellit: omnes matierias superuacuras a pulmone ejicit. Et si esset apostema intra corpus: facile ex haccuratur: sanguinem purgat: visum acutum & omnia membra spiritualia a putrefactione conseruat. Oleum vero maxime prodest adolecentibus, ipsos enim conseruat in robore & venustate: durreo in cibis vtanatur, sanguinem non sinit putrefieri, nec flegma dominari, vel colera adus rere, nec melancolia vigere, sanguinem, & sperma multiplicat. Et ideo qui hoc oleo vtuntur, sepius debent venas incidere. Et si aliqua membra forent lesa, vel diminuta, ipsi restituit, visum amissum recuperat, dum omni noscere per spacium vniuersi mens' guttam vnam in oculum imponis. Elementum ignis ad omnia priora valeat. Senes facit adolecere, mortuos restituere. Senes hoc vii debent cum modico aqua aurea, omnes egritudines seneat. Eritis tollit, & ideo appellatur Elixir vite: resoluatur ignis in aqua vite, donechabuerit colorem rubrum, & imponatur demercurio fixo super lentum ignem, citissime soluetur. Postea addit' terciam partem auri, & statim in corpus conuertetur, & potest coagulari cum modico aluminis. Quo fasto, videbis ipsum in lapidem rubrum conuerti, & si iterum reuulficetur in humiditate & arsenico, sicut perfectum elixir super ipsum mercurium. Elementum vero terra, sicut bene rectificatum, ut deet, per terram suam tribus vicibus, qualibet vice ipsam resoluendo, & per filterum distillando, & iterum coagulando, tunc habebis sal terce. Si quoq; ipsum tale sal fieret, fluxibile, retinet tamen de mercurio. Et si aqua ista fuerit bene & iustiter rectificata, fixat omnes spiritus. Valeat ad omnes cicatricos: & vulnera curat, & carnes crefcere facit. Et ita habes multas formas faciendo aurum portabile, quae si ad placitum tuum non inuenies, boni consul obsecro. Nam si scires, in quo temporis spacio id congeserimus, non miraris, si forsitan quippe in epi iepiti huic libro insertum reperiretis.

1 De

Potentia
oli.

Ignis &
ficiacia.

De efficacia prefatae aquae.

De aqua vita composta pro hominibus frigidocomplexionis
aut regionis. Cap. xlviij.

Vnum satis superius in superioribus capitulis de aqua vita simili dixerimus. Restat nunc de composita aliquid elucidare, et si non sit necesse. Sed quia ex varietate lectoris doctus mirum in modum afficitur ideoque non in consultum videbatur, aliquid decomposita differere, cuius varias ex varijs describemus vias componendi. Prima itaque videtur ei de ea qua debet administrari hominibus frigidocomplexionis aut egyptantibus a causa frigida. Poteris etiam ea videre in tempore & regionibus frigidis. Et est haec. Recipe zinziberis albi, cinnamomis electi, cubebarum recentium, garij filorum mundatorum, nucis muscati, macis electi, cardamomi, Zedoarie, galanga, piperis longiana partes equales. Conterantur omnia grosso modo, fundantur super unam partem specierum sex aquae vita simplicis, ponantur in cucurbitam locum, superimponendo alembicum cecum, & ponatur ad digerendum per dies quatuordecim. Postea distilleretur in baino Marie cum lentissimo igne, feces iterum super materiam distillatam fundantur: & iterum digerantur per octo dies. Sunt tamen aliqui qui non distillant per alembicum, sed melius est, si per ipsum distilles. Et cum tribus vicibus distillatur, prima aqua, dicitur aqua benedicta. Secunda aqua vita composta. Tertia vero aqua balsami. Aliqui etiam ad compositionem eius addunt foliorum salviae, turiae, castorei recentis, corticis citri, baccarum lauri, florum lauendulae, florum rorismarinanae. 3. ij. Haec omnia debent distillari cum speciebus supra scriptis, & semper pro una parte speciei & superfunde sex partes aquae vita simplicis. Haec ergo aqua vita est bona ad omnes egritudines capitales, ex calore reprocidentibus, nisi alia medicina frigida admisceatur, que possit temperare caliditatem huius aquae. Valeretur haec aqua ad faciem, dum sumatur tempore matutino in pondere 3. ij. cum vino optimo. 3. i. Aliqui autem intingunt frustum panis in hanc aquam, alii vero inungunt caput cuim huius aquae. 3. f. addendo aquae bethonice. 3. i. Sed caue, ne utaris in egyptitudinibus & doloribus capitis, ex calore reprocidentibus, nisi alia medicina frigida admisceatur, que possit temperare caliditatem huius aquae. Valeretur haec aqua ad faciem, dum bonam memoria, dum bibatur omni destomacho ieiuno. 3. f. mixta cum aqua rorismarinana, & debet cum enocipite illiniri, & exiccati defessamia. merito. Valeretur etiam ad manas, dum capillos in capite totius: deinde manus defacies pannos in hac aqua, mixta cum aquis maioranae & rorismarinanae, & caput inuolues, & senties mirabilem operationem. Valeretur haec aqua vita composta ad paralitum, dum membra ex asperius lauentur, admixta aqua florum lauendulae, & contra cicatrices & maculas faciei, & ad omnes egritudines

De aqua vita Fridericis tertij, & alia compositis.

L

nes oculorum. Habet etiam mirabilem operationem in omni dolore dentium. Si etiam intingatur seta vel pecten in aquam praedictam: & pili ormentur cum ipso, nuncq; vel tardissime canescunt. Et si sit in capite scabies, totam depellit. Valer etiam contra vermes aurum. Confortat stomachum Vermes, infrigidatum, & ipsum calefacit, si bibatur cum vino & stomachus ex ea illiniatur. Surditatem aurum recuperat, si immittatur cum bombace. Vulnus Surdita nera ex ea lauita mirabiliter conualescunt, & carnes putridas non sinuntur scire. Si bibatur stomacho ieiuno, valet contra omne venenum, & contra Venenum cancrum, & omnes fistulas, contra hydropisim, & lapidem in vesica. Si etiam foemina biberit hanc aquam stomacho ieiuno, quae non possit ex causa frigida concipere, statim concipiet. Si foemina non potest habere mens struum: detur ei de aqua praedicta cum galanga & gentiana, vel madefaciens at bombacem, & matricem cum ea inungat. Si etiam hec aqua ponatur super pisces, carnes, aut alia cibaria, non corrumpentur, neque putrefcent, nec etiam a mulcis defedabuntur. Si unum euaserit acetosum, & de supradicta aqua infundatur, in pristinam redit substantiam & naturam. Si Zuc carum molle ex ea madefactum: indurescit. Si homo ex ea illiniatur, valet contra iecericiam: & contra tremorem omnium membrorum: & contra fetorem oris & narum. Si homo non possit digerere cibum comedendum, debet illiniere pannum ex hac aqua, & ponere supra stomachum: quia mirabile habet operationem. Si homo patiatur spasmum, madefaciat pannum, & super eum pectus ponat. Si aliquis habet dolorem iliorum: bibat de ea sepius. Valer etiam contra morbum caducum: contra scrophulas faciei, & contra emorroides. Albertus Magnus maxime laudat eam: propter miraculosas operationes: quas habet circa paralisis.

De aqua vita composita Fridericis tertij. Cap. xlivij.

Recipe aqua vita simplicis rectificata lib. iiij. viiij. vini maluatici lib. iiij. cinnamomi electri. 3. iiiij. gariofilorum. 3. i. Zinziberis albi. 3. i. 3. nucis muscate. 3. i. macis. 3. i. 3. Zedoariae. 3. i. 3. galangae. 3. i. 3. cubebarum. 3. i. 3. opian. 3. i. 3. radicis benedictae. 3. i. 3. lilia florum lauendulae. 3. i. 3. melissae. 3. i. iris. 3. i. 3. balsamithae. 3. i. 3. i. 3. rosarium. 3. i. 3. 3. hæc omnia contundantur: & ponantur in cucurbitam magnam, ubi possint intrare quindecim velsedecim libras, addendo Zuccari ali bi. 3. iiiij. passularum, sicuum pinguium ann. 3. vi. camphorae. 3. i. 3. aquæ rosarium, aquæ endiuimæ aquæ florum sambuci, ana libras duas, ponant omnia in cucurbitam, ipsam optime surando: & ponantur ad solem diebus vii ganti, scilicet decem diebus ante festum sancti Ioannis, & decem diebus post eundem festum. Coletur deinde aqua, & distillesur per alembicum, reser-

Iij. uando

Dentes.

Vermes.

Surdita tem.

Venenum.

cancrum.

omnes fistulas.

contra hydropisim.

& lapidem in vesica.

Si etiam hec aqua ponatur super

pisces, carnes, aut alia cibaria,

non corrumpentur, neque putrefcent,

nec etiam a mulcis defedabuntur.

Si unum euaserit acetosum, &

de supradicta aqua infundatur,

in pristinam redit substantiam & naturam.

Si Zuc carum molle ex ea madefactum:

indurescit.

Si homo ex ea illiniatur, valet

contra iecericiam: &

contra tremorem omnium membra-

rum.

Si homo non possit digerere cibum

comedendum, debet

illiniere pannum ex hac aqua,

& ponere supra stomachum:

quia mirabile

habet operationem.

Si homo patiatur spasmum,

madefaciat pannum,

& super eum

pectus ponat.

Si aliquis habet dolorem iliorum:

bibat de ea sepius.

Valer etiam contra morbum caducum:

contra scrophulas faciei,

& contra emor-

roides.

Albertus Magnus maxime

laudat eam:

propter miraculosas opera-

tiones: quas habet circa paralisis.

Concep-

& Mens

struum.

at bombacem,

& matricem cum ea inungat.

Si etiam hec aqua ponatur super

pisces, carnes, aut alia cibaria,

non corrumpentur, neque putrefcent,

nec etiam a mulcis defedabuntur.

Si unum euaserit acetosum, &

de supradicta aqua infundatur,

in pristinam redit substantiam & naturam.

Si Zuc carum molle ex ea madefactum:

indurescit.

Si homo ex ea illiniatur, valet

contra iecericiam: &

contra tremorem omnium membra-

rum.

Si homo non possit digerere cibum

comedendum, debet

illiniere pannum ex hac aqua,

& ponere supra stomachum:

quia mirabile

habet operationem.

Si homo patiatur spasmum,

madefaciat pannum,

& super eum

pectus ponat.

Si aliquis habet dolorem iliorum:

bibat de ea sepius.

Valer etiam contra morbum caducum:

contra scrophulas faciei,

& contra emor-

roides.

Albertus Magnus maxime

laudat eam:

propter miraculosas opera-

tiones: quas habet circa paralisis.

Ad vinum acerofit.

Iecericia digestio

nem.

Spasmus liacum.

De alia aqua vita composita.

uando in aliquo loco sicco. Et caue ne mulier menstruosa ipsam aquam attingat. Dosis eius est in quantitate medijs colearis. Valet mirabiliter ad stomachum frigidum, & totum corpus optime in sanitatem conferuat.

De alia aqua vita composita, Cap. xlv.

Recipe salviae. 3. xij. nucis muscatæ, gario filorum, Zinziberis albi, granorum paradisi, cinnamomi an. 3. iiiij. olei laurini. 3. i. castorei recentis. 3. i. spicæ indicæ, rosis marini. an. 3. i. florū rosmarini. 3. i. foliorum ruta. 3. i. foliorum majorana. 3. i. cortiçis. 3. ij. hæc omnia debent esse recentia. Si vero non possint haberi recentia, vetera pulueris sentur, superinfundendo de vino albo, optimo quod habere poteris. Deinde ponantur in digestio, ad putrefiendum per mensem. Hæc digestio fiat in balni. Mariæ, calcacto in primo gradu caloris. Post ea in balneio Mariæ distillentur per alembicum. Et cum fuerint distillata, iterum superfices fundantur: & iterum in balneio Mariæ distillentur, iterumque super feces fundantur. Tertio vero distillentur per cineres: & optimæ scrua in vitro bene clauso. Habet autem virtutes sequentes. Omnis cibus irrigatus ex ea, saporem & odorem sunt retinet. Vinum in quo ponitur, facit saporolum: peflitatem aerem expellit omnes egritudines & defectus oculorum sanat: omnia vulnera ex ea lauata curantur: hydroponit adurit. Valet etiam contra omnes dolores pulmonis: plenis: henis: intestinorum: capitum: omnes maculas facit tollit: fetorem oris: narium, dolorem dentium mitigat: benam digestionem procurat: laxat: sanguinem corruptum egredit: & memoriam mirabiliter confortat. Facit etiam iuuenescere, & omnem tristitiam auferit. Valet etiam contra iætericiam. Ilia queque nimium simul constricta relaxat: cuprum in colorem argenteum tingit: omnem tremorem membrorum curat: balutum tollit: dentes perforatos amouet: vermes ex ventre expellit. Si enī homo ab aspide vel serpente esset vulneratus, & vultus esset sanguinem citissime curatur: omnem strictionem pectoris auferit, grauem anhelitum expellit. Valet etiam mirabiliter contra lapidem in vesica, tussim abigit, vocem sonorat: sterilitatem mulierum in fecunditatem conuertit: surditatem aurium recuperat. Omnia apostemata, vlera, scabie & cetera id genus illa dissoluta. Lepram tollit, dum non sit in ueterata, omnem tumorem gutturis & collis sanat. Et habet omnes virtutes balsami naturalis, quia hominem mirabiliter in sanitatem conferuat. Qui autem caligine sunt naturæ non debent ea vi, sed bene flegmatici.

De alia aqua vita composita. Cap. xlvi.

Recipe

BEcipe pulueris diamargariti frigidí, pulueris diaambre, pul. diamus, dulcis an. 5. i. pul. leticie gal. pul. diarodon alba. pul. triasandalí an. 5. ij. pul. liberantis, pul. elect. bezoardiciana. 5. iiiij. Tiriace magna andromachi vel Galieni. 3. i. methridati optimi. 3. i. tormentilla, diptamí, pimpinella, matricariae, an- gelicae, aristologie an. 3. iiij. bolí armeni præparati, terra sigillata an. 3. i. rauedensi. 3. ij. spodij, rasura ebor. an. 3. i. nucis vomice numero. ij. aquæ vite rectificata lib. vi. Ponatur omnia ad digerendū per dies octo. post- et distillentur in balneo Mar. per alembicum cum igne valido. Quā aut̄ aqua fuerit distillata, imponatur musci Alexandrinī recentis, ambræ bo- nae an. 3. i. Croci orientalis, in pāno serico inuoluti, sed non debet teri. 3. ij. Zuccari albilib. 3. syrup i sticados. 3. iiij. sirupi quiricæ. 3. ij. cassie fistu- le recentis, nouiter a cāna extracte. 3. 3. vnicorni. 3. i. Bolus aut̄ armenus debet ita præparari. Recipe ipsum puluerisatum, & impasta cum aquis a- tio bolí cetoſæ, rofarum ac lanacis an partes duas, aquæ scabioſæ, aquæ pimpinellæ, ameni. la, aquæ vngulae caballinae an partem. i. mifcean tur simul, si pastum cum bolo armeno, & exicetur, deinde teratur, & cum aquis prædictis iterum impastetur, & hoc fiat tribus vicibus, terendo: & iterum impastando, & sic habebis bolum armenum præparatum. Hæc aqua mirabilissimam opera Contra- tionem haber cōtra peſtem (sicut in multis est expertum) si detur cū aqua peſtem. scabioſæ, aqua aceroſæ, aqua vngulae caballine. Habet etiam maximam vim ad curandum omnes dolores capitum, laterum, &c. renū, qui procedunt ex aliqua corruptiōe sanguinis, purificat etiam pulmōnem, confortat, & ab ea omne venenum expellit, iuuenes tamen, qui quadrageſimum an- num nondum excellerint, non debent utrū hac aqua ſepiuſ; fed rariſſime, propter nimiam calidatē ipsius.

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlviij.

REcipe aquæ vite ter distillata libras quatuor, cinnamomi de- cti, Zinziberis albi, nucis muscaræ an. 3. iiij. duos ducatos atri finissimi, omnia imponantur in vas stanuum, vndic̄ bene clausum, per dies quatuordecim. Postea distilletur tribus vici- bus per alembicum in balneo, & vſui referuetur. Valer becaqua ad omnes infirmitates mitigandas, dum patiens eo vtatur omni mane, & omni sero ſenē facit iuuenefere. Habet quoq; alias virtutes innumerabiles, ideq; maximea medicis estimatur.

De alia aqua vitæ composita. Cap. xlviij.
I ij Recipe

De aqua vita Comitis palatini & alia quadam præciosa,

R Ecipe aqua vita simplicis, semel distillata lib. iiiij. gario filorum
Zinziberis albi, rorismari. a. 3. f. Species ha debent pulue
rislari grosso modo, ponantur postea in ipsa aqua ad putrefact
um in fimo equino, per dies octo in digestu vndicis bene
lutato. Postea distilletur per alembicum in balneo Maris. Quo factio, ite
rum super feces fundatur, & secundarie distilletur, & tertio quoq; fermenta
tur & distilletur, modis & formis supradictis. Et erit preparata. Hæc
qua valer ad omnes defectus hominis; & dolores, procedentes ex frigiditate
Valet etiam contra omnes dolores pectoris, ventris, & stomachi. Et si
homo pinguis vel liberter macerari, omni die stomacho ieiuno de hac
aqua sumet. Si vero homo macer velit impinguescere, omni die hanc capi
at cum Zuccaro immixto, & duobus mensibus pectis: videbis operatio
nem eius.

Dealia aqua vita composita, qua utebatur quidam co
mes palatinus. Caput. xl.

R Ecipe saluia recentis. 3. i. f. mucis muscata. 3. i. f. maciselecta
3. i. Zinziberis albi. 3. i. f. granoru paradisi. 3. vi. cinnamo
ni electi. 3. i. f. Zedcaria, galanga a. 3. f. camphore, ras
uedsenian. 3. ij. rorismarini. 3. i. f. lauendula, maiorana, sus
te a. 3. i. florum camomilla. 3. f. matricaria. 3. ij. feminis fe
nicali. 3. i. f. rofarum rubearum. M. i. bethonica. 3. i. abrotani. 3. iiij. casto
rei recentis. 3. i. spice indicæ. 3. ij. macropiperis. 3. i. olei lauri. 3. ij. aqua vita
3. i. f. menti & mentastri a. 3. ij. Oia puluerifanda puluerifentur & le
da debent fieri, & confundenda contundiri, ponantur omnia in cucurbita
ram cum collo stricto. Postea superinfunde melicris vini qd habere pot
eris libras octo, in vitro optimedaufo, sepeliatur circiter terram per dies tri
ginta, deinde amoueat, & ponatur in aliam cucurbitam, superimposito
alembico rostrato, & distilletur in balneo Maris tribus viciis, semper ma
teriam distillatam super feces fundendo. Quarto vero quum volueris di
stillare, adde folia saluia recentis quantumvis, & quum fuerit distillata,
vslu referueris, & quanto vetustior est, tanto est melior, & poteris ea vita;
quando volueris: quia innumerabiles habet virtutes.

Dealia præciosa aqua vita composita. Caput. L.

R Ecipe saluia libra semis organi, scopi saturegiae, radicis pim
pinelle, radicis valerianæ, abinthii a. 3. ij. ruta, radicis bistor
ta, radicis petrosilini a. 3. i. f. Zuccari rofati. 3. iiij. radicis
benedictæ, radicis polipo dij, radicis tormetille ana. 3. f. roris
marini, petrosilini, orifolii, lauendule, maiorana. 3. f. rofa
rum rubearum, rofarum albæ ana. 3. f. granorum juniperi. 3. iiij. ha
speci

Species debent ponī in prima distillatione: post autem distillationē primā materia distillata iterum super feces fundantur, addendo sequentia. Recipe Zinziberis albi, corticis citri, nucis muscati, macis: galange, calami aromatici, coriandri preparati, Zuccari candidi ana. 3. 13. gario filorum, cinnamomi electi ana. 5. vi. cubebarum recentium: cardamomi minoris, malropiperis, melanopiperis, Zedoarie, baccarum lauri, tyriae magnae ans dromachi ana. 3. ii. cimini, carui, diptamini albitrumpontici, malorum granatum ana. 3. ii. anisi, 3. i. 13. granorum paradisi, croci orientalis: rauedse ni ana. 3. i. mellis optimilibram lemnis. Et quum oīa fuerint distillata, impo natūrā sequentia, & iterum colentur ab eis villa distillationē, quia omne vim amitterent, & sunt haec, Muli Alexandrinī recentis; ambrē bone an. 3. ii. camphore. 3. ii. Zuccari albi. 3. i. Hęc aqua debet ita distillari. Recipit bras duodecim aque v̄te rectificate, in qua imponantur radices & heribz que sunt substantiae grossae, & ponantur in vitro optimē clausum, digerantur in fimo equino perdi's quartuor, postea distillentur in balneo Mariæ addendo post hanc distillationem species rūditer puluſſilatas, & ita cimitas stare per dies octo, deinde iterum distilletur. Ultimo vero quā omnia fuerint distillata, impones mūscū; ambram, camphoram, zuccharū, que nūla diffillatione regent quia odor ab ipsis tolleretur per distillationem. Et nota, quā in omni distillatione alembicus vndic̄ cum pāno madefacto ex farina & albumine ouorū debet inuoluī, alioqui materia distillāda evaporeret. Debet autē sumi hoc mō. Quicq̄ vult ea vti, vel matutino tempore, vel serotino: in potu vel cibo, accipiat parum demica panis, & supfundat tres vel quartuor guttas aque prædictę, & mirabiliter confortabit cerebrū. Oēs eiāe gritudines capitū & totius corporis citissime tolleret. Aufertetā oēsu perficitates totius corporis, siue ex frigiditate procedat, siue ex calore. Oīa mēbra totius corporis optime confortat, luenes qui nondūtrigescimus annū excederint, raro debet ea vti, nisi sint in aliquā infirmitate constituti. Qui vero sunt trigesimali, possunt ea vti omni die & quāto magis homo est se nec, rāto magis eo vta, ga omnē virtutē naturalē mirabiliter confortat, ita etiā vt homo cū iusto vīce regim̄ ne possit quenire ad terminū sibi praedestinatū. Nā habet virtutē & efficaciā omnium alias medicinarū, & poteris ea vti, omni pastu sumēdo quantu vel sex guttas in alio vīno. Hęc est vera aqua vita, que habet odorem, saporeq̄ excellentiore omniibus alijs. Est ēm certissimū ex probatioē multoru doctorū. Esculapiē artis. Scđo odo re huius aquae hominē ab aere polluto non posse infici. Ideoq̄ consultant, tempore pestiferodebere sumi omni die anteq̄ quis egrediatur domum. Nulla est enim medicina, que calore naturalē magis sufficiet, q̄ hęc aqua vita. Habet quippe proprietatē cū ipsa natura, ideoq̄ in sanguinē vel calorem naturalem conuertitur. Et quacunq̄ die aliquis v̄tatur ea secundus

I iiiij. cc

ipsa aqua in sang.

nō nō calorem na-

Tualem ionerit,
prop̄ter prop̄p̄ter,
que cum ipsa natura.
Fabre,

Vlus & efficacia huius aquæ vītæ.

est, ea dñe non posse habere paralísim, pestem, vel morbum gallicum. Optimam virtutem haber confortandi cerebrum, caluiciem capitis expellit. Si quoq; aliquis haberet caput immundum ex scabie, vel alia impuritate cum dicta aqua debet inungī. Valeat etiam contra omnem fluxum cerebri & contra sincopim. Omnia apostemata sanat, dum pannus ex ea madefiat, & superimponatur. Epilepsiam curat, dum bombacem in ea intinctū, in narēs mittas, & pulsū cum ea inungas, tremorem omnium membrorum tollit, iuuentutem conseruat, faciem purificat, omnes rugas expellit, omnes deniq; maculas faciei aufert, obscuritatē virus clarificat, oculos fulgantes curat, dum ex ea illūniantur. Si quoq; super oculos imponatur, omnes egritudines eorum sanat, & quum tempora ex ea illūnieris, omnes malos humores expellit. Si autem imponas in ipsam de succo celandine, vel de succo ruta, omni oculorum tenebrositati opitulatur, dum duas aut tres guttas in oculum imponas. Vermes aurium intermit, tinnitum aurium ex frigore procedentem sanat, & omnem surditatem tollit, dolorem dentum mitigat. Si etiam aliquisea vtatur cum succo solari, & puluerelapis dis Emathitis, curat omne sputum sanguinis. Paralísim curat, si ex tempora illūnieri & super lignam impofueris. Tollit etiam balbutiem omnē dando omni hebdomada duabus aut tribus vīcibus de pillulis fetidis. Sunt namq; multi experti medici, qui centent, ipsam ferre optimam operi mutis: si tyriaca ei admisceatur, & per annum integrum detur patienti, sumendo tamen alias medicinas, ad hoc accommodatas. Quicq; etiam ex ea fuerit illūnitus, nullorum intestinorum dolorem percipiet, calorem natum ralem fouet, sanguinem mundificat, omnes quicq; opilatioespectoris adiunxit, spleni, pulmoni, sieni acrenibus mirummodum confert. Omnes quoq; vias totius corporis humani abstrusas referat, si bibatur, & aliquis se ex vxerit. Valeat etiam contra omnes dolores stomachi, precipue contra ipsum fleagma in ipso inueteratum. Tollit quoq; rabiem, quæ sit in teribus & ventre ex frigore. Omnia apostemata curat, hydropicos sanat, emoroides expellit, dum loci ipsa ex eo vngantur. Quicunque vult a podagra vel cyragra curari, primo optime debet purgari. Postea bibat de hac aqua & loca podagraria vel cirratoria ex ea madefaciat. Est etiam summa & prestatissima medicina ad omnes defectus humani corporis ex humore vel frigideitate prouidentes. Habet quoq; ad cuncta membra corporis diuinam operationem, quia est medicina medicinarum.

Dealia aqua vita composita bona. Cap.li.

Ecipe therbentę depurate, 3. xij. lauetur optime cū vino albo, accipede inde mellis etiam depurati cum vino albo, lib. iiij. miscantur optime insimul. Postea adde aqua vita optime rectificata lib. iiiij. ponantur in cucurbitam. Postea accipe herbas

De alia aqua vīte composita bona.

LII

herbas infra scriptas optime scissas, imponantur ad predicta per octo dies optime claudendo vitrum, ne evaporet, postea distillabis cum maxima di ligentia incineribus. Sunt autem herbe, buglossa, boraginis, mellissae, salviae, lauendule, an. M. i. Ifophi, florum camomilae, cardi benedicti an. M. f. Rorismarini, M. iij. artemisia, M. f. Et quando fuerint distillata, ad dies hę sequentia optime puluerisata, & ponantur ad digerendum in fimo equino per dies octo, aut in balneo per dies tres. Et sunt haec, que debent addi. Ligni aloes, xilobalsami, sandalorum trium, calami, aromatici, stivados arabici, seminis citri, filaris montanici minima an. 3. i. macis, nucis mulatæ, cinnamomi decrta, garofolorum, galange, cubebarum recentium. Zinziberis albi, macropiperis, croci orientalis, granorum paradisi, cardamomi minoris ana. 3. iii. squinanti. 3. f. coriandri preparati, granorum tunici peri, baccarum lauri, iris, floræ etiæ an. 3. f. bistortæ. 3. vi. catapucie, feminis feniculi ana. 3. ii. liquiricie, visci quercenti, feminis anisi. an. 3. i. Amigdala rum mundatum, passularum recentium ana. lib. i. Accipiatur vitrum seu distillatorium, in quo est materia, & ponatur in cineres: optime lutanudo, siat lentus ignis per horas quattuor. Quumque videris nullam aquam claram egredi in receptaculum, ignis debet augmentari, & aliud receptaculum anteponi, semper omnia optimelutando, & tamdiu distilletur, donec ex ea aqua citrina, que debet segregari custodiri. Tertio vero quando videbis distillari oleum nigrum, iterum anteponas aliud receptaculum, & in hoc olearium recipiatur, donec sit totum distillatum, & in alio vitro custo dies. Aqua vero prima debet ita preparari, imponendo in ipsam mucili alexandrinæ recentis, ambræ bonæ, ana. 3. i. foliorum auri. 3. i. Sunt etiam ali qui, qui addunt plurimum dianisi. 3. i. Quicunque ergo voluerit omnia membra sua confortare, accipiat vīni maluatici. 3. i. addendo coelare plenum aqua prima, misceantur simul: donec albescant sicut lac, deinde bibatur stomacho ieiuno, abstinentio durabus horis integris acibo post sumptionem potus, & confortabit mirabiliter totum corpus. Si vero velis ex anti pro dolore capitis, accipies unum codear plenum aqua prædicta, cu aqua prothoniæ. 3. i. Ad pulmonem valer, si accipiatur cum aqua mori, vel aqua saluic, & hoc tempore hiemis. In aestate vero accipe aqua endiuæ, 3. i. coele ar viuum de aqua prædicta. Ad pectus, & ad tussim frigidam: procedente etiam ex catarro, accipe aqua ifopi, vel boraginis, vel feniculi. 3. i. misceantur aqua prædicta. Ad cor, habeas aqua buglossæ, vel boraginis. 3. f. & rotidæ de prædicta aqua, & tantundem etiæ de aqua melissæ: misceantur insimul, & bibantur stomacho ieiuno. Ad stomachum, accipiatur aqua absinthii, vel mētra. 3. i. cu aqua bona codear in uno: & sumat ut sup. Ad pulmonem acupiatur aqua pastinace vel polipodiij, cu aqua supradicta: & ut at supra.

Ad
Pulmo
pectus.
& tussim.
cor.

ad confortationem.
Totius corporis,

Virtutes & efficacia harum aquarum.

Ad splenem: recipe aquam buglossae: vel aquam tamarisci: cum aqua ut supra. Ad vertiginem capitum & ad paralysim, recipe aquam peoniæ: de herba, vel radice herbae perforata aquam, cum aqua ut supra. Ad lapidem in nem & velica: Accipiat aqua paitinaca vel rafani in quantitate. 3. i. & duo co clearia de aqua supradicta. Ad stranguriam: accipe aquam nasturii vlp̄ p̄ sim trostini, aut saxifragia in quantitate. 3. i. cum coleari pleno aquæ suprascripta. Ad nimia menstrua. Recipe aqua plantæ ignis vel aquæ solatri, Strangubibatur mane & sero, cum uno coleari aquæ p̄dictæ. Ad menstrua euosiam, accipiat aqua arthemisia, vel feminis eius. 3. i. & aquæ supradictæ coleari vnum, bibat eo tempore quo debet habere menstruum. Ad pericula mulierum ex obstetricibus peruenientia, vel ex frigore, ut parerent possint, accipiat aqua valerianæ, vel bethonicæ, vel rofarum filueritri. matris 3. i. & aquæ p̄dictæ coleari vnum, & bibatur matutino tempore, stoma Matricetho ieiuno. Ad matrem, accipe aquæ matricaria. 3. i. aquæ p̄dictæ. 3. i. bibatur ut supra. Ad oculos, Recipe aquæ senilis: aquæ eufraisie an. 3. i. Macus aquæ p̄dictæ. 3. i. bibatur ut supra. Ad maculas faciei. Recipe aquæ florium fabarum, vel aquæ pimpinelle. 3. i. aquæ primæ. 3. i. misceantur, & matutino & serotino tempore facien cum his lauet, & omni hebdomada bis bat de ea, cum aqua endiuue, duabus vel tribus viciibus. Secunda vero aquæ est citrina, & tertia, quæ est sicut oleum nigrum, optime valet ad fistulas, cancrum, & alias plagas, & habetur loco balzami.

De alia aqua vitez composita. Cap. liij.

Recipe mellis optimi lib. i. aquæ vite distillatæ quater lib. i. 3. lignialoës. 3. iiij. gummi arabici. 3. ij. nucis muscatæ galange cubebæ recentiū, cinnamomi electi, macis, gariofilorū, spicæ hardi an. 3. iiij. musci Alexandrini recentis: ambræ bonæ ana. 3. i. Omnia puluerisentur grosso modo, ponendo omnia in cucurbitam vitream ad digerendum in fimo equino, per dies octo. Postea distilenur in balneo Mariæ cum lèto igne, & sic eriam habebis optimam aquam vitez compositam, ad multas egritudines excellentem.

De alia aqua vitez composita. Cap. liij.

Recipe gariofilorum, macropiperis, granorum paradisi an. 3. iiij. nucis muscatæ. 3. vi. macis. 3. i. cinnamomi electi, Zinziberis albi, galangæ an. 3. iiij. florum lauendulæ, basiliconis an. 3. i. salvia. 3. i. floræ oris mariæ, metæ, polipodiij, isopi ana. 3. ii. balsamite. 3. i. ligni aloës. 3. i. 3. musci Alexan. recentis. 3. i. 3. Haæ herbae debet exiccari. Postea

De alia aqua vītā composita:

LIII

Postea superinfundantur sedecim librae aquae vītā bene rectificate, digeruntur īfimo equino per dies quatuordecim; postea per alembicum distillentur ī balneo Mariæ, & ī phiala bene daūta optime custodiāntur.

De alia aqua vītā composita, quae valet ad paralīsim & vertiginem capitis. Caput. lviij.

PEcipe salutē recentis. 3. ix. florū lauendulæ. 3. iiij. isopī: mēthana. M. ii. gario filorum, nucis mucicatae, cinnamomi electi. **I**n zinziberis albī, granorum paradisi, zedoarīte, galangæ an. 3. i. calami aromatici. 3. i. granorum itiniperi. 3. i. granorum peonie. 3. i. vīni albi optimi libras octo, digerantur ī fimo equino per dies octo vel ī balneo Mariæ per dies quattuor. Postea distilletur paleatum, & usui referuetur ī vitro optimē duso: quia habet mirabilē operationem contra omnēm paralīsim & vertiginem capitis.

De alia aqua vītā composita valde preciosa. Cap. iv.

Avidam nostrorum medicorum Germanorum fecerunt pregiabilem & excellentem aquam vītē: in qua multas operationes egregias experti sunt, ad confortandum, & ab egritudinibus praeferuandum totum corpus humanum. precipue caput, cerebrum, & alia inferiora capitis mala, ex humiditate & frigiditate procedentia, resoluenda & expellenda, & ad exhilarandum instrumenta animæ, & quincq; sensuum. Confortat etiam mirabiliter quatuor membra principaliora, vna cum renibus, & omnibus intestinis. Precurat quoq; optimam digestionem in stomacho, & dat mirabilem virtutem omnibus membris exterioribus, ex solo odore, dum accipiatur vna pars huius aquæ, & due partes aquarum salutis, lauendulæ, rosmarininae, miscantur simul & madefiat (pongia), cum qua tempore matutino & serotino membra vngantur, & ex semitipsis siccantur. Aut si etiam tres vel quatuor guttas in cithaum plenum vino ponas, & bibatur ante ingressum prādij vel cene. Valet etiam ad confortandum caput. Recipe ergo huius aquæ vītē ad caput compositæ. 3. i. cum aqua bettonice. 3. i. bibatur omni mane & sero, vel incinge panem in ipsam aquam, & omni die stomacho īcūno edatur tribus horis ante prandium. Ad cerebrum & memoriam. Recipe huius Cerebrū aquæ. 3. i. aquarum rosmarinini, maioranei an. 3. i. vtatur modo predicto & Mez. Ad pectus. Recipe huius aquæ. 3. i. aqua isopī & capillorum veteris an. moriam 3. ii. vtatur modo predicto. Ad cor. Recipe huius aquæ. 3. i. aqua boragii pectus. nis & buglossæ an. 3. ii. vtatur modo predicto. Ad stomachum. Recipe cor. aqua huius. 3. i. aqua absinthij, & mēthana. 3. ii. vtatur modo predicto stomachus. Ad pulv chum.

Aqua vīte composita, ceteris longe preciosior.

Pulmō
nem.
splenem.

Ad pulmonem. Recipe aqua huius. 3. i. addendo aqua cicore & tanaceti aqua aī. 3. ii. vtatur modo predicto. Ad splenam. Recipe huius aqua. 3. i. aqua thamarisci & scolopendria aī. 3. ii. vtatur forma & modo predicto. Si vero velis ea vti ad omnia membra corpus confortanda, vtaris huius aquae partē, i. cum vini partibus quartuor. Aqua autē debet fieri hoc modo. Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diarhodon albatris, ambo secundum Nicolaum, pulueris diambra secundum Mesue, dianthos secundum Nicolaum, pulueris leticia Galeni aī. 3. ii. cassia fistula recentis, nouiter a canna extracta, Zucari candidi aī. 3. ii. syrapi de liquiricā. 3. i. syrapi sticados. 3. ii. storum rorismarini. 3. i. musci Alexandrini. 3. i. Super his speciebus fundantur libri due aquę vīte simplicis, optimere rectificatę perternam distillationem in balneo Marie. Postea iterum distilleat in balneo Marie per alembicum cum lentissimo igne: ita vt numeres unū duo tria, vīz ad septem, anteq̄ viagutta distilletur, & muscus debet ligari in panno letero rubeo, & suspenderetur ad phialam vbi est predicta aqua vīte distillata, & non debet extra hi, donec aqua duret. Sunt tamen aliqui qui putrefaciunt cum speciebus predictis aquę buglossellā vnam, aī. q̄ melle lib. 3. aquę baſiliconis. 3. ii. aquę rorismarini. 3. ii. & postea distillant in balneo Marie.

De aliā aqua vīte compōsita: omnium aliarum preciosissima.

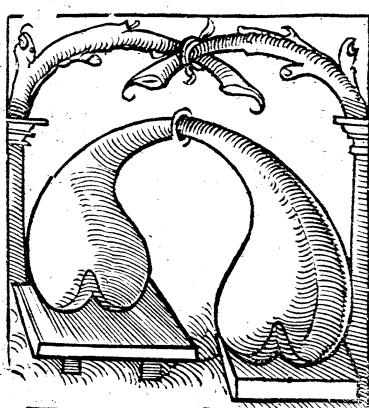
Caput vltimum.

T ergo bonum ſinem operi noſtro imponamus, ſecretam ſecretissimā aquarū vīta declarabimus, que eſt quedammodo coeleſti operationis, & fit hoc modo. Recipe ſalutē recentis, cum florib⁹ ſuis, rorismarini, darseni, Zinziberis albi, garioſilorum, nuci muſcate, granorum paradiſi, galanzge, calami aromatici, macropiperis, zedoaria ſui. 3. ii. macis, cardomomiū ſuorū, cubebarum recentium: foliorum rute, folorum maioranę, florę laudulae, roſarum rubearum ana. 3. ii. tyriacę Galeni vel Andromachi metridati optimi aī. 3. i. 3. olei laurini, corticis citri, florum bugloſe, florum boraginis, florum rorismarini, olſtruci, angelicae, reuontici, granorum iuniperi, menthaſtri, mente, matricarie aī. 3. i. 3. caſtorei recentis vītē, bene cum florib⁹ ſuis, bethonica, ligni aloes, xilobalsami, carpobalsami, ſpice indece, viſci querincii, granorum peoniae. aī. 3. i. rauedeni, camphore ſeminis vīdemonis, radicis peoniae, polij cum florib⁹ ſuis, ſeminis baſiliconis, ſeminis ſenoculi, deronici K. Croci orientalis aī. 3. ii. ambrę bone, muſci Alexandrini recentis aī. 3. ii. aquę vītę ad minus septem vītibus dīſtillare libras decem. Omnia ſequentia debent ponī cum aqua vītę ad dīſterendum

gerendum in balneo Mariae per dies quattuor, & totidē noctes. Salvia, rosmarinum, ruta, maiorana, lauendula, rosis, metridatum, tyriaca, oleum laurinum, buglossa, borago, ostriculum, angelica, euponticum, grana iuniperi, mentarium, menta, matricaria, verbena, bethonica, polium, castoreum. Et quum fuerint putrefacta, distillentur in cinere per alembicum, & nelēto, ita ut possit numerare vnum, duo, tria anteq̄ gutta distilleret. Qui vero omnia fuerint distillata, impone cinnamomum, gario filos, macem, nucem muficatam, grana paradisi, galangam, calamus aromaticum, pip̄ longum, Zedoariam, cubebas, cardamomum, lignum aloes, cortices citri, carpolabamum, xilobalsamum, spicam nardi, vīcum quercinum, radice pōoniae, & grana ipsius, corandrum præparatum, semen bāsilicis, sēmen vīa dēmonis, deronicum K. Hac omnia debent puluerisati grossō modo, ponantur in aqua distillata, & insimul digerantur per dies quatuor decim, postea iterum distillentur in balneo Mariae per alembicum, postea addas camphoram, reubarbarum, crocum, ambram & muscum. Si autē velishabere aquam adhuc meliorem, addes pul. diamargariti līm Nicol. diaplitris cum muco līm Nicol. diarhodon albatris, diamulci līm Melus pulueris diambra ana. 3. l. pulueris elecuarij cū gemmis, pulueris leticie Galieni, pulueris dialigni aloes ana. 3. f. addes quindecim aut viginti ducatos optimi auri, cum Zuccari albi libra. 3. & sint tribus diebus in baino Mariae, ita ut aqua balnei sit tepida; postea distilletur per filtrum in vitris retortis.

Et vnum vitrum debet stare altius q̄ aliud. Scindantur paruæ formulæde filtro & im penduntur, & per ipsas materias distilletur, vitris optime luteatis; vt nihil ex eis possit evaporari. Ethè distillatio est excellentissima inter omnes alias. Sunt aliquid medicorum, qui volentes confor tare stomachum: fecerunt fieri aquam viridem, qua vte batur cum aqua vitæ supra scripta; aut cū claret sequenti, sicut fecerat quidam comes palatinus. Aqua autem vītæ disfit hoc mō. Recipe aqua vitæ quater distillate per alembicum in balneo Mariae libras quatuor, K mellisse

Cultam nobis, inustam vero Destillatione addas, optimi auri foliati benzitria. Ediputatis. Vē calcinatis, ut zām facis. 3. neq̄ pīus, 3. in vitrum cum collo longo ponatis, in balneo marie, Sicutissimo colore pīz. + o. postea exalat ignis usq̄ ad 4. gradum, p spacium unū hore, vē usq̄ quo sit distillatum. Exibit aquam, in colore aurij. Testipū, anū, potabili.

prima destillatio in
veneribus. / falso
jēm.
2. in alba. m.

vitrum pīnatum
vitrum ferre
vitrum selenitum
vitrus aurii, in s.
vitrum selenitum, si das
vitrum in vitro e.
tor. f.

De virtute harum aquarum etc.

melissæ exiccata. 3.ij. balsamithæ. 3.ij. fundatura aqua vîte sūg herbis prædictis, & debent ita omnia requiescere per dies octo, deinde ea vtere. Et nota, q̄ herbe non debent exiccarī in sole, sed ad aerem, quia si in sole exiccascentur, aqua deueniret obscura; sicut si esset lucus alicuius herbe. Sed si herbe ad aerem exiccantur, habet colorē viridem pulcherrimū, & est amēnissima bibenti. Fit autem claretum hoc modo. Recipe vīni albi optimi lībras quatuor, zucari albi duri. 3.iiij. cinnamomi electi. 3.i. coriandri præparati. 3.ij. gario filorum. 3.ij. granorum paradisi, Zinziberis albi. an. 3. i. p. macropiperis. 3.ij. Zedoarie. 3.ij. Omnia cōterantur subtilissime, & in puluerem redigantur, postea debet colari, sicut sit apud Gallos, in vīno aromatizato: quod Gallice dicitur yopocras. Referetur in vase stanneo, & cum aqua precedentī ab aliquibus solet sumi. Virtutes autem aquæ prædictæ sunt hæc. Valer ad memoriam, si bibatur omni die. 3.ij. mixta cum aquæ rosmarinī. 3.ij. aquæ majoranæ, aquæ melissæ. 3.ij. Ad maniam, vī etiam dolorem cerebri, ex frigore procedentem. Accipe de hac aqua. 3.ij. Ad mazæ aquæ bethonice, aquæ polij. an. 3.ij. miscantur simul, & madefae lintheis circumvoluendo caput. Vel bibat omni die huius aquæ. 3.ij. aquæ bethoniæ. 3.iiij. Accipianture tiam pillule aureæ, & cochiæ an. 3.ij. si tantum pillulae cum aqua bethonicae, cape in numero. v. & sume omni die, quū vadis dorsum, vel etiam quando surgis dianthos in tabulis. 3.ij. Ad vertiginem capitis. Recipe huius aquæ. 3.ij. aquarum lauendulæ, saluiae. an. 3.ij. & fumat omni die stomacho ieiuno diapliris cum musco lym Nicolaū. Ad caluiciem. Recipe aquæ lilij albitabaræ Aaronis an. 3.ij. huius aquæ. 3.ij. vīl. 3.vi. addendo olei tartari. 3.ij. Ad mundificandam & dealbandam faciem. Accipe aquæ florarum fabarum partem vnam: aquæ prædictæ partes duas, miscantur simul, & omni diaflauabis semel faciem. Potes etiam omni die sumere de aqua prædictæ partem vnam, & de vino optime partes duas, bibat stomacho ieiuno, & valebit ad idem. Ad surditatem. Omnia mane & sero de hac aqua impones ad aures, inde quartam partem horæ cibabæ, & requiesces super eandem auren, vt iterum egrediatur. Vel recis pe huius aquæ, vīni optimi an.ij. partes equaes, fumatur omni die stomacho ieiuno. Ad vermes aurium. Accipe de aqua prædicta. 3.ij. succi ruta, succi aurium, foliorum persici an. 3.ij. Si autem non possis habere succos, accipies aquæ abeis diffillatam, addendo modicum de aloepatico, subtilissime trito & puluerisato, & de his omni mane & sero parum in ipsam auren diffilabis facendo super aliud latus, & post modicum temporis facebis super latus, ad optal- vbi sunt vermes: & statim exibunt, & morientur. Ad ophthalmiam. Recipe miam. Tumore aquæ prædictæ. 3.ij. aquæ feniculi, aquæ polij, aquæ valerianæ. an. 3.ij. iiii. gingiuia ponantur ad oculos. Ad tumorem ginguarum. Recipe vīni albi. 3.ij. pis retti. 3.ij. coquantur simul, & de hoc cape partem vnam, & de aqua prædicta partem

Ad me moriam. aquæ rosmarinæ. 3.ij. aquæ maioranæ, aquæ melissæ. an. 3.ij. Ad maniam, vī etiam dolorem cerebri, ex frigore procedentem. Accipe de hac aqua. 3.ij. Ad mazæ aquæ bethonice, aquæ polij. an. 3.ij. miscantur simul, & madefae lintheis circumvoluendo caput. Vel bibat omni die huius aquæ. 3.ij. aquæ bethoniæ. 3.iiij. Accipianture tiam pillule aureæ, & cochiæ an. 3.ij. si tantum pillulae cum aqua bethonicae, cape in numero. v. & sume omni die, quū vadis dorsum, vel etiam quando surgis dianthos in tabulis. 3.ij. Ad vertiginem capitis. Recipe huius aquæ. 3.ij. aquarum lauendulæ, saluiae. an. 3.ij. & fumat omni die stomacho ieiuno diapliris cum musco lym Nicolaū. Ad caluiciem. Recipe aquæ lilij albitabaræ Aaronis an. 3.ij. huius aquæ. 3.ij. vīl. 3.vi. addendo olei tartari. 3.ij. Ad mundificandam & dealbandam faciem. Accipe aquæ florarum fabarum partem vnam: aquæ prædictæ partes duas, miscantur simul, & omni diaflauabis semel faciem. Potes etiam omni die sumere de aqua prædictæ partem vnam, & de vino optime partes duas, bibat stomacho ieiuno, & valebit ad idem. Ad surditatem. Omnia mane & sero de hac aqua impones ad aures, inde quartam partem horæ cibabæ, & requiesces super eandem auren, vt iterum egrediatur. Vel recis pe huius aquæ, vīni optimi an.ij. partes equaes, fumatur omni die stomacho ieiuno. Ad vermes aurium. Accipe de aqua prædicta. 3.ij. succi ruta, succi aurium, foliorum persici an. 3.ij. Si autem non possis habere succos, accipies aquæ abeis diffillatam, addendo modicum de aloepatico, subtilissime trito & puluerisato, & de his omni mane & sero parum in ipsam auren diffilabis facendo super aliud latus, & post modicum temporis facebis super latus, ad optal- vbi sunt vermes: & statim exibunt, & morientur. Ad ophthalmiam. Recipe miam. Tumore aquæ prædictæ. 3.ij. aquæ feniculi, aquæ polij, aquæ valerianæ. an. 3.ij. iiii. gingiuia ponantur ad oculos. Ad tumorem ginguarum. Recipe vīni albi. 3.ij. pis retti. 3.ij. coquantur simul, & de hoc cape partem vnam, & de aqua prædicta partem

Surdita tem. Sautem. Omnia mane & sero de hac aqua impones ad aures, inde quartam partem horæ cibabæ, & requiesces super eandem auren, vt iterum egrediatur. Vel recis pe huius aquæ, vīni optimi an.ij. partes equaes, fumatur omni die stomacho ieiuno. Ad vermes aurium. Accipe de aqua prædicta. 3.ij. succi ruta, succi aurium, foliorum persici an. 3.ij. Si autem non possis habere succos, accipies aquæ abeis diffillatam, addendo modicum de aloepatico, subtilissime trito & puluerisato, & de his omni mane & sero parum in ipsam auren diffilabis facendo super aliud latus, & post modicum temporis facebis super latus, ad optal- vbi sunt vermes: & statim exibunt, & morientur. Ad ophthalmiam. Recipe miam. Tumore aquæ prædictæ. 3.ij. aquæ feniculi, aquæ polij, aquæ valerianæ. an. 3.ij. iiii. gingiuia ponantur ad oculos. Ad tumorem ginguarum. Recipe vīni albi. 3.ij. pis retti. 3.ij. coquantur simul, & de hoc cape partem vnam, & de aqua prædicta partem

partem vnam, deinde teneas hec mixta in ore, & sepius recentem accipias. **Fetorem**
 hoc fac toties, donec conualefas. Ad fetorem oris vel narium: detur omni oris vel
 die. 3. l. cum vini albi, in quo sint bullite mentha & rosæ rubæ. 3. i. addere narium
 id parum musci. Aliquid tamen accipiant aquæ prædictæ. 3. ij. aquarum rosæ
 rismarini, & rosarum rubearum. a. 3. l. miscantur simul: & impendatur
 muscus in panno serico, & ambra bona: a. 3. grana. vi. & gingivæ cum illo
 panno serico impendente in aqua; sepius laues: cottidie saltem semel aut iter
 rum. Potes etiam bibere de aqua prædicta omni mense. 3. ij. Ad epileptiam **Epilepsiam**
 bibatur omnis die. 3. l. cum aquæ peonie. 3. i. Aliquid vero ita faciunt. Reci-
 piunt radicem & grana peonie; visci querincæ a. n. partes æquales: bulliūt
 in vino albo optimo: & darur patienti cum aqua prædicta. Ad paralysim
 debent membra sepius illiniri cum aqua prædicta. Et de hac aqua bibat **Paralysi**
 omni die tempore matutino. 3. i. vespere aut sumes diacastoreum: cum vīz
 no albo: in quo coquuntur laudulae: saluæ: granorum iuniperi a. n. M. i
 superinfandendo de vino optimo libras quatuor. Ad loquelaam amissâ, ad loque
 Recipe de aqua supradicta. 3. l. aquarum lauendulae: peonie: saluæ ana lam amissâ
 3. ij. bibatur & recipiatur metridati. 3. i. cum vino: in quo bullierit castore sambuca.
 Ad melancoliæ. Recipe de aqua prædicta. 3. l. cum aquæ buglossæ. Melans
 3. i. aquæ basiliconis, aquæ melissæ ana. 3. ij. aquæ scopolendriæ: boraginis coliam,
 nis ana. 3. i. miscantur in simul: & bibatur tribus horis ante prandium.
 Sume etiam tabulam vnam confectionis lericie Galieni, vel lericantis Al-
 manstoris. Ad putrefactionem epatis. Recipe de hac aqua. 3. l. cum aqua Putrefa-
 cationis & aqua ana. 3. i. bibatur omni fero. 3. i. vel. 3. i. 3. & tempore ma-
 trionem turino duabus aut tribus horis: prandium sumatur diarhodon abb.
 3. in Nicolaum. Ad hidropisim. Recipe de aqua prædicta partem vnam: **Hidropisim**
 aquæ florum sambuci partes. ij. aquæ ferulicæ partes. ij. miscantur simul:
 & omni vice bipes. 3. l. Velp. reatuem cum volueris irrecubit: sumatur
 tyriacæ magnæ Galieni. 3. i. in vino: cum quo bullierint petrosilium: feni-
 culum, apium radices capillum veneris ana pars vna: vini partes. ix. buili-
 antur vīz ad compunctionem tertię partis. Et de tribus in tres dies detur hy-
 dropisim duabus vel tribus horis ante prandium dialace. 3. in Mesue. 3. ij.
 Caueat egrotans a potationibus superuacuis: quia in hoc morbo: quan-
 to minus homo bibit: tanto plus minigit & contra. Ad lapidem. Recipe de **Lapide**,
 aqua prædicta partem vnam, aquæ faxifragie, aquæ alii. Euge, aquæ millij
 solis, aquæ rafani, ana partes. ij. & vna hora post potionem hanc detur lis-
 tori tripon. 3. ij. Ad sterilitatem. Recipe aquæ huius. 3. ij. vini albi. 3. i. aquæ **Sterilita-**
 tis illiorum croceorum, aquæ roris marini, aquæ matricariae ana. 3. ij. bibat maz-
 tem ne aurum fero, omni hebdomada vendo duabus aut tribus vīdibus diametra-
 gariti sim Aucennam. 3. ij. Habet alias innumerabiles virtutes, quas bre-
 uitatis causa omitto.

EPILOGVS.

Abesero mi Feliz lucidissimi hocopus tibi dicatum,
quod quanta exlectione collegerim, facile a diligentem lectore
potest dignosci. Quod vitam eo ab omnibus fuscipala
mo, quo a me est uitum. Potuisse multa in serere, atque adi-
cere. Sed quum adeo copiae de omnibus his duo contuleram
les, Arnoldus fecit, & Lullius, tum etiam eorum discipulus Ioannes de
Rupescissa, alijqz & plura modernorum differuerint, non immerto, ne fur-
ti accusaremur, pleraqz non illepida omisimus, & qz plura ex eis deprop-
serimus. Ingenui enim pudoris est (tefe Quintiliano) profiteri per quos
proficeris. Ad iunxit plura, nisi tecum legentibus fingere putasse-
mus. Longa enim lectio sepius disturbat legentem. Ideoqz receptu canere
& reliqua, quae eiusdem sunt artis, in calamo relinquare consultum videba-
tur. Tu mi Feliz hoc opus commendatum habe: & pro viribus: vt temp-
erga me suisti humanissimus, ab inuidorum morsibus defende. Suscip-
es breui tempore, deo sanitatem & bonam valitudinem prestante, maiora,
accuracy etiam perlustrata lance. Temporis enim breuitate impulsi, par-
tim incorrecta: partim semiperfecta reliquimus. Qua ex re, si quipia in
eo inuentum fuerit: quod lectori rabido non faciat ad stomachum: tēpus
breue me excusatur non ambigo. Vale: & philippum tuum: vt consue-
st: amato. Ex statu Friburgi Helvetiorum, vi, Kalendas Martias. An-
no Domini, M,D,XXV.

Digitized by srujanika@gmail.com

Index huius opusculi.

LVII

Sequitur index huius opusculi: quod Cetum philosophorum dicitur.

Epiſta dedicatoria huius libri ad Felicem de Genacio Valentianum	1
Regula autentica deſtellis coelo philosophical applicandis	2
Diſtillatorium aquæ vitæ brachiatum ſum Lullium	2
Prologus huius libri	2
Caput.i. Quid sit quinta eſſentia cuiuslibet materiæ ſimpliæ	3
Caput.ii. Quomodo extrahatur qui.eſſe,vini per diſtillationē	3
Caput.iii. Quomodo materiæ rudiſ diſtillationi minus obediens debeat putrefieri.	4
Caput.iv. Quomodo poſſit cognosci, an viuum digeſtum circulato riæ diſtillationi ſit aptum	5
Caput.v. Quomodo ſit diſtillandum circulatoriæ	6
Caput.vi. Quæ ſit differentia, inter digeſtionem & circulationē	6
Caput.vii. De modo extrahendi quin.eſſen, abſc̄ vlo labore velex penſa.	7
Caput.viii. De modo facilis diſtillandi circulatoriæ & extrahendi quin. tum eſſe abſc̄ vlo igne	8
Caput.ix. De modo extrahendi quin.eſſen, a quatuor elementis ad reſoluendum in ea Solem pro auro potabili	9
Caput.x. Quomodo ſit quin.eſſen, pro tincturis metalloſu	10
Caput.xi. De modo extrahendi quin.eſſen, in qua potest reſoluſ auſ rum, ad faciendum aurum potabile	11
Caput.xii. Quomodo extrahenda ſit quin.eſſen, mellis, quæ ingre ditur aurum potabile	12
Caput.xiii. Quomodo extrahenda ſit qui.eſſen, ex chelidonia	13
Caput.xiv. De modo extrahendi quin.eſſen, ex ſanguine humano: ouis, carnibus &c.	14
Caput.xv. De modo extrahendi quin.eſſen, ex pomis, pīris, & alijs fructibus	15
Caput.xvi. De modo extrahendi quin.eſſen, a floribus herbiſ & ra dicibus	16
Caput.xvii. Quomodo extrahenda ſit qui.eſſe, ab antimonio	17
Caput.xviii. De modo extrahendi quin.eſſen, a Sole	18
Caput.xix. De modo diſtillandi per defenſum	19
Caput.xx. De modo dauidendi vafa ſigillo Hermetis	20
Caput.xxI. De modo diſtillandi acetum & vīnam humānā: in qui bus omnia metalla calcinata reſoluſ poſſunt	21
Caput.xxii. De modo diſtillandi mel; quod ipſum aurū potabile in greditur,	22

K 2 Caput.xxii.

Residuum.

Caput.xxij.	De auro potabili communi	xxx
Caput.xxiiij.	De auro potabili absq; aqua fortí	xxxij
Caput.xxv.	De auro potabili ab tq; terra vel aqua fortí	xxxvij
Caput.xxvi.	De auro potabili cum speciebus aromaticis	xxxvi
Caput.xxvij.	De auro potabili ex floribus cordialibus	xxxvij
Caput.xxviii.	De auro potabili ex quinta essentia per lapide	xxxvij
Caput.xxix.	De auro potabili cum melle	xxix
Caput.xxx.	De auro potabili ex solo auro & aqua vite	xl
Caput.xxi.	De auro potabili cuiusdam episcopi Treuerensis	xl
Caput.xxiij.	De auro potabili ex vino græco vel similibus & speciebus aromaticis	xli
Caput.xxiij.	De alio auro potabili excellenti	xlij
Caput.xxiij.	De auro potabili cum gemmis	xlij
Caput.xxv.	De auro potabili ad paralitum	xlij
Caput.xxvi.	De alio auro potabili bono	xlij
Caput.xxvij.	De alio auro potabili cum aqua fortí	xlij
Caput.xxvij.	De alio auro potabili	xlv
Caput.xxiij.	De auro potabili volatili	xlii
Caput.xxiij.	De alio auro potabili	xlii
Caput.xl.	De alio auro potabili preciosissimo	xliij
Caput.xli.	De auro potabili vegetabili	xliij
Caput.xlij.	De ultimo auro potabili	xliij
Caput.xlij.	De aqua vite composita pro hominibus frigide complexio nis vel regionis.	xlije
Caput.xliij.	De aqua vite composita Friderici tertij	i
Caput.xlv.	De alia aqua vite composita	i
Caput.xlvij.	De alia aqua vite composita	i
Caput.xlvij.	De alia aqua vite composita	ii
Caput.xlvij.	De alia aqua vite composita	ii
Caput.xlix.	De alia aqua vite composita , qua vtebatur quidam co- mes platinus.	ii
Caput.l.	De alia preciosa aqua vite composita	ii
Caput.lt.	De alia aqua vite composita bona	iiij
Caput.lij.	De alia aqua vite composita	iiij
Caput.lij.	De alia aqua vite composita	iiij
Caput.lij.	De alia aqua vite composita: que valet ad vertiginem ca- pitis, & paralitum	iiij
Caput.lv.	De alia aqua vite composita valde preciosa	iiij
Caput.vltimum.	De alia aqua vite comp.oim aliarū preciosissima	iiij
Epilogus operis huius		lvi

Finis.

